

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra psychologie

**VZTAH JEDNOVAJEČNÝCH DVOJČAT KE
SVÉMU SOUROZENCI A PARTNEROVI V
OBDOBÍ MLADÉ DOSPĚLOSTI.**

**THE RELATIONSHIP OF IDENTICAL TWINS TO EACH
OTHER AND THEIR PARTNERS DURING THE PERIOD
OF EARLY ADULthood.**

Bakalářská diplomová práce

Autor: Veronika Kocmanová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Irena Sobotková, CSc.

Olomouc

2018

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí práce doc. PhDr. Ireně Sobotkové, CSc. za odborné rady a podnětná doporučení, stejně jako vstřícnost při vedení mé bakalářské diplomové práce. Rovněž děkuji všem participantům za jejich ochotu se do výzkumu zapojit a sdílení jejich životních příběhů. V neposlední řadě patří obrovské díky celé mé rodině a blízkým přátelům za velkou podporu. A závěrem také mojí sestře-dvojčeti za inspiraci, díky které předkládaná práce vznikla a mohla jsem ji obohatit o osobní zkušenost.

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma: „Vztah jednovaječných dvojčat ke svému sourozenci a partnerovi v období mladé dospělosti.“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne Podpis

„Být dvojče je jako narodit se se svým nejlepším přítelem“

Tricia Marrapodi

OBSAH

ÚVOD.....	7
TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1 Dvojčata.....	9
1.1 Jednovaječná dvojčata	9
1.2 Výskyt.....	9
1.3 Vztah mezi dvojčaty v dětství.....	10
1.3.1 Řeč dvojčat	11
1.3.2 Vstup do školy	12
1.3.3 Identita dvojčat v dětství.....	13
1.4 Sourozenecká rivalita.....	15
2 Mladá dospělost	17
2.1 Charakteristiky mladé dospělosti.....	17
2.2 Emocionalita	18
2.3 Vývojové úkoly.....	19
2.4 Vynořující se dospělost.....	20
3 Vztah mezi partnery	22
3.1 Význam blízkých vztahů.....	22
3.2 Volba partnera.....	24
3.2.1 Vliv sourozeneckých konstelací	25
3.2.2 Podobnost a komplementarita.....	26
3.3 Partnerství	27
3.3.1 Teorie attachmentu	28
3.3.2 Intimita v partnerských vztazích.....	29
3.3.3 Fáze partnerského vztahu	31
3.4 Rodičovství	32
3.4.1 Teorie rodiny	32
3.4.2 Kvalitativní změna partnerského vztahu po narození dítěte.....	33
4 Vztah mezi dvojčaty v dospělosti	35
VÝZKUMNÁ ČÁST.....	39
5 Oblast výzkumu a výzkumný problém.....	40
5.1 Cíle výzkumu	40
5.2 Výzkumné otázky	41
6 Metodologický rámec	42
6.1 Metody tvorby dat.....	42
6.2 Metoda analýzy a průběh zpracování dat.....	44
6.3 Etické aspekty výzkumu	45

6.4	Základní populace a výzkumný soubor	46
6.5	Popis výzkumného souboru	47
6.6	Průběh výzkumu	47
7	Prezentace výsledků	49
7.1	Charakteristika párů dvojčat	50
7.2	Vývoj vztahu mezi dvojčaty	53
7.2.1	Vztah v dětství a sociální význam	53
7.2.2	Období dospívání	55
7.2.3	Období rozdělení	56
7.2.4	Období dospělosti	58
7.2.5	Subjektivní význam vztahu	59
7.3	Vnímání dvojčat okolím a vliv na vzájemný vztah	61
7.3.1	Nerozlišování	61
7.3.2	Srovnávání okolím a mezi dvojčaty	63
7.4	Význam rodiny	64
7.4.1	Důležitost primární rodiny	64
7.4.2	Vztah k dalšímu sourozenci	65
7.4.3	Vztah mezi dvojčaty po založení vlastní rodiny	66
7.5	Vztah k partnerovi a dvojčeti	67
7.5.1	Rozdílná rovina vztahu s partnerem a dvojčetem	67
7.5.2	Dvojče z pohledu partnera	68
7.5.3	Témata komunikace	69
7.5.4	Vztah k partnerovi dvojčete	70
7.6	Odpovědi na výzkumné otázky	70
8	Diskuze	73
9	Závěr	78
	SOUHRN	80
	LITERATURA	83
	ABSTRAKT DIPLOMOVÉ PRÁCE	
	PŘÍLOHY	

ÚVOD

Téma dvojčat je autorce velmi blízké, sama z jednovaječných dvojčat pochází. Ještě donedávna byla dvojčata považována ve společnosti spíše za raritu, v dnešní době vícečetné porody již mezi výjimky nepatří a jejich počet pomalu vzrůstá. Dvojčata stále zůstávají v mnoha ohledech neprobádaným fenoménem a dosud nebyla zodpovězena spousta otázek. Především v dětství je spojuje velmi specifická vazba, kterou většina lidí nedokáže zcela pochopit. Zároveň si neuvědomují, jak těžce se dvojčata někdy vyrovnávají s neustálým porovnáváním a neschopností okolí je rozeznat. Dosavadní výzkumy se proto zaměřovaly spíše na identitu dvojčat, období jejich dětství nebo naopak na výchovu z pohledu rodičů víceročetných dvojčat. Specifické pouto však mezi nimi zůstává zpravidla po celý život. Jak se tedy vztah mezi dvojčaty promění, když do jejich životů vstoupí další důležité lidi, jejich partneři a vlastní rodiny?

V teoretické části se zaměříme na tři oblasti. První, pro práci klíčovým tématem, je fenomén dvojčat, popíšeme vývoj vztahu mezi nimi od dětství do dospělosti. Dále vymezíme období mladé dospělosti, jeho charakteristiky a nejdůležitější vývojové úkoly, zmíníme také fenomén tzv. vynořující se dospělosti. V poslední části se zabýváme vztahem mezi partnery a tématem rodičovství. Na závěr přidáme rovněž výsledky dosavadních výzkumů. Cílem praktické části je popsat specifické kvality vztahů jednovaječných dvojčat ke svému sourozenci a partnerovi v období mladé dospělosti z pohledu dvojčat. Na položené výzkumné otázky odpovídáme na základě rozhovorů s dvojčaty.

TEORETICKÁ ČÁST

1 DVOJČATA

V první kapitole se zaměříme na nejdůležitější téma předkládané bakalářské práce – dvojčata. Zmíníme rozdíl mezi jednovaječnými a dvojevaječnými, výskyt dvojčat v České republice i zahraničí. Věnovat se budeme také vztahu mezi dvojčaty v dětství, působícím vlivům na utváření vlastní zdravé identity a s nimi související sourozeneckou rivalitou.

1.1 Jednovaječná dvojčata

Jednovaječná dvojčata (monozygotní) vznikají po oplození jednou spermií jedné zárodečné buňky a jejím následným rozdělením na dvě poloviny. Oba zárodky nesou stejné pohlaví a shodnou genetickou informaci. Pokud se rozdělí do tří dnů, má každý zárodek svoji placentu a obě plodové blány. Při rozdělení do jednoho týdne jsou oba vyživovány jen jednou placentou, mají společný vnější plodový obal, ale vlastní vnitřní plodové blány. V obou případech jsou jedinci po narození velmi podobní (Rulíková, 2002).

Oproti tomu **dvojevaječná dvojčata** (dizygotní) vznikají ze dvou samostatných vajíček, která jsou oplodněna dvěma spermii. Každé z vajíček obsahuje trochu rozdílnou genetickou výbavu, vyvíjí se ve vlastní placentě a jedinci mohou být různého pohlaví (Vítková Rulíková, 2016).

1.2 Výskyt

Počet víceročetných dětí stále stoupá. Za rok 2016 se v České republice narodilo 1667 párů dvojčat, tedy přesně o 50 více než za rok předchozí, a 10 trojčat. Převažovala jednovaječná dvojčata (1086 párů), poměr pohlaví se však téměř rovnal – 549 dva chlapci, 537 dvě děvčata. Co se týče věku matky při porodu, nejčastěji se dvojčata rodila třicetiletým matkám (Český statistický úřad, 3. října 2017).

Podle tzv. Hellinsova pravidla se dvojčata vyskytují s pravděpodobností přibližně **1:97 porodům**. Dříve však situace vypadala trochu odlišně. Mezi lety 1959-1997 se vícečetné porody vyskytovaly v poměru 1:102-107 (Kačerová, 1. ledna 2012). V polovině 90. let tak počty narozených dvojčat zrušily trend souvislosti celkového počtu narozených

děti a dvojčat. V dnešní době však vzrůstá počet umělých oplodnění, a proto Hellinsovo pravidlo platí pouze pro spontánní těhotenství (Lomíčková, 2003). V roce 2010 poměr byl již 1:46, poté však opět začal klesat (Němečková, 2016). Šance na vícečetné těhotenství se zvyšuje díky hormonální léčbě a možnosti umělého oplodnění (Vítková Rulíková, 2016).

Podle Fierra (2. února 2017) je **nejvýznamnějším faktorem věk matky**. Těhotenství po třicátém roce věku pravděpodobnost narození dvojčat pozitivně ovlivňuje. V souvislosti se zvyšující se tendencí mít děti v pozdějším věku, vzrůstá i počet narozených dvojčat.

U nás se o pomoc rodičům vícerčat nejvíce zasloužila Klára Vítková Rulíková, autorka dvou knížek a mnoha článků o dvojčatech. V roce 1995 založila Klub dvojčat a vícerčat, který sdružuje rodiče i dospělá dvojčata. Prvotní myšlenkou bylo především sdílet strasti náročné výchovy více dětí najednou a vyměňovat si zkušenosti mezi rodiči. Později začal vycházet pravidelný zpravodaj o klubu, vzniklo poradenství specializované pro rodiče dvojčat, na základě návrhu klubu byl také do zákona zařazen nárok na ošetřovatelku pro rodiny s trojčaty. Zrodil se nápad pořádat společné dovolené celých rodin, víkendové akce i každoroční srazy dvojčat. Klub dvojčat spolupracuje s mezinárodními asociacemi ICOMBO a TAMBA, mezi jejichž zásluhy patří například vytvoření a prosazení Deklarace práv dvojčat (Vítková Rulíková, 2011).

1.3 Vztah mezi dvojčaty v dětství

Mít dvojče je neskutečně jiné, než vyrůstat sám nebo se sourozencem. Vztah mezi dvojčaty je nejdelším, jaký může mezi dvěma lidmi vzniknout (Trias, 2006). Dvojčata již od prvních okamžiků vstupují do života společně ve dvou, díky čemuž nikdy nezažijí pocit výjimečnosti jako jedináček. Vztahy mezi některými sourozenci se tomuto výlučnému vztahu sice přibližují a v některých aspektech podobají, ale skutečné pouto mezi dvojčaty je nenahraditelné, obzvláště u dvojčat jednovaječných.

Pro specifické pouto mezi dvojčaty můžeme najít pojmenování **twinsip** nebo **twinning bond**. Paradoxně nejvýznamnější aspekty fenoménu dvojčatovství pro samotná dvojčata představují kladné i záporné stránky jejich vývoje zároveň. Díky stálému společnému kontaktu mezi nimi vzniká naprosto **specifické pouto**, které na druhou stranu brání vývoji vlastní identity (Davis, 2015).

Již od raného dětství vyrůstají společně, mohou si navzájem pomáhat a překonávat spolu překážky. Kromě toho **se učí dělit se o pozornost okolí s někým dalším**. Rodiče svůj čas musí rozdělit mezi dvě děti najednou a nemohou se věnovat stále pouze jednomu z nich. Dvojčata se nedělí jen o přízeň rodičů, ale všech dospělých, pro které zpravidla představují raritu (Rulíková, 2002). Díky tomu se dokáží lépe adaptovat v dětském kolektivu, hrát si společně s ostatními dětmi i hájit si svůj názor (Beníšková, 2008).

Velkou výhodou rovněž je, že procházejí vývojovými stádii společně. Jedno dvojče druhému může poskytovat **oporu** při vstupu na základní, střední i vysokou školu, do zaměstnání, v rodině, při zdravotních obtížích. Jednovaječná dvojčata často i podobně jednotlivé etapy prožívají a mohou společně sdílet radosti i starosti obou z nich.

Na druhou stranu **vztah mezi dvojčaty hodně ovlivňují rodiče, širší rodina, škola**. Upřednostňování jednoho z nich může vyvolat spíše soupeření, nepřátelství a rivalitu (Leman, 2016). Nezřídka jedno z dvojčat, zpravidla to mladší, bývá nápadně menší, hubenější. Může se však snažit se staršímu dvojčeti vyrovnat, někdy ho podněcuje i ke špatnému chování a snaží se upoutat pozornost rodičů na svoji stranu. Přesto u některých takových dvojčat je možné pozorovat až závislý vztah, na první pohled slabší dvojče se může později stát sebevědomějším. Chicaud (2002) dále zmiňuje, že specifický způsob podřízené role jednoho z dvojčat zpravidla vztah mezi dvojčaty spíše posiluje, než že by mu škodila, což však rozhodně neplatí vždy.

1.3.1 Řeč dvojčat

Již od raného dětství dvojčata začínají tvořit silnou dvojici. V období batolete si mnoho dvojčat vytváří vlastní řeč, tzv. **kryptofázii**, známou také pod názvem idioglosie nebo autonomní jazyk (Zazzo, 1976, in Pons & Frydman, 1998). Ve většině případů jí nikdo jiný nerozumí a je také poměrně těžké ji pochopit. Dvojčata si řeč vytváří pravděpodobně díky tomu, že tráví téměř veškerý čas společně.

Kryptofázie vzniká až u 40 % párů dvojčat, většinou jednovaječných (Segal, 2009). Zpravidla se však nejedená o vlastní skutečný jazyk, k tomu dochází pouze ve výjimečných případech – například při sociální izolaci (Fierro, 15. srpna 2017). Dvojčata začínají identifikovat významy slov a věcí kolem sebe pomocí nejrůznějších zvuků, které vycházejí ze slov dospělých a na nichž se obě shodnou. Využívají je při hře, představují pro ně nejjednodušší a nejpohodlnější formu komunikace (Zazzo, 1976, tamtéž).

Předpokládá se, že k dalším faktorům vzniku patří fixace slov opakováním a napodobováním druhým dvojčetem. Do vzájemné komunikace zapojují také mimické výrazy, čímž se řeč pro okolí stává ještě více nepochopitelnou. Dvojčata ji však **v interakci s jinými lidmi zpravidla příliš nepoužívají** (Fierro, 15. srpna 2017).

Podle Stefa (nedat.) funguje kryptofázie na podobném principu jako například komunikace mezi psy nebo kočkami při hře. Později v průběhu vývoje se řeč zpravidla sama upraví. Dvojčata většinou těžce snášejí, že jim okolí nerozumí. Na druhou stranu nejsou motivována ke změně, protože si velmi často vystačí sama a nepostrádají ani vrstevníky (Rulíková, 2002). Společně si mohou vytvořit až uzavřený svět a podněty z okolí považovat za rušivé, v důsledku čehož se může opozdit psychomotorický vývoj (Blašková, 2008).

S tím souvisí **zpomalený vývoj řeči**, který může mít více příčin. V raném věku se děti učí nejvíce od svých vychovatelů. Péče o dvojčata je mnohem více vysilující než o jedno dítě, takže rodiče mnohdy verbální řeč více zanedbávají. Dvojčata se v neustálé společnosti svého sourozence naučí také mezi sebou **využívat neverbální komunikaci a reagovat na svá gesta**. Mají tendenci mluvit rychleji a vynechávat slova nebo jejich koncovky ve snaze „předmluvit“ dvojče a upoutat pozornost rodičů (Fierro, 15. srpna 2017).

1.3.2 Vstup do školy

Velká změna v sebepojetí a ve vztahu dvojčat přichází s nástupem do školy. Rodiče si kladou poměrně klíčovou otázku, zda děti zapsat do první třídy společně nebo zvlášť. Neexistuje jednotný doporučený postup, nejvíce záleží na daném páru a do jaké míry jsou děti na přítomnosti druhého závislé.

Fierro (2. března 2017) zmiňuje několik důvodů, proč je **vhodné ponechat dvojčata ve třídě společně**. Celý dosavadní život prožívají stejné zážitky, jsou obklopena shodným prostředím a lidmi. V rozdílné třídě by tudíž mohlo mezi dvojčaty dojít k rivalitě nebo i závidi. V menších školách někdy tento problém řeší možnost pouze jedné třídy v ročníku. Doporučuje se **rodičům, aby přihlíželi na přání dětí**. Spokojenost v rodině však často závisí na nejvýhodnějším řešení i pro rodiče. Společné úkoly, testy, probíraná látka, shodný rozvrh velmi ulehčuje chod domácnosti a logistiku celé rodiny (tamtéž). Stejná třída a třídní učitelka usnadní také komunikaci rodičům (Preedy, 2011).

Možná největším přínosem je, že **do nové třídy nevstupují dvojčata sama**, ale i v naprosto neznámém kolektivu už znají alespoň jednoho člověka. Mohou si pomáhat s úkoly, což ulehčí rodičům starosti s jejich přípravou do školy. Beníšková (2008) radí, pokud jedno z dvojčat není na vstup do školy dostatečně připraveno, je **lepší ponechat odklad oběma**, aby do školy nastupovala společně.

Některá dvojčata jsou na sebe skutečně hodně fixovaná a oddělení v již brzkém věku by zkrátka nezvládla, **pro některé páry představuje odloučení dokonce skutečné trauma**. Fierro doporučuje dvojčata nerozdělovat také v případech, kdy vnější události jsou stresující samy o sobě – rozvod rodičů, smrt v rodině a další. Přítomnost sourozence umožňuje dvojčatům zvládnout náročný vstup do nového prostředí. Jedno dvojče z páru bývá zpravidla dominantnější a táhne „slabšího“ sourozence. Problém nastává, pokud se navzájem ruší při práci nebo při učení (Fierro, 2. března 2017).

Stejně jako najdeme spoustu výhod, existují i **důvody, kdy upřednostňujeme dvojčata rozdělit**. Především pokud jedno z nich druhému výrazně zastiňuje. Slabší z páru ve vlastní třídě nemusí stále bojovat o pozornost a vytváří si vlastní okruh kamarádů, což podporuje rozvoj individuality. Některá dvojčata v dětství mezi sebou hodně soutěží a představují pro sebe spíše rivaly (Fierro, tamtéž). Naučí se také pracovat zodpovědně každé samo za sebe, vyhnou se srovnávání a nerozeznání ze stran učitelů i spolužáků. Rozdělení je vhodné také v případě, že nedokáží navázat kontakt s jinými dětmi a socializovat se, protože k sobě mají až příliš úzký vztah (Vítková Rulíková, 2016).

Jak zmiňuje Fierro (tamtéž), že dvojčata dokáží žít bez sebe, nastoupit do jiné třídy, podnikat rozdílné aktivity. V mnoha případech se však cítí „jako by jim část jejich já chyběla“ a ve společnosti dvojčete se cítí šťastnější, jistější a bezpečnější.

1.3.3 Identita dvojčat v dětství

Vítková Rulíková (2016) zmiňuje, že nelze všechny páry dvojčat popisovat podle jednotných charakteristik. Stejně jako je **potřeba vnímat individualitu každého dvojčete zvlášť, i každý pár dvojčat je jedinečný**. Ne všechna dvojčata jsou ve své roli spokojená a snaží se od sebe co nejvíce odlišit. Často se tak děje právě kvůli přehnanému zájmu okolí ve snaze vymanit se z „dvojčecí dvojice“ a vybudovat si vlastní identitu. Hledají si rozdílné zájmy, vlastní kamarády, jiný styl oblékání a chování. Podle Rulíkové (2002) však většinou toto období po určité době pomine a dvojčata se k sobě zase vrátí.

Individualitu dvojčat neurčuje rozdílné oblečení a účes, ale především přístup k nim. Ačkoli obě sdílejí identickou DNA, což zapříčiňuje jejich velkou podobnost, každé z nich disponuje mnoha individuálními kvalitami. Dvojčata nepředstavují klon, ale ani naprosté protiklady. Pro okolí dvojčat může jejich rozeznání představovat skutečně náročný úkol (Fierro, 2012). Pro zdravý vývoj identity je však velmi důležité oslovování konkrétním jménem, vymezení vlastního prostoru a věcí a vědomí jedinečnosti. Také pokud jsou dvojčata nucena být stejná za každou cenu, projeví se většinou negativní dopad (Malmstrom & Davis, 1996, in Nevtípilová, 2015).

Sebepojetí dvojčat lze přirovnat k „rozdvojené identitě.“ Každé z dvojčat se vyznačuje **identitou vlastní a společnou**. Právě díky ní se velmi často stávají sobě nejbližšími společníky, kteří spolu sdílí všechny radosti i starosti. Svoji výjimečnou roli oproti „mono“ dětem si uvědomují poměrně brzo a začnou posilovat vlastní autonomii. Často si například lze u dvojčat všimnout, že **mluví v množném čísle** i v situacích, kdy vystupují sama za sebe, což je **projevem tzv. jednotné identity**. Dvojčata ji získávají mimo jiné sdíleným rodinným statutem, neboť obě se nacházejí ve stejné vývojové fázi (Siemon, 1980). Bohužel kromě nejbližších lidí chápe okolí vztah dvojčat jen stěží. Zároveň však podle Klein (2003), **strach o dvojče a intenzivní potřeba intimity vytváří překážky pro individuální psychologický rozvoj jednotlivých dvojčat**.

Navíc osobnost ovlivňují také další psychosociální podmínky, které se podílí na jedinečnosti každého z dvojčat. Ve většině případů dvojčata vyrůstají společně, takže vliv prostředí se příliš na rozdílnostech mezi nimi neprojeví. Pokud jsou ovšem oddělena, je možné pozorovat větší odlišnosti. Epigenetické události před narozením dvojčat zpravidla nehrají velký vliv na rozdíly ve vzhledu nebo vlastnostech (Fierro, 17. října 2017).

V souvislosti s rozdělením dvojčat uvádíme také názor Siemona (1980). Podle něho je proces **separace dvojčat pro zdravý vývoj individuality nutný stejně jako separace od rodičů**. Na rozdíl od něho se však neděje automaticky a při odloučení od primární rodiny může pouto mezi dvojčaty působit oporu v neznámém prostředí. Důsledky neúplného rozdělení dvojčat se v dospělosti mohou projevit prodlouženým dospíváním nebo problémy navázat partnerský vztah. Trias (2006) se však domnívá, že závislost dvojčat na sobě se zvyšujícím se věkem zpravidla postupně snižuje.

1.4 Sourozenecká rivalita

Jak jsme již zmínili, dvojčata v dětství nezažijí status jedináčka ani mladšího sourozence. Přesto rozbroje mezi nimi nejsou ničím neobvyklým. Stále **usilují o pozornost matky**, protože ji vlastně neměla nikdy jen sama pro sebe. Pokud jsou dvojčata stejně silná, zpravidla si boj vyřeší sami mezi sebou (Vítková Rulíková, 2016). V některých případech se snaží přitáhnout pozornost rodičů vzájemným **překřikováním a soutěžením** (Hay & Preedy, 2005, in Nevtpilová, 2015). Jedno nebo obě dvojčata se mohou **zhoršit ve školním prospěchu**, potýkat se se **zdravotními problémy**, v extrémních případech až **regresí do nižšího vývojového stádia** (Novák, 2007).

Mezi dvojčaty se může vyskytnout také žárlivost, hlavně v případech, kdy je jedno z nich upřednostňováno ze strany rodičů, rodiny i okolí. Výchova dvojčat je bezpochyby velmi náročná a vyčerpávající a je téměř nemožné přistupovat k oběma vždy naprosto stejně. Navíc by obě měla dostat prostor rozvíjet svou jedinečnost a osobnost díky individuálnímu přístupu. Kde se tedy nalézá optimální rovnováha?

Mezi nejdůležitější aspekty zdravého vztahu patří dvojčata **nesrovnávat ani nedávat jedno druhému příkladem**. Stejně jako je každé „mono“ dítě jiné, i každé z dvojčat je odlišné. Se srovnáváním se potýkají již od malička, nejvíce ve škole, kdy se začnou projevovat rozdílné dovednosti v odlišných předmětech. Nezřídka dvojčata získávají nálepkou „lepší na matematiku nebo češtinu,“ v horších případech „chytřejší a hloupější.“ Ačkoli jednovaječná dvojčata bývají často na první pohled nerozeznatelná, okolí je mnohdy rozlišuje na hubenější a tlustší, s brýlemi a bez nich, s rovnátky apod. Ostatní si však často neuvědomují, že u „horšího“ dvojčete vyvolávají **žárlivost, pocity méněcennosti, rivalitu**. Bohužel je většinou velmi obtížné okolí vysvětlit, jak zraňující je pro dvojčata porovnávání nebo některá oslovení, která **ohrožují vývoj vlastní identity i společný vztah** mezi nimi (Vítková Rulíková, 2016).

Faber a Mazlish (2009) uvádějí některé z možností, jak se rivalitě mezi sourozenci vyhnout. Pomoci může například **rozdělovat čas mezi děti podle jejich potřeby**. Některé problémy nelze vyřešit stejně rychle jako jiné, někdy si dvojče potřebuje jen povídat. Dobré je také najít si alespoň chvíli času na každé dvojče zvlášť a věnovat se pouze jednomu, díky čemuž získá pocit vlastní důležitosti v rodině.

Pomoci mohou také strategie podobné jako u sourozenců narozených postupně. Ač z pohledu rodičů se může jednat o zbytečné investice, dvojčata významně vnímají

skutečně **vlastní hračky**, které podporují pocit soukromého vlastnictví a také je učí zacházet se svými věcmi. Důležité je **umožnit věnovat se zájmům podle vlastního výběru** a nenutit dvojčata do stejných. Rozdílné aktivity umožňují si také vytvořit vlastní sociální síť kamarádů (Matějček, 2005).

Na druhou stranu, v malé míře je možné vnímat žárlivost i v pozitivním významu. Stimuluje diferenciaci jedinců, jejich kognitivní vývoj i učení (Matějček, 2005).

2 MLADÁ DOSPĚLOST

Ač se výzkumníci snaží teorie v psychologii sjednotit, definice mladé dospělosti stále existuje více. Navíc je velmi těžké toto období jednoznačně vymezit. Společnost i zákony u nás uznávají několik faktických i symbolických milníků určující dosažení dospělosti – dovršení plnoletosti, úspěšné složení maturitní zkoušky, získání řidičského průkazu a další.

Thorová se ve své knize přiklání k názoru, že „*více než biologické faktory přispívají k dosažení zralosti různé životní události a jejich vyřešení*“ (Thorová, 2015, 433). Rychleji tak dospívají jedinci zakládající vlastní rodinu, starající se o malé dítě nebo řešící například úmrtí svých rodičů.

Přesto v literatuře můžeme najít několik věkových vymezení mladé dospělosti. Podle Langmeiera a Krejčířové (2006) lze časnou dospělost definovat mezi 20. a 25. rokem, Vágnerová (2007) se přiklání k věkovému rozpětí 20 až 35 let. Švancara (1974) vymezuje mladou dospělost jako 20 až 30-32 let a období nazývá „mecítmou,“ odvozeno od „mezi desítkami.“ Whitbourne a Weinstock (1979, in Langmeier, 2006) ve svém souhrnném díle porovnal výsledky sedmi studií provedené různými autory za použití odlišných metod. Dospěly k závěru, že se většina shoduje ve vymezení mladé dospělosti přibližně mezi 20. a 30. rokem.

2.1 Charakteristiky mladé dospělosti

Mladá dospělost představuje pro většinu lidí první etapu života, kdy se začínají skutečně stavět na vlastní nohy a plně osamostatňovat od své primární rodiny. Už za nimi zpravidla nestojí rodiče jako dříve, kdy za ně rozhodovali oni. Nyní už nesou odpovědnost za svá rozhodnutí sami.

V dnešní době se dospělí odlišují od tradičních znaků, které dospělost definovaly v minulosti. Spousta jedinců pokračuje ve studiu, takže nezávislost na rodičích částečně zůstává. Mladí často využívají společného bydlení s rodiči nebo jejich finanční podporu. Se studiem souvisí také důležitý úkol, který před nimi leží – **volba budoucího povolání**, příprava na něj, získávání odpovědnosti a rozšiřování kompetencí. Probíhá také postupná

identifikace s rolí dospělého. Někteří již **nastupují do prvního zaměstnání,** kterému musí přizpůsobit svůj denní režim, čas na rodinu, kamarády, volnočasové aktivity (Langmeier, 2006).

Co se týče předpokladů pro vstup do pracovního života, mladí dospělí jsou vybaveni optimálními požadavky. Dosahují **vrcholu fyzických sil, kognitivních schopností i sexuálního života.** Kromě zaměstnání si většinou **hledají partnera,** se kterým založí novou rodinu a **opouštějí svoji rodinu primární.** Důležitým aspektem podle Thorové (2015) je ustálení nového vztahu s rodiči a schopnost odpustit jim chyby z minulosti. Navazují další přátelství v souvislosti s novou prací, rodinou situací nebo životními zážitky a zkušenostmi.

Říčan (2006) tvrdí, že dospělý jedinec již dokáže pracovat velmi efektivně nebo se na své budoucí zaměstnání intenzivně připravuje studiem vysoké školy. Požádá si o radu, **je schopen se podřídit i naopak vést ostatní, nejedná impulzivně. Dokáže budoucnost realisticky plánovat podle vlastního uvážení,** nikoli v závislosti na názorech jiných. Stará se o spokojenost všech blízkých ve svém okolí a podílí se na ní. Bydlí zpravidla samostatně, ačkoli společné spoluzití s rodiči do staršího věku se stává čím dál větším trendem. Pokud tedy již vlastní byt, u rodičů se cítí spíše hostem, přestože si jich stále váží.

Naopak tráví více času s kamarády. **Přátel má oproti adolescenci méně, ale udržuje s nimi hlubší a kvalitnější vztahy.** Některá přátelství pokračují z období adolescence a navazuje také mnoho nových. Stýká se s jedinci opačného pohlaví bez zbytečných zábrán a dokáže se v párovém soužití přizpůsobit svému partnerovi. V průběhu 20. let prochází také **fází morálního pozitivismu,** ve kterém klade důraz na morální hodnoty, lidská práva, společenské normy (Vágnerová, 2007).

2.2 Emocionalita

S morálním pozitivismem souvisí rovněž emoční prožívání v mladém dospělí. Je obdobím plným očekávání, naděje, energie do života i začínající práce. Jedinci si **dokáží uvědomovat svoji reaktivitu a vědomě ji ovládat,** což přispívá k celkové stabilitě jejich jednání i celé osobnosti. Přesto se schopnost sebekontroly stále vyvíjí. Mladí často riskují, testují své možnosti v adrenalinových sportech, občas až přeceňují své schopnosti (Thorová, 2015).

V celkovém naladění převažuje **spíše optimismus**. Deprese nebo sklony k ní se mohou objevit v důsledku vysokých nároků na zvládání nových sociálních rolí – vstup do zaměstnání, manželského svazku, těhotenství. S negativními emocemi se však mladí dospělí dokáží relativně rychle vyrovnat. Důležitou roli ve zvládání pozitivních i negativních emocí sehraává možnost sdílení s vrstevníky. **Sociální opora** umožňuje jedinci získat jiný náhled na interpretaci, což podporuje větší objektivitu při hodnocení svých emocí. Sociální síť vztahů tvoří v mladé dospělosti možná vůbec nejdůležitější aspekt osobní identity. Uspokojující vztah s blízkým člověkem a vědomí toho, že si ho ostatní váží, se zásadně spolupodílí na spokojeném životě a také na zdravém vývoji sebepojetí (Vágnerová, 2007).

Podle Carstensa existují **dvě teorie popisující emoční vývoj v dospělosti**. Podle první z nich děti musí potlačit vlastní vnímání emocí, „...*aby získaly jednotné, kulturně konzistentní reprezentace světa*“ (Labouvie-Vief & DeVoe, 1991; Labouvie-Vief, Hakim-Larson at al., 1989, in Carstensen, Posupathi, Mayr & Nesselroade, 2000, 645). Intelektuální vývoj v dospělosti naopak zahrnuje opětovné **začlenění subjektivní informace do stávajících znalostních struktur**. Díky složitějším kognitivním operacím se vytvářejí adaptivnější emocionální odpovědi a vznikají flexibilnější řešení nových životní události (Diehl, Coyle & Labouvie-Vief, 1996, tamtéž).

Druhá teorie se zaměřuje spíše na současný emoční stav než na prožívání v dětství. Na lidskou psychiku působí dvě základní trajektorie sociálních motivů: **trajektorie emocí a znalostí**. Mladí dospělí upřednostňují orientaci spíše na získávání znalostí pro úspěšnou budoucnost, ačkoli někdy na úkor emoční spokojenosti. V pozdějším věku dochází k přesunu priorit spíše na emoce. Starší lidé za život nasbírali již dostatek zkušeností, s vědomím krátké budoucnosti a malou možností změnit svoji životní bilanci upřednostňují aktuální emoční prožívání (Carstensen et al., 2000).

2.3 Vývojové úkoly

V průběhu života se kromě emocionality vyvíjí osobnost jako celek. Erikson (2002) ve svém konceptu vývoje Osm věků člověka označuje období mladé dospělosti za **konflikt mezi intimitou a izolací**. Hledání vlastní identity by mělo již být dokončeno, jedinec se tak může soustředit na partnerský život a může se plně rozvinout skutečná genitalita. Soužití v páru však mnohdy představuje sebeobětování, umět ustoupit nebo se dohodnout na kompromisu. Nebezpečí tohoto vývojového stadia představují předsudky, že partner

naruší osobní teritorium a omezí tím vlastní intimitu jedince, což se může vyvinout až ve snahu o izolaci.

Podle Vágnerové (2007) se **potřeba vyvážit individuaci a socializaci** jeví jako velmi významný, avšak zároveň náročný úkol. Jedinec v rané dospělosti získává cenné zkušenosti, které ho ovlivňují po celý další život ve zvládnání partnerské, profesní i rodičovské role. Dochází k přechodu od egocentrismu k altruismu, jež souvisí se snahou mladých dospělých dbát o blaho společnosti i blízkých a aktivně se na jeho vytváření podílet. Vágnerová (2007, 12) zastává k rozvoji vlastní osobnosti názor, že: *„Člověk by se neměl nechat pohltit potřebami rodiny a stejně tak by neměl akcentovat svou individualitu na její úkor.“*

Lemme pro mladou dospělost vidí zásadním úkolem naučit se žít v páru, najít si vhodného partnera a založit s ním rodinu. Za důležitou považuje také **orientaci na sociální a etická pravidla** (Lemme, 1999, 63, in Trestová, 2011).

2.4 Vynořující se dospělost

Vedle klasických vývojových teorií, které jsme uvedli výše, lze mezi dospělými v poslední době čím dál více pozorovat nový fenomén, tzv. **emerging adulthood**, v překladu vynořující se dospělost. Koncept popsal v roce 2000 **Jeffrey Jensen Arnett**. Vymezil ho věkem 18-25 let a souvisí s hledáním a utvářením vlastní identity. Objevuje se především v kulturách, které umožňují mladým dospělým se oprostit od očekávání společnosti a zkoušet nezávazně různé role. Typicky lze fenomén pozorovat v industriálních zemích, kde se mění demografické podmínky (Arnett, 2000). Vynořující se dospělost je nejvíce variabilním obdobím ve vývoji lidského života, během kterého mnoho aspektů není demograficky striktně určeno (Rindfuss, 1991; Wallace, 1995, in Arnett, 2000).

Mladí se také musí vyrovnat s **pocití „na půl cesty.“** Na jednu stranu už nesou odpovědnost sami za sebe a vlastní rozhodnutí, na druhou stranu se cítí stále připoutáni k rodině. Rodiče je mnohdy podporují finančně, žijí ještě ve společné domácnosti zcela nebo částečně, například se vrací na víkendy domů. Přestože si mnohdy hledají brigádu nebo první pracovní poměry, zpravidla jejich příjmy nestačí na pokrytí všech finančních nákladů. V některých kulturách jsou známy iniciační rituály, u přírodních národů se často jedná o různé typy zkoušek, poučení nebo zasvěcení, v některých dochází až k mučení a mrzačení. U nás je symbolicky za zkoušku dospělosti považováno složení maturitní zkoušky (Thorová, 2015).

Mladí dospělí si již uvědomují význam důležitých rozhodnutí, jejichž důsledky mohou mnohdy ovlivnit jejich následný život (Vágnerová, 2007). Většina mladých nevnímá hlavním kritériem zralé dospělosti věk, ale právě **schopnost přijmout odpovědnost sám za sebe, nezávisle se rozhodovat a finanční samostatnost** (Arnett, 1997, 1998; Greene et al., 1992; Scheer et al., 1994, in Arnett, 2000). Mezi důležité aspekty dospělosti v západních zemích patří **subjektivní dosažení kognitivní soběstačnosti, emoční sebevědomí a behaviorální sebeovládání**. Na rozdíl od východních zemí, kde je za vstup do dospělosti považována společenská událost, nejčastěji svatba (Arnett & Taber, 1994) nebo přechodový rituál (Thorová, 2015).

Jedinci se v tomto věku zpravidla nezavazují do dlouhodobých závazků a sociálních rolí, orientují se spíše na vlastní osobu. Mezi charakteristické znaky patří **velké životní změny, hledání vyhovujícího budoucího povolání a dotváření vlastní identity**. Většina lidí si stanovuje pro svůj budoucí život poměrně vysoké cíle. Snaží se získat co nejvíce nejbohatší zkušenosti, cestují. Mnoho z nich zakládá vlastní rodinu až kolem třiceti let, výjimkou již dnes u žen není ani první těhotenství (Thorová, tamtéž).

3 VZTAH MEZI PARTNERY

Stejně jako období mladé dospělosti je téma partnerství poměrně rozsáhlé, zaměřili jsme se proto pouze na aspekty související s tématem bakalářské práce. V následující kapitole pojednáváme o významu blízkých vztahů, volbě partnera, partnerství a rodičovství.

3.1 Význam blízkých vztahů

Podle Papali a Oldse (1992, in Vágnerová, 2007) tvoří nejvýznamnější například zkušenosti získané při **řešení konfliktů mezi významnými hodnotami a pocit zodpovědnosti k jiné lidské osobě**. Až do této doby bylo jednání jedince značně regulováno autoritami, jimž se dítě, resp. později adolescent, snažil zavděčit. Řešení konfliktu nyní umožňuje uvědomit si relativitu morálního usuzování, neboť klade možnost volby při rozhodování se z více variant, ale zároveň potřebu kompromisu. Zpravidla poprvé se také obrací rodičovská role, díky níž dospělý poprvé pocítuje zodpovědnost nejen za sebe, ale také za partnerský vztah a později za vlastní dítě.

Z pohledu Maslowovy hierarchické pyramidy základních lidských potřeb patří **afiliace mezi potřeby sounáležitosti a lásky**. Znamená potřebu „*navazovat pozitivní a blízké vztahy.... Uspokojení přináší nejen samotná přítomnost blízké osoby, ale také očekávané pozitivní odezvy ze strany druhých osob.*“ Vztah s druhým člověkem navíc sytí také další potřeby – bezpečí, uznání a seberealizace (Výrost & Slaměník, 2008, 151). Potřeba afiliace vzniká již v raném dětství. V různé míře ji najdeme u každého člověka. Je individuální a proměnlivá v závislosti na vývojovém období a situaci. Souvisí s konceptem citové vazby, tzv. attachment, který zkoumal J. Bowlby a později M. Ainsworth (Výrost & Slaměník, 2008).

Blízký vztah tak poskytuje silnou **sociální oporu**. Možnost obrátit se s prosbou o pomoc, sdílení zážitků, pocitů, myšlenek, pozitivních i negativních životních zkušeností patří mezi významné **protektivní faktory duševního onemocnění**.¹ Jeho prostřednictvím získáváme neustále zpětnou vazbu na vlastní interpretaci sociální reality, především v náročných situacích. Vnímání sociální reality navíc přináší příležitost **sebezpoznání, sebereflexe**. Důvěrným vztahem získáváme také **možnost spolupráce a společných aktivit, což navozuje pocit sebeuspokojení a seberealizace**. Především umocňuje prožívání kladných emocí a přináší úlevu od negativních (Vágnerová, 2007).

Podle **teorie sociálního srovnávání** druzí lidé, resp. partner, při společném kontaktu zrcadlí naše chování a jednání, což nám umožňuje chování regulovat. Pokud neexistuje jednoznačné nebo objektivní kritérium posouzení našeho výkonu, partner se stává naším subjektivním měřítkem, zda jsme stejně schopní, jako ostatní. V případě, že neexistuje možnost objektivního ani sociálního srovnání, hodnocení vlastních dovedností nabývá značné nestability. Festinger (1954) dále tvrdí, že k porovnání sama sebe vůči druhému člověku nedochází, pokud jeho schopnosti nebo výsledek se od našeho diametrálně odlišuje.

Kelly a Thibaut přišli s **teorií vzájemné závislosti**, ve které považují „*interakci mezi partnery jako nejpodstatnější znak všech forem blízkých vztahů*“ (Kelly & Thibaut, 1978, in Výrost & Slaměník, 2008, 233). Pro popsání kvalit vztahu využívají terminologii ekonomie. Ziskem chápou užitek, který jedinec ze vztahu získává. Cena naopak znamená negativa, která s sebou udržení vztahu nese, např. úsilí, ztráty. Záleží na každém, kolik do vztahu investuje a vytěží z něho. Koncepce zahrnuje i širší kontext, do něhož patří pocit odpovědnosti vůči partnerovi, vlivy sociálních norem a dlouhodobá perspektiva, které společně vytvářejí motivaci zůstat ve vztahu, založenou na vzájemné interakci s partnerem (tamtéž).

¹ Protektivní faktory (moderátory, nárazníky, faktory ameliorativní) označují „*faktory, které tlumí nebo zprostředkovávají (ne)příznivé vlivy prostředí*“ (Baštecká, Mach et al., 2015, 659). Faktory působí jako „*...nárazníky proti rychlým změnám v určitém rozmezí, ale toto rozmezí lze překročit na všech úrovních organizace, od jedince přes lokalitu a ekosystém po biosféru*“ (Pulin, 2000, 340; in Baštecká, Mach et al., 2015, 659).

3.2 Volba partnera

Volba partnera patří mezi jedny z nejtěžších životních úkolů. V ideálním případě by si partneři měli být vzájemnou oporou a podílet se na vytvoření základů vlastní rodiny.

Od začátku 90. let probíhají ve společnosti výrazné demografické změny. Proměňují se její hodnoty, postupuje individualizace jedinců a emancipace žen, mění se také jednoznačné rozdělení ženské a mužské role. Jedinci v období mladé dospělosti zvyšují požadavky na svoje partnery, které zpravidla vychází z pojetí role sama sebe v páru, předchozí zkušenosti, aktuálního sebehodnocení a domnělé vlastní atraktivity pro okolí. Někteří považují své představy o partnerovi za striktně rigidní a nepřipouští kompromisy (Vágnerová, 2007).

Psychoanalytické teorie tvrdí, že existuje **5 typů výběru partnera**, které naplňují podvědomé očekávání: 1. partner nahrazuje významnou osobu z dětství; 2. u jedinců se sklony k narcismu představuje partner jeho kopii nebo představy o sobě samém; 3. v partnerovi vidí ideál sebe sama; 4. partner je opakem a představuje potlačené tužby jedince; 5. společník a silný spojenec ve zvládnání nebezpečí (Farková, 2009). Ačkoli tato teorie nevysvětluje výběr partnera zcela, nevědomé aspekty ho mohou rovněž ovlivnit.

Jednu z největších teorií vypracoval Murstein (1970). Podle ní většina párů prochází třemi etapami, jejichž zkratky daly teorii název **SVR theory**. První fázi definoval jako „**stimul**“, v níž jsou jedinci k sobě vzájemně přitahováni díky fyzickým, duševním nebo sociálním vlastnostem a zároveň si uvědomují vlastní kvality, které by se pro partnera mohly stát atraktivními. V další fázi „**value**“ porovnávají své hodnoty. Pokud se shodují, jedinci se vzájemně podporují a hodnoty se stávají sociálně validními. V závěrečné „**role**“ fázi si partneři uvědomují vliv svého chování, ujasňují si vzájemná očekávání od partnerství.

Holoubková (2010) přidává důkladné sebezpoznaní jako důležitý předpoklad spokojeného vztahu. Pokud si nejsme jisti vlastními potřebami a stanovenými hodnotami, stěží budeme hledat vhodného partnera a udržíme zdravý vztah po celý život. Zmiňuje důležitost ujasnění si očekávání od vztahu a představ o partnerovi. Může se jednat například o jeho životní styl, vzdělání, typ společného bydlení, trávení volného času. S nevyjasněnými vlastními prioritami po navázání kontaktu mnoho lidí zjišťuje, že vstoupili do vztahu, který zásadně odmítají.

Mezi další důležité vlivy na výběr partnera patří homogamie, psychologická podobnost nebo naopak rozdílnost partnera s jedním z rodičů a rovněž **individuální představy o ideálním partnerovi** – jaké vlastnosti upřednostňuje jeden, nemusí imponovat jinému člověku (Farková, 2009).

Právě **primární rodina** ovlivňuje jedince velmi významně na celý život. Rodiče své děti nejen vychovávají a předávají jim svoji genetickou výbavu, ale představují pro ně mimo jiné také vzor do dospělosti pro jejich vlastní rodičovství. Děti nevědomě přejímají chování rodičů k dětem i ke svému partnerovi. V dětství zpravidla nad zkušenostmi v rodině nepřemýšlejí a hodnotí je až v dospělosti. Mnohdy teprve zjistí, jestli je rané zážitky ovlivnily spíše pozitivně nebo negativně. Někteří se pokusí vtisknuté vzorce změnit nebo se jim vyhnout, jiní u nich setrvávají (Millerová, 2001).

Podle výzkumu (Vymětalová, 2000) mladí lidé obecně při volbě svého partnera kladou největší **důraz na dobrý vztah k dětem a k rodinnému životu, zodpovědnost, poctivost, tolerantnost**. Mnoho mladých dospělých významně přihlíží také na podobně dosažené vzdělání a společenský status. Velmi výrazně výběr partnera ovlivňuje prostředí v primární rodině, vztah rodičů k sobě, výchova, počet sourozenců, rozdělení rolí v rodině, vzorce chování.

3.2.1 Vliv sourozeneckých konstelací

Podle Alfreda Adlera jedince, včetně volby partnera, nejvíce formuje jejich **pořadí narození v rodině**. Zastává názor, že mezi nejdůležitější faktory vývoje osobnosti nepatří genetická výbava, nýbrž prototyp vybudovaný během prvních let života. Na jedince působí nejvíce jeho nukleární rodina – výchova rodičů, sourozenci, rodinná atmosféra. Prvorozený zažívá prvních několik let status jedináčka, což mu přináší značné výhody. Narozením sourozence ho však ztrácí a často zažívá pocit méněcennosti, který se v dospělosti často vrací v podobě osobní tragédie. Nejmladší z dětí může inklinovat ke snaze překonat všechny svoje starší sourozence nebo se jim alespoň vyrovnat. Druhorozený nikdy pocit výjimečnosti nezažije, naopak ho rodiče srovnávají se starším a celé dětství často vyrůstá v jeho stínu. Na druhou stranu může využít sourozence jako „parťáka a tahouna.“ Během dětství se naučí poměrně dobře vyjednávat a přistupovat na kompromisy (Adler, 1999).

Velmi specifickou kategorii představují dvojčata. Ač je při narození od sebe může dělit pouhá minuta, i u nich je možné pozorovat rysy prvorozeného a druhorozeného. Starší

dvojče bývá zpravidla dominantnějším, druhorozené většinou častěji ustupuje nebo se nechává starším táhnout (Leman, 2016).

Na Adlera navázal Kevin Leman (2006) **teorií o sourozeneckých konstelacích**. Podle ní budoucí život ovlivňuje pořadí narození v rodině, pohlaví jedince i sourozenců, věkový odstup mezi sourozenci. Konstelace působí na povahu, temperament, výběr povolání i partnera. Adler pro úspěšný vztah doporučuje při výběru partnera hledat jedince s rozdílnou sourozeneckou konstelací.

Pořadím prostřední inklinují v partnerství spíše k poklidnému životu, ale i snaze vyhnout se problémům, což může vést až k omezení vzájemné interakce s partnerem. Nejmladší si díky bezstarostnosti užívají společný vztah především v jeho počátcích, ve kterém se mohou objevit problémy při potřebě převzít zodpovědnost. Leman (tamtéž) však upozorňuje, že partnerství představuje dynamický proces spojující dva odlišné jedince, což představuje neustálé budování vztahu.

V době svého vzniku se stala teorie sourozeneckých konstelací poměrně populární, na jejího autora navázali další jeho následovníci a dodnes podle teorie vysvětlují některé fenomény nejen v souvislosti s výběrem partnera. Přesto novější koncepty se přiklánějí ke komplexnějším a složitějším vlivům při výběru partnera.

Podle Tomana se v partnerství zpravidla shodnou jedinci, kteří pro sebe představují **komplementární sourozenecké role** (Toman, nedat., in Říčan, 2006).

Vanderkooy Vos a Hayden (1985) předpokládali, že vliv pořadí narození je méně předvídatelný, než se očekávalo. Z jejich výzkumu rovněž vyplynulo, že pořadí mezi sourozenci v primární rodině má na úspěšný manželský, resp. partnerský vztah minimální dopad. I kdyby se prokázalo, že komplementární osobnostní rysy mohou být spojeny s odlišnými pozicemi narození, pravděpodobně by se nestaly indikátory pro častější přizpůsobení mezi partnery.

3.2.2 Podobnost a komplementarita

Tématem podobnosti versus komplementarity v partnerství se zabýval již zakladatel psychoanalýzy Sigmund Freud. Ve studii z roku 1914 (Murstein, 1976, 42, in Plaňava, 2000) uvádí **dva modely**. **Volba anaklytická** (závislostní) pojmenovává případ, kdy si jedinec (častěji žena) hledá partnera nahrazující jeho matku. **Narcistní volbu** spatřuje spíše u mužů, kteří se snaží najít si partnerku, v níž budou milovat sami sebe. Psychoanalytické

teorie se přiklání k názoru, že čím více je výběr partnera ovlivněn projekivní identifikací z dětství, např. v důsledku prožitých traumat, tím se zvyšuje oboustranná nespokojenost ve vztahu (Plaňava, 2000). Vágnerová (2007) dodává, že vysoké sebehodnocení je předpokladem k volbě partnera spíše na základě podobnosti, jedinci s nízkým sebepojetím inklinují k tendenci ho kompenzovat komplementárním vztahem, který v některých případech může partnery navzájem obohacovat a usnadňovat společnou komunikaci.

Další **teorii komplementarity** přidal Winch (1954). Podle ní si lidé hledají partnera, který svými charakteristikami představuje jejich protiklad a umožní naplnění potřeb, jež jim samotným se nedostává. Následující výzkumy však jeho očekávání spíše vyvrátily (Možný, 2008).

Sociálně-psychologické přístupy předpokládají, že jedinci preferují partnera z podobného sociálního, kulturního i vzdělanostního prostředí. Navíc se lidé z podobných vrstev vyskytují pohromadě s větší pravděpodobností (např. v zaměstnání), takže je snazší najít jedince s podobnými preferencemi a hodnotami (Reiss, 1960, in Plaňava, 2000).

Burges a Locke v návaznosti na tento směr ve svém díle (1960, tamtéž) uvádějí **šest základních faktorů**: blízkost, příslušnost ke skupině, nesouhlas s manželstvím mimo skupinu, představa o ideálním partnerovi, podobnost partnera s jedním z rodičů, tendence ke komplementárnímu vztahu. Podle Mursteina (1970) existují **tři etapy navazování vztahů**, z nichž se každá odlišuje faktory podobnosti, které partneři sdílí. V první etapě se centrálními faktory stávají fyzické a sociální charakteristiky partnera. V etapě vzájemného hodnocení vstupují do popředí postoje k životu, manželství a rodičovství. V závěrečné etapě se zdá být nejzásadnější reálná slučitelnost rolí a jejich přebírání.

Právě představy o ideálním partnerovi mohou dvojčatům, obzvláště jednovaječným, seznamování velmi ztěžovat. Často si totiž hledají partnera s velmi podobnými vlastnostmi svému dvojčeti, který jim dvojče pomyslně nahradí. Mnohdy jsou však takovéto požadavky téměř nenaplnitelné.

3.3 Partnerství

Stále častějším dnešním trendem se stávají **nesezdaná soužití**. Mladí často vstup do manželství vnímají jako velký závazek, ze kterého se obtížně vystupuje, takže ho oddalují nebo do něho vůbec nevstoupí. Mezi manželstvím a partnerstvím se pomalu

vytrácejí rozdíly, s výjimkou zákonně daných (např. sdělování zdravotního stavu výhradně rodinnému příslušníkovi). Z výzkumu Milana Kučery vyplývá, že v roce 2000 se manželství chystala uzavřít pouze necelá pětina dotazovaných (Kučera, 2000).

Rovněž míra rozvodovosti dlouhodobě stoupá, ačkoli podle Českého statistického úřadu za rok 2016 soud rozvedl téměř 25 tisíc sňatků, což představuje o dva tisíce méně než za rok předchozí (Český statistický úřad, 21. března 2017).

3.3.1 Teorie attachmentu

Mezi partnery vzniká velmi blízké pouto, stávají se pro sebe navzájem důležitou oporou v životě. Vztahová vazba se podobá vazbě mezi matkou a malým dítětem, kterou v roce 1969 ve své publikaci nazval **John Bowlby teorií attachmentu neboli připoutání**, a později se stala jednou z nejvýznamnějších teorií vývojové psychologie. Podle ní si dítě v prvním roce života vytváří velmi silné citové pouto k matce nebo jinému člověku, který s ním zpravidla tráví nejvíce času. Pocit bezpečí mu umožňuje se zaměřit na okolní svět spíše než na ochranu sama sebe, dodává mu jistotu, pomoc, pochopení, poskytuje úspěšný emoční i sociální rozvoj. Navíc jedinci, kteří si v dětství vytvořili pevné pouto k matce, s mnohem větší pravděpodobností žijí v dospělosti déle, díky čemuž při své reprodukci mohou předat i geny, které podporují vytváření blízkých vztahů. Kromě genů ho ovlivňují také peptidické hormony oxytocin a vasopresin, stresové hormony adrenalin a kortisol, amygdala a hypotalamo-hypofyzární osa (Bowlby, 1969, in Mikulinger & Shaver, 2007).

Později se ukázalo, že **pevná citová vazba hraje významnou roli také v období dospělosti v podobě potřeby partnerského vztahu**. Hledání blízkého vztahu patří mezi přirozené strategie především **při zvládnutí stresové situace**. Jistota v partnerovi umožňuje také regulovat negativní emoce, adaptivně situace zvládat a udržet při nich životní rovnováhu. Díky interakci s partnerem a citové vazbě se ustalují mentální reprezentace sebe sama, partnera a vztahů (tamtéž).

Podle Weise (1991, in Lacinová & Michalčáková, 2014) dospělí jedinci žijící ve zdravém vztahu touží být v přítomnosti partnera, který pro ně představuje **oporu a poskytuje pocit bezpečí** především v momentech ohrožení. Na ztrátu partnera reagují podobnými projevy jako děti při separační úzkosti při odloučení od matky.

Negativní interakce s partnerem vede k vytvoření sekundární strategie připoutání – hyperaktivita a deaktivace. Strategie hyperaktivity nazval Bowlby „protest“ a označuje reakci na frustraci z neuspokojivých blízkých vztahů (Bowlby, 1969, in Mikulinger & Shaver, 2007).

Fraley a Shaver (2000, in Lacinová & Michalčáková, 2014) ve své studii definují **principy citové vazby v dospělosti**: 1. emoce a chování v partnerském vztahu řídí stejné biologické systémy jako ve vztahu k matce (pečovateli), 2. v dětství i dospělosti je vazbové chování značně individuální, 3. citová vazba v dospělosti odráží rané zkušenosti, díky nimž jsme si zformulovali vlastní očekávání a sebezpetí, 4. romantická láska znamená souhrn citové vazby, poskytování péče a sexuálně-reprodukčního systému. Oproti citové vazbě v dětství se kromě aspektu reprodukce liší také **reciprocitou vazby ve vztahu**.

3.3.2 Intimita v partnerských vztazích

Intimita patří mezi nejdůležitější atributy partnerského vztahu. Existuje mnoho vymezení, ačkoli definice vnímají intimitu v určitých aspektech odlišně a také každý z nás ji pojímá mnohdy rozdílně.

Pojem pochází z latinského slova *intimus*, znamenající „...vnitřní, skrytý před zraky jiných“ (Výrost & Slaměnik, 2008, 242). Podle slovníku cizích slov (Slovník cizích slov, nedat.) lze intimitu přeložit jako „*důvěrnost, útulnost, intimní styk, soukromí*.“

Psychologický slovník definuje intimitu jako „*stav mimořádné vzájemné emoční důvěry a blízkosti, při níž může docházet k narušování osobního prostoru, aniž to druhému způsobí nepříjemné pocity; zpravidla velmi osobní, láskyplný vztah založený na hlubokých znalostech o sobě a vzájemném pochopení*“ (Hartl & Hartlová, 2010, 230).

Mezi typické znaky sdružující definice však patří **sebeodhalování partnerů, překročení intimní zóny osobního prostoru**, je synonymem blízkosti dvou lidí a vyjadřuje nejhlubší city k jiné osobě (Výrost & Slaměnik, 2008).

Erik Erikson nazval ve své teorii vývoje mladou dospělost **obdobím intimity versus izolace**. Podle něho se zralá partnerská intimita vyznačuje mnoha atributy. Zahrnuje skutečnou něhu (bez opatrnosti a strachu ze závislosti), sdílení svých silných i slabých stránek, absolutní výlučnost vztahu ze stran obou partnerů a s tím související důvěru, úctu i respekt k rozvoji individuality obou partnerů. Pro kvalitní vztah je potřeba milovat partnera i s jeho chybami a nebát se otevřeně mluvit o pocitech k němu. Důležitá

je také společná vize otevřené budoucnosti, objevování nových možností a společný humor (Erikson, nedat., in Farková, 2009).

Eriksonovu teorii, že schopnosti prožívat intimitu ve vztahu nutně předchází ustálení vlastní identity, potvrdil výzkum McNamara Barryho. Podle jeho výsledků je „...*samotné dosažení identity silně pozitivně spojeno s hodnotným, emočně nabitým a podporujícím partnerstvím*“ (McNamara Barry et al., 2009, in Trestrová, 2011, 7). Existují však mezipohlavní rozdíly, na které Erikson ve svém díle poukázal. Ženy mnohem častěji mohou vstoupit do intimního závazku ještě před ukončením vývoje identity, ačkoli toto tvrzení výzkum Adamse a Archera nepotvrdil (Zimmer-Gembeck, Petherick, 2006, in Trestrová, 2011).

Také Říčan (2006) poukazuje na intimitu jako na jeden z hlavních úkolů období mladé dospělosti a také na **souvislost intimity a dokončeného vývoje vlastní identity**. Pro zdravý vztah s partnerem, založený na skutečné intimitě, považuje za důležitý utvořený jasný obraz sebe sama. V opačném případě dochází až k patologické identifikaci s partnerem, závislosti na partnerovi nebo strachem do vztahu vstoupit. Říčan však upozorňuje, že k intimitě nedochází pouze v milostném vztahu, ale může se objevit například mezi členy sportovního družstva nebo mezi sourozenci stejného pohlaví.

Register a Henley uvádí, že mnoho rozdílných vymezení intimity způsobuje následně použití různých testových metod. Ve své studii se zaměřují na intimitu u dvaceti dobrovolníků pomocí fenomenologické metodologie a na základě narativních příběhů popsali sedm společných znaků, které se objevovaly ve výpovědích nejvíce: neverbální komunikace, přítomnost jiné osoby, čas zážitku, překračování přirozených fyzických i psychických hranic, tělesné doteky a uvědomování si vlastního těla, osud a překvapení, transformace v nový rozměr vztahu i obou partnerů (Register & Henley, 1992).

Sternberg ve své významné **triangulární teorii lásky** vymezil **intimitu společně s vášní a závazkem jako jednu ze tří komponent lásky**. Tyto složky spolu vzájemně interagují, čímž mezi partnery vytvářejí řadu skutečně jedinečných zážitků. Složka intimity zodpovídá za vřelost, pocity blízkosti, potřebu silné citové vazby k druhému člověku poskytující bezpečí. Vášně pobízí člověka k romantice ve vztahu, udává důležitost fyzické přitažlivosti a milostnému vztahu. Komponentu závazku lze z krátkodobého hlediska chápat jako milování jiné osoby, z dlouhodobého jako rozhodnutí ve vztahu setrvat (Sternberg, 1986).

Tři komponenty intimity popisují také Prager a Roberts (2004, in Trestrová, 2011), ale spíše jako ukazatele intimního vztahu, které ho vymezují vůči jiným vztahům – **verbální i neverbální sebeodhalení, pozitivní účast a sdílené porozumění**, které lze definovat například poznání a pochopení světa partnera.

Podle Brehm obsahuje intimní vztah šest složek: „znalost nebo poznání druhého, péče o druhého a jeho blaho, vzájemná závislost, vzájemnost, důvěra a závazek“ (Brehm, 2002, in Trestrová, 2011, 17).

3.3.3 Fáze partnerského vztahu

Každý vztah zpravidla prochází určitými vývojovými stádii, která však mohou trvat individuálně dlouho s různou intenzitou. Po prvním kontaktu, zpravidla náhodném setkání, většinou přichází fáze zamilovanosti. Charakterizuje ji zaslepenost vášní a emocemi, vzniklá na základě efektu prvního dojmu a způsobující idealizaci partnera (Říčan, 2006). Zpravidla trvá dva až tři roky, může však vyprchat i dříve. Typické jsou zažívané pocity euforie, optimismu, životní spokojenosti, časté myšlenky na partnera, denní snění, což souvisí s vyplavováním serotoninu a fenylethylaminu neboli „hormonem zamilovanosti“ (Křížová, 2014). V partnerský vztah může vzejít také dlouholetá známost i bez fáze zamilování.

Postupně se partneři blíže poznávají a zjišťují tak svoje silné i slabé stránky, což je důležité především pro plány do budoucna – manželství a rodičovství. Zkouší společně bydlení, zjišťují vzájemně životní styl i preference druhého, dochází ke vzájemnému poznávání rodičů a širší rodiny. Nemělo by se opomínat ani vyjasnění cílů, vizí do budoucna, životní očekávání i pohled na výchovu dětí. Často totiž dochází ke konfliktu, když daná situace nastane a každý z partnerů ji vnímá jinak. Ideálními se jeví společná činnost, studium nebo situace, v nichž se musí partneři spolehnout jen na sebe navzájem (Říčan, 2006).

3.4 Rodičovství

V části o aspektech rodičovství se zaměříme na odlišné pohledy různých autorů a kvalitativní změna partnerského vztahu po narození dítěte.

3.4.1 Teorie rodiny

William J. Goode zkoumal „ideál“ rodiny v různých kulturách – evropských, islámských, asijských. Podle něho **v západních zemích převládá autonomní život partnerů**, resp. později jejich rodiny, bez závislosti na širší rodině nebo svých rodičích. Zásadní problémy tak nevznikají při adaptaci partnera do nové rodiny, ale přímo mezi partnery. Podle jeho názoru se tento vzorec rodinného uspořádání rozšíří s postupující se industrializací postupně do celého světa, stejně jako v Evropě a Americe (Goode, 1963).

V České republice **zákon o rodině** vymezuje pouze rodičovskou odpovědnost jako „*souhrn práv a povinností a) při péči o nezletilé dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, b) při zastupování nezletilého dítěte, c) při správě jeho jmění*“ (§ 31 zákona č.1963/94 Sb., Zákon o rodině). Rodičovská péče však zahrnuje nespočet dalších faktorů.

Rodiče pro dítě představují první kontakt se světem a také nejvýznamnější **prostředníky pro uspokojování jeho psychických potřeb**, které je zároveň reciproční. Rodiče i dítě se cítí vzájemně bezpečně, uvolněně a spokojeně. Již ihned po narození dítěte se vytváří **vzájemné citové pouto**, které se dále upevňuje především v průběhu raného dětství a spoluutváří osobnost dítěte (Matějček, 2005). Pro rodiče dítě naopak představuje naplnění potřeby společenské uplatnění a uznání, smysluplnosti života, možnost otevřené budoucnosti. Díky rodičovství překonávají čas vlastního života. Pro zdravý vývoj dítěte je důležitým aspektem skutečné soužití všech členů a vzájemné sdílení prostoru a činností s rodiči, ať už se jedná o společné výlety nebo pouhé bydlení (Langmeier & Matějček, 2011).

Rodinu tvoří sice jedinci, ale důležitějšími jsou vztahy mezi nimi a **vzájemná interakce**. Jak uvádí Matějček (2005, 359): „*Systém je více než součet jeho prvků. ...Chování každého ovlivňuje všechny ostatní.*“ **Rodina jako mikrosystém** je ovlivňována dále mezosystémem (všichni, kdo ji přímo obklopují), exosystémem (instituce) a makrosystémem (celospolečenský přesah). Každá rodina kromě jedinců je tudíž utvářena také jedinečnou kombinací na ni působících faktorů (Matějček, tamtéž).

Podle Plaňavy (2000) rodinu charakterizují **procesy vzájemné interakce a dynamiky** a její hodnoty a postoje, struktura, intimita a osobní autonomie. Výrazné omezování nezávislosti dítěte ze strany rodičů i partnerů navzájem může negativně ovlivnit jejich vývoj vlastní identity (Sobotková, 2012). Ve fungující rodině se její členové zajímají o své problémy, sdílí spolu radosti i starosti a „*osobní cíle se stávají důležité i pro cíle ostatních*“ (Břicháčková & Břicháček, 2002, 23). Rovněž podle Matouška (2003) lze za nejdůležitější měřítko funkčnosti rodiny považovat **emoční uspokojení partnerů i dětí**.

Další významnou funkcí rodiny je **podpora jejích členů v náročných situacích**. Podle systémového přístupu k rodině se se zátěží jednoho z členů vyrovnává celá rodina (Plaňava, 2000). McCubbin zavedl pojem tzv. **rodinná resilience**, za kterou považuje schopnost rodiny stresové události předcházet nebo se s ní vyrovnat. Úroveň resilience ovlivňují stresové faktory a další strádání, zdroje rodiny, které může pro řešení situace využít. Záleží také na významu, jaký rodina události přisuzuje a v neposlední řadě na způsobeném napětí (McCubbin & Patterson, 1983). Důležitou roli hrají také předchozí zkušenosti rodiny se zátěží, kvalita vztahů mezi jejími členy a celková atmosféra. Výzkumů věnujících se tématu rodinné resilience neproběhlo zatím příliš, u nás k nim patří například výzkumy v rodinách se sluchově postiženými dětmi nebo pěstounskou péčí (Sobotková, 2012). Za jeden z nejvýznamnějších lze považovat výzkum McCubbina, Thompsona a McCubbina (1996), na jehož základě definovali **strategie pro funkční zvládání stresových situací v rodině**: snížení nároků, zaměření se na další možné zdroje a průběžné snižování napětí, pochopení významu situace (McCubbin, Thompson & McCubbin, 1996, in Sobotková, 2012).

3.4.2 Kvalitativní změna partnerského vztahu po narození dítěte

Privést na svět potomka určitě patří mezi největší vývojové úkoly dospělosti. Naše společnost je v dnešní době liberálnější a nátlak na přijetí rodičovské role již menší než dříve, přesto zůstává zplození prvního dítěte do 30 let matky nepsanou sociální formou. Dnes již však rodičovství ani v pozdějším věku nepředstavuje žádnou výjimku. Příchod novorozence do rodiny znamená obrovskou změnu pro každého z rodičů i pro vztah samotný. Mladí dospělí mohou rodičovství vnímat jako stres, nadměrně neúnosnou zátěž, omezení vlastní svobody a potřeb, strach z nekompetentnosti, příčinu zhoršení kvality života (Vágnerová, 2007). Dosavadní zvyklosti je zpravidla nutné odložit na nějakou dobu stranou a přijmout nové vzorce společného fungování. Partneři nemají tolik soukromí

a společného času jen pro sebe, což pro některé může znamenat větší změnu, než si do narození dítěte představovali.

Zplození dítěte nepředstavuje pouze předání genetické informace další generaci, ale celoživotní závazek. V ideálním případě znamená bezmeznou lásku k dítěti, poskytnuté bezpečí a zázemí pro jeho rozvoj. Ženě přivedení potomka na svět mnohonásobně znesnadňuje náročný porod, který je však následně vykompenzován pravděpodobně nejbližším vztahem, jaký žena může získat. V posledních letech vzrůstá význam otce u porodu, který tak pro rodiče představuje společně prožitý zážitek příchodu jejich dítěte na svět, prohlubující citový vztah otce k matce i dítěti (Říčan, 2006).

Role rodiče je skutečně velmi specifická a od jiných rolí dospělého člověka se odlišuje v mnoha aspektech. Jedná se zpravidla o jedinou nadřazenou roli, ve vztahu k dítěti. Ačkoli se objevují případy odložených dětí, systém babyboxů a náhradní péče, role rodiče není vratná. Rodičovství také zavazuje jedince k partnerovi. Přináší nutnost změny životního stylu i denního režimu, úpravu žebříčku hodnot, většinou úpravu pracovního poměru, nové povinnosti a starosti (Vágnerová, 2007).

Rodičovství je kromě pocitů radosti zpravidla doprovázeno poklesem spokojenosti ve vztahu, pochybnostmi, pocity frustrace nebo nepochopení. Zvyšuje se počet konfliktů a pocity izolace, pestrost partnerského vztahu a intimita naopak klesá na úkor každodenní stereotypní péče o dítě, redukuje se také čas strávený s kamarády (Vágnerová, tamtéž).

4 VZTAH MEZI DVOJČATY V DOSPĚLOSTI

Vztah vybudovaný mezi dvojčaty v dětství zpravidla přetrvává až do dospělosti. Dospělá dvojčata často uvádí (až v 80 %), že nejbližší vztah mají právě ke svému dvojčeti. Zůstává pro ně člověkem, se kterým mohou vše sdílet, poprosit ho o radu. Mnoho z nich si rozumí i beze slov, dokáží rozeznat, pokud dvojče něco trápí (Beníšková, 2008). Výjimkou nejsou ani **somatické signály**. Pokud jedno z dvojčat prožívá nějaké zdravotní problémy, často podobné nebo mírnější příznaky popisuje i druhé nebo se obě dvojčata léčí v podobnou dobu se stejnou nemocí. Některá dvojčata zmiňují přetrvávající **mimosmyslová vnímání** (Vítková Rulíková, 2016).

Mezi jednovaječnými dvojčaty se utváří asi **nejtěsnější vztah, jaký může vzniknout** a jenž by se dal připodobnit vztahu mezi matkou a dítětem. Na první pohled se zdá jako ten nejintimnější, jaký může člověk zažívat. Pouto mezi jednotlivými páry dvojčat je však velmi variabilní a také různě intenzivní. Přílišná závislost na sobě působí v některých případech spíše škodlivě, **může vzniknout až extrémní závislost**, projevující se separační úzkostí (Klein, 2003). V důsledku ní si některá dvojčata hůře hledají partnera. Z dalších problémů se může objevit **zmatení a úzkost**, že je každé dvojče na život najednou samo. S tím souvisí také **strach o dvojče, někdy až tendence k izolaci nebo naopak soupeřivosti** (Siemon, 1980, in Večeřová, 2010).

Vnímání efektu „dvojčatovství“ ve svém životě zkoumal také Kozlak (1978) na vzorku 10 párů jednovaječných dvojčat ve věku 23-34 let. Podle výpovědí se většina z nich snažila se od sebe odlišit alespoň vzhledem a ve vývoji identity se považovala za jednotlivce, přesto se polovina participantů v nějakém období cítila spíše jako kopie. Všechny páry uvedly, že **fyzicky se od sebe dokázala oddělit, ale větší část dvojčat emoční rozdělení nezvládla**.

V roce 2016 Stráníková uskutečnila kvalitativní výzkum o sourozeneckém vztahu dvojčat v průběhu života, kterého se zúčastnily 4 páry jednovaječných dvojčat ve věku 65 až 71 let. Všechna se podle výpovědí shodla, že v dětství je okolí nerozeznávalo. Nejvíce pociťovala tento fenomén zpravidla v **období školní docházky**, kdy zažívala společné

zkoušení, oslovování příjmením, srovnávání. Ani v dospělosti nedokázali někteří lidé dvojčata rozeznat. Jeden pár popisoval celoživotní rivalitu mezi sebou v důsledku porovnávání okolím, která se však v dospělosti díky velké vzdálenosti bydlišť snížila. Další tři páry vypovídaly o velmi harmonickém vztahu, vzájemném doplňování se, podpoře a pomoci. Všechna dvojčata ve studii však **v náročných životních situacích dokázala „táhnout za jeden provaz.“** V průběhu života se vztah mezi dvojčaty stále vyvíjí. Některá uvádějí, že je ještě více semklo úmrtí v rodině, větší potřebu blízkosti sebe navzájem uvádějí také dvojčata žijící daleko od sebe. I po založení vlastních rodin všechna potřebovala **zůstat s dvojčetem v neustálém kontaktu** přes moderní technologie a snažila se o co nejčastější návštěvy. Tři páry bydlely ve velmi malé vzdálenosti, jen jeden pár od sebe dělilo 100 km, čehož podle výpovědi litují. Dvojčata se potřebují po celý život a u všech participantů se jejich **vztah v dospělosti spíše zlepšil.**

O rok dříve se na vztah mezi dvojčaty zaměřila ve své práci Nevtípilová (2015). Provedla polostrukturovaný rozhovor s pěti páry jedno- i dvojvaječných dvojčat ve věku 24-43 let. Z ukázek rozhovorů lze velmi výrazně pozorovat tendenci všech dvojčat mluvit **v množném čísle** i v případech, kdy se vyjadřují pouze za svoji osobu. Důvodem je pravděpodobně většina zážitků v dětství prožívaných společně, u mnoha dvojčat však tato tendence v menší míře přetrvává i v dospělosti. Mnohá označila dvojče za skutečně nejlepšího přítele, díky čemuž si již v dětství nehledala dalšího kamaráda. Téměř všechna dvojčata uváděla, že **spolu sdílí všechny zážitky po celý život, často se jedná až o rituály**, například pravidelné hovory. Přesto však dvojčata spolu řešila veškeré nové informace, ale sdílela také radostné zážitky i problémy. Některá si zůstala natolik blízká, že spolu mluvila i o velmi soukromých záležitostech a partnerech. Jen málo témat zpravidla zůstává mezi dvojčaty tabuizovanými. Jeden pár ve studii žil společně i se svými partnery. Ostatní páry v určité etapě života upřednostnily více partnera, zpravidla v důsledku založení vlastní rodiny nebo velké vzdálenosti, ale později svoje dvojče opět považovaly za někoho, kdo je jejich bezpodmínečnou oporou v životě.

Podle Vítkové Rulíkové (2016) se může mezi dvojčaty v dospělosti vyskytnout problém, pokud si partnera najde pouze jedno z dvojčat. Druhé pociťuje najednou osamělost, může se objevit až žárlivost. V případech, kdy dvojčata spojuje skutečně silné pouto, je vztah ohrožen z důvodu nepochopení partnerem. Rovněž uvádí, že častěji žárlí partnerky na dvojčata-muže kvůli jejich vzájemnému poutu, naopak partneri dvojčat-žen jsou spíše pyšní.

Večeřová (2010) provedla výzkum o utváření identity u žen pocházejících z dvojčat v období vynořující se dospělosti. Zúčastnilo se ho osm párů dvojčat ve věku od 22 do 28 let, dva páry dvojvaječných a šest jednovaječných. Dle výsledků všechna dvojčata vnímala vztah mezi sebou pozitivně, ale zároveň velmi individuálně. Některá vztah pojmenovávala jako **vzájemné propojení**, které nemůže vzniknout mezi žádnými jinými dvěma jedinci. Pro jiné participantky znamenalo dvojče dokonce vůbec **nejbližšího člověka**, nejlepší kamarádku nebo jistotu v jejich životě. Jiné považují dvojče spíše za sestru s velkými výhodami.

Na druhou stranu některé participantky vypovídaly, že ne všechna období pro ně status dvojčete znamenal přínos. Mezi nejčastější příčiny patřil vliv okolí. Lidé je od sebe nerozeznávali a považovali je za „jednotku,“ což dvojčata od sebe paradoxně vzdalovalo, protože **chování okolí k nim jim neumožňovalo vytvoření vlastní identity**. Nejvíce vztahu mezi dvojčaty pomáhalo pravděpodobně rozdělení se. V dospělosti se sice dvojčata od sebe odlišují více, zároveň většina z nich ve studii uváděla, že **separace jim nejvíce pomohla se k sobě vrátit a utvořit si velmi blízký vztah** (Večeřová, tamtéž).

Rovněž Mudrová (2016) se ve své studii zaměřila na utváření identity dvojčat. Provedla rozhovor s dvojčaty stejného pohlaví ve věkovém rozmezí 20-25 let, z nichž čtyři páry byly jednovaječné a jeden pár dvojvaječný. Všichni participanté studovali vysokou školu. Zajímavostí je, že podle výpovědí některých dvojčat vnímalo každé z nich vzájemný vztah a vliv rodičů v dětství rozdílně. Většina dotazovaných dvojčat se od sebe odloučila až ve věku adolescence. Jeden pár se rozdělil již při základní školní docházce, což popisovali jako velmi těžké období, které však jejich vztah výrazně zlepšilo. Participanté i v této studii potvrdili, že i přes vlastní partnery stále pociťují potřebu udržovat společný kontakt s dvojčetem a že těžké období v životě vztah se sourozencem velmi posílilo. Zajímavé je, že většina z nich vnímá mezilidské vztahy v některých aspektech odlišně, než ostatní lidé – jsou zvyklí pracovat v týmu, vyhledávají více společenského kontaktu, jsou otevřenější.

Segal pod vedením profesora Boucharda zkoumala v rámci Minnesotské studie přibližně 70 jedinců z identických dvojčat, která byla vychovávána odděleně. Na stupnici 1-6 vyjadřovali, nakolik pociťují k dvojčeti blízkost. **Podle výsledků 80 % párů dvojčat považuje své dvojče v dospělosti za nejlepšího přítele**. V druhém výzkumu se Segal zaměřila na sociální blízkost dvojčat v roli tety nebo strýce ke své neteři, resp. synovci.

Zúčastnilo se 533 participantů, kteří se vyjadřovali v internetovém dotazníku. Zjistila, že **nejvíce blízké si jsou jednovaječná dvojčata-ženy** (Segal, 2011).

Trias (2006) provedl ve Finsku výzkum se 419 participanty-dvojčaty, ve kterém se zaměřil na psychosomatické symptomy v souvislosti se vztahem mezi dvojčaty. K získání dat použil dotazník Children's Depression Inventory, který přizpůsobil věku participantů 2-10, 12-20 a 22-30 let. Dospěl ke stejnému závěru, že **nejvíce závislá na sobě jsou jednovaječná dvojčata-ženy, které také vykazují největší míru depresivity při odloučení**, jelikož blízkost dvojčete pro ně hraje velmi významnou roli pro jejich duševní pohodu. Na základě výsledků testu se potvrdila také **souvislost mezi psychickou submisivitou jednoho z dvojčat a jeho depresivnějšími symptomy**.

Segal ve své publikaci Nedělitelná dvěma (2009) zmiňuje důležitý medicínský poznatek, že shodná genetická výbava DNA umožňuje jednovaječným dvojčatům také v případě potřeby **darování orgánu nebo transplantace**. Dále popisuje životní příběhy dvojčat, například jednoho páru, kdy jedna z dvojčat dítě po porodu přenechala sestře, které se nepodařilo otěhotnět.

Shodná DNA podle názoru Segal hraje významnou roli rovněž při úmrtí dvojčat. Do jejího výzkumu se zapojilo 90 jedinců pocházejících z jednovaječných i dvojvaječných dvojčat, která ztratila dvojče ve věku 15 a více let, výzkumnou metodu použila dotazník Minnesota Twin Loss Project. Na základě výsledků se domnívá, že **intenzita zármutku roste se zvyšující se genetickou příbuzností k zemřelému**, která je u dvojčat vůbec největší možná. Vztah mezi věkem při ztrátě a zármutkem naznačuje, že intenzita zármutku pro dvojčata klesá až po střední dospělosti. Vyšších skóre dosahovala jednovaječná dvojčata oproti dvojvaječným a ženy oproti mužům (Segal & Bouchard, 1993).

Na délku života dvojčat se ve svém výzkumu zaměřil také Tomassini. Na základě více než 200 rozhovorů s dvojčaty v období stáří došli k závěru, že **riziko úmrtí snižuje nejvíce soužití s partnerem a častá interakce s dvojčetem**. Zajímavostí je, že dle výsledků ztráta partnera nezvyšuje riziko úmrtí, na rozdíl od úmrtí dvojčete. Větší negativní psychický dopad lze pozorovat u jednovaječných než u dvojvaječných dvojčat (Tomassini, Billari, Rosina & Christensen, 2001).

VÝZKUMNÁ ČÁST

5 OBLAST VÝZKUMU A VÝZKUMNÝ PROBLÉM

V empirické části navazujeme na teoretické poznatky o vztahu dvojčat v dětství i dospělosti a na již provedené výzkumy, především týkající se období dospělosti dvojčat. V této kapitole se zaměříme na oblast výzkumu, stanovené cíle výzkumu a výzkumné otázky.

Velké množství studií se zabývá vztahem mezi dvojčaty v dětství nebo z pohledu jejich rodičů. Výzkumy o vztahu dvojčat v dospělosti často přibližují vývoj identity, období rozdělení nebo popisují proměny vztahu od dětství až do střední nebo pozdní dospělosti.

Naši **výzkumnou oblast** jsme proto zúžili na *období mladé dospělosti dvojčat*. Chceme přinést obohacující pohled na vztah dospělých dvojčat, která mají již vlastní rodinu. Domníváme se, že rodina ovlivní nejen vztah mezi partnery, ale i mezi dvojčaty. Naším záměrem je rozšířit poznatky z již předešlých výzkumů o dvojčatech v období dospělosti, které mohou být využitelné v poradenské praxi a partneři dvojčat mohou také více pochopit specifické pouto mezi dvojčaty. Za **výzkumný problém** tedy považujeme *vztah dvojčat k sobě navzájem v porovnání ke svým partnerům*.

5.1 Cíle výzkumu

Cílem našeho výzkumu je *popsat specifické kvality vztahů jednovaječných dvojčat ke svému sourozenci a partnerovi v období mladé dospělosti z pohledu dvojčat*. Mladá dospělost představuje období poměrně důležitých životních změn. Zajímalo nás, jakou roli v tomto období hraje dvojče a jakou partner, jak se vztah mezi dvojčaty od dětství proměnil, v neposlední řadě také jak vnímala odloučení od sebe a co jim pomohlo dané období překonat.

5.2 Výzkumné otázky

V souladu s výzkumným cílem jsme formulovali čtyři výzkumné otázky:

- 1. Jakými vlastnostmi se podobá a odlišuje partner od vlastností dvojčete?*
- 2. Jak dvojčata vnímají vztah ke svým partnerům a jak vztah k druhému dvojčeti?*
- 3. Koho a proč dvojčata považují za nejbližší osobu po založení vlastní rodiny?*
- 4. V čem dvojčata vnímají změnu vztahu mezi sebou po založení vlastní rodiny?*

Za vlastní rodinu považujeme pro účely výzkumu uzavřené manželství, rodičovský stav nebo graviditu ženy.

6 METODOLOGICKÝ RÁMEC

V této kapitole uvedeme metodologický rámeč a výzkumné metody, které jsme vzhledem k danému cíli a výzkumným otázkám použili. Dále popíšeme proces a metody tvorby dat, postup jejich zpracování a následné analýzy.

Pro výzkum jsme zvolili **kvalitativní přístup**, který pracuje s nekvantifikovatelnými vlastnostmi. Přístup umožňuje holistické vnímání a detailnější prozkoumání jedinečných fenoménů. Klade důraz také na kontextuálnost a dynamický vývoj (Miovský, 2006). V neposlední řadě mezi jeho výhody patří otevřenost a flexibilita v průběhu realizace (Corbin & Strauss, 2015).

Typem výzkumu jsou **případové studie**, za které považujeme dvojčata charakterizovaná kritérii popsanými níže (viz kap. 6.4). „*Analýza jednotlivých případů nám v průběhu celého výzkumu umožňuje sledování, popisování a vysvětlování případu v jeho komplexnosti*“ (Marying, 1989, 1990, in Miovský, 2006, 94). V případových studiích považujeme za důležité mimo jiné působení sociálních a psychologických vlivů na vývoj jedince (Miller, 2000, in Miovský, 2006), což u dvojčat bezpochyby nacházíme.

6.1 Metody tvorby dat

Výzkumnou metodou pro tvorbu dat jsme zvolili **polostrukturované interview**. Osobní kontakt umožňuje navázat hlubší a důvěrnější vztah mezi výzkumníkem a participantem, díky čemuž zpravidla otevřeněji hovoří o svých životních zkušenostech. Umožňuje pozorovat nejen slovní projev, ale také chování, mimické projevy a vyjadřování emocí participanta, což dotváří komplexní vnímání a prožívání sdílené zkušenosti.

Polostrukturované interview obsahuje tzv. **jádro interview**, které představuje „*minimum témat a otázek, které má tazatel za povinnost probrat*“ (Miovský, 2006, 160). Výhodou je možná úprava pořadí otázek dle aktuálního průběhu rozhovoru a přizpůsobování je participantovi. Flexibilita přístupu umožňuje přidávat doplňující otázky, které vyplynou z odpovědí participanta. Časový limit většinou není přesně stanoven a lze tudíž využít potenciál jedinečnosti každého rozhovoru (Miovský, 2006).

V našem interview jsme mapovali vztah mezi dvojčaty od dětství až do současnosti, období mladé dospělosti. Rozhovor se skládá z **30 otázek**, jejichž znění je přiloženo v příloze 3. Otázky jsme rozdělili **do dvou hlavních okruhů – období dětství spojené s dospíváním a období dospělosti**. Přestože jsme se snažili o jejich chronologické seřazení, při realizaci jsme pořadí otázek v rámci tematického celku zpravidla mírně měnili. Mezi podtémata jsme zařadili vztah v období povinné školní docházky a střední školy, přístup rodičů a okolí, odloučení, vztah v dospělosti a po založení vlastní rodiny. Ačkoli se práce soustředí na dospělost, považovali jsme za důležité zmapovat také předcházející období, která výrazně ovlivňují vztah mezi dvojčaty i v současnosti.

Po sestavení otázek jsme provedli **předvýzkum** za účelem ověření logického pořadí, srozumitelnosti pokládaných otázek, přesnější představě o časové náročnosti interview. O rozhovor jsme požádali sestru-dvojče autorky a jednu další participantku (s jejím dvojčetem rozhovor neproběhl ze zdravotních důvodů). Po konzultaci jsme pořadí otázek vyhodnotili jako vhodné a dvě otázky upřesnili.

Rozhovor trval **průměrně 60 minut**, nejdelší 1 hodinu 27 minut, nejkratší 35 minut. Rozhovory probíhaly od října do prosince 2017, poslední rozhovor z časových důvodů proběhl ještě na začátku roku 2018.

Samotná interview začínala neformální konverzací pro navázání kontaktu, bližší seznámení a navození příjemné přátelské atmosféry. Rozhovory probíhaly **osobně** (6 rozhovorů) **nebo prostřednictvím moderních technologií** (4 rozhovory). Místo a čas jsme přizpůsobovali co nejvíce možnostem a přáním participantů, osobní setkání probíhala převážně v kavárnách.

Snažili jsme se provádět rozhovory s každým dvojčetem samostatně, abychom vytvořili bezpečné prostředí i pro případné sdílení zkušeností, o kterých by nechtěla před svým dvojčetem mluvit, ať už z různých důvodů. U dvou párů dvojčat se nám tento záměr nezdařil. V prvním případě byla důvodem snazší komunikace, s jedním z dvojčat jsme se setkali osobně a s druhým komunikovali společně přes Skype. Již dlouhodobě žije v zahraničí, takže pro osobní schůzku jsme nenašli jinou vyhovující možnost. V druhém případě, s ohledem na velkou vzdálenost bydliště dvojčat, představovalo společné setkání nejvýhodnější řešení a zároveň možnost i pro samotná dvojčata se po dlouhé době opět setkat. Oba páry však byly velmi sdílné a upřímné i před svým dvojčetem a se společným interview souhlasily.

Společné rozhovory umožnily sledovat mezi dvojčaty skutečně zajímavý dynamický vztah, který mnohokrát podporoval slovní výpovědi participantů. Dvojčata se navzájem ve výpovědích doplňovala nebo si naopak názor vyvracela, především v souvislosti s časovým zasazením určitých zážitků v životě. Ačkoli jsme si vědomi, že rozhovor s oběma dvojčaty společně mohl ovlivnit jejich míru otevřenosti nebo spontánnosti, překvapilo nás, že dvojčata se nebála vyjádřit svůj úhel pohledu na danou otázku, přestože se jejich názory rozcházely. To se však příliš často nestalo.

6.2 Metoda analýzy a průběh zpracování dat

Zpracování dat proběhlo pomocí **interpretativní fenomenologické analýzy**, dále IPA. Pro náš výzkum jsme si ji zvolili pro její hlavní cíl a tím je detailně prozkoumat, jak dotyčný chápe své životní zážitky. Poskytuje tedy jedinečný pohled na daný fenomén a zkušenost participanta (Lyons & Coyle, 2007).

IPA zavedl do výzkumu Jonathan A. Smith v 90. letech 20. století, nejvíce ji využíval v psychologii zdraví (Koutná Kostínková & Čermák, 2013), dnes nachází využití také v sociální a klinické psychologii (Lyons & Coyle, 2007). IPA vychází **ze tří zdrojů – fenomenologie, hermeneutiky a idiografického přístupu**. Podle Smithe (2015) její náročnost spočívá v práci s předpokladem, že lidská řeč, myšlení a emoční stav jsou navzájem propojeny.

IPA pracuje s **tzv. dvojitou hermeneutikou**, při které se výzkumník snaží pochopit, jakým způsobem participant přisuzuje subjektivní význam prožitým zkušenostem (Lyons & Coyle, 2007). V popředí tedy stojí zájem o individualitu každého participanta, důležitá však zůstává také homogenita vzorku. Získané výsledky tudíž nelze zobecnit na celou populaci, ale charakterizují pouze danou skupinu (Koutná Kostínková & Čermák, 2013).

Nejvhodnější metodou pro tvorbu dat, korespondující s principy IPA, je zpravidla polostrukturované interview. Umožňuje v rámci předem připravených okruhů pokládat doplňující otázky podle aktuálně se vynořujících témat (Miovský, 2006). Zároveň nechává prostor participantovi, kterého bychom mohli považovat za „experta svého života.“ Díky tomu může udávat směr rozhovoru podle témat, která považuje za důležitá (Smith, Flowers & Larkin, 2009).

Rozhovory jsme doslovně přepsali a následně **data čistili redukcí prvního řádu** (Miovský, 2006). Pro větší přehlednost jsme vytvořili u přepsaných rozhovorů široké okraje pro následnou analýzu dat.

Před zahájením samotné analýzy se uskutečnil vnitřní dialog výzkumníka pro reflexi vlastního pohledu na dané téma. V první fázi proběhlo opakované čtení za poslechu původního audiozáznamu, který doplňoval k psanému obsahu rozhovoru neverbální a paraverbální prvky, což umožnilo důslednější ponoření výzkumníka do jednotlivých případů.

Již při čtení se v rozhovorech vynořovala témata, která jsme zaznamenávali na okraje. Vlevo se jednalo o prvotní komentáře výzkumníka, na pravé straně o ucelenější poznámky, ze kterých později vznikly okruhy a kategorie. V našem výzkumu se nejčastěji objevovaly **deskriptivní komentáře**, zaměřující se na obsah výpovědí participantů (Koutná Kostínková & Čermák, 2013). Každého účastníka našeho výzkumu jsme považovali za jedinečný a hledali v něm stále nová specifická rodící se témata.

V další fázi analýzy jsme naše poznámky a komentáře přepsali v chronologickém pořadí do tabulky, pro každého participanta opět jednotlivě. Následně jsme témata zařadili do organizovaných nadřazených okruhů a kategorií. U některých šlo o doslovné citace zúčastněných, převážně se však jednalo o obecnější a abstraktnější pojmy (Koutná Kostínková & Čermák, 2013). Některá témata jsme ze zařazení do okruhů vyloučili, neboť nesouvisely s výzkumným záměrem, ale vyplynula při rozhovorech.

Dále jsme vzniklé seznamy okruhů a kategorií porovnávali napříč všemi případy. Zkoumali jsme vzájemné vztahy, hledali nejčastěji se vyskytující a pro participanty subjektivně důležitá. Vznikl výsledný seznam okruhů a kategorií (viz kap. 7), jež se opírají o přímé citace participantů. Výpovědi participantů jsou rovněž základem věrohodné interpretace, která je závěrečnou fází analýzy dat (Smith, Flowers & Larkin, 2009, in Koutná Kostínková & Čermák, 2013).

6.3 Etické aspekty výzkumu

Zájemci o zapojení se do výzkumu byli o etických aspektech informováni již v úvodních informacích při oslovování participantů. Před zahájením samotného rozhovoru byli participanti blíže seznámeni se záměrem i cílem výzkumu, bylo jim znovu zdůrazněno zaručení anonymity zpracování a uchování dat i možnost z výzkumu kdykoli odstoupit.

Podepsali informovaný souhlas o dobrovolné účasti ve výzkumu a s pořízením audionahrávky rozhovoru.

S daty jsme pracovali bezpečně v celém průběhu výzkumu. Rozhovory jsme nahrávali na diktafon, následně nahrávky anonymizovali a participantům přiřadili fiktivní jména. Získaná data byla uložena na externím úložišti na bezpečném místě z dosahu nekompetentních osob. Data jsme použili pouze k účelům bakalářské práce a po celou dobu k nim měli přístup pouze autoři výzkumu.

Participantů se výzkumu účastnili čistě dobrovolně, z jejich zájmu o téma a ochotě se na výzkumu podílet. Nemotivovala je žádná finanční ani hmotná odměna. Nejsme si vědomi, že bychom naším postupem participanty jakýmkoli způsobem ve výzkumu klamali nebo jim způsobili duševní újmu.

6.4 Základní populace a výzkumný soubor

Jak jsme již uvedli, práce se zaměřuje na vztah mezi dvojčaty v mladé dospělosti, kdy už alespoň jedno z dvojčat má vlastní rodinu. Období mladé dospělosti jsme nejdříve vymezili podle teorie Langmeiera a Krejčířové jako 20-30 let. Později jsme ji rozšířili na věkové rozpětí podle Vágnerové (2007) mezi 20 a 35 let (viz dále kap. 7.1). Počet všech dvojčat narozených v České republice mezi lety 1983-1998 činí přes 15 000 párů (Český statistický úřad, 2014). Zvažovali jsme, zda do výzkumu zařadit i dvojvaječná dvojčata. Podle předpokladů je však mezi sebou nespojuje tak specifické pouto, které podle nás ovlivňuje vztah mezi dvojčaty a jejich partnery v dospělosti, jako mezi jednovaječnými. Rozhodli jsme se je tedy do výzkumu nezačlenit.

Naši **základní populaci** tvořila dvojčata splňující následující kritéria:

- být a mít jednovaječné dvojče,
- věk 20-35 let v době poskytnutí rozhovoru,
- alespoň jedno z dvojčat má již vlastní rodinu – manželství, rodičovství nebo gravidita ženy.

Vzhledem k povaze výzkumu jsme do **výběrového souboru** vybírali participanty **prostým záměrným výběrem**. Účelově jsme oslovovali jedince, kteří vyhovovali daným kritériím, a byli ochotni se výzkumu zúčastnit. Tato metoda je vhodná především pro malé výzkumné soubory (Miovský, 2006). Předpokládali jsme pět nebo více párů dvojčat, proto se prostý záměrný výběr stal nejvhodnější možností.

První námi zvolenou metodou bychom ovšem nezískali dostatečný počet participantů, což nás vedlo ke kombinaci se **samovýběrem** pomocí inzerátů na sociálních sítích. Jsme si vědomi potencionálního zkreslení motivovaností i projevením aktivního zájmu účastníků o výzkum, které mohou ovlivnit výsledky výzkumu.

Zúčastnění participantů nebo členové skupin na sociálních sítích rozšířili výběr výzkumného souboru o **metodu sněhové koule**. Přestože někteří z nich daná kritéria sami nesplňovali, předávali informace o našem výzkumu a kontakt dvojčatům, která by se mohla zapojit.

6.5 Popis výzkumného souboru

Participantů pocházeli z celé České republiky, 2 z nich žili trvale v zahraničí – Rakousku a Německu. U všech pěti párů tedy bydlelo každé dvojče v jiném kraji. Tři participantů v Praze, dva v Jihomoravském kraji a dále jedním účastníkem byly zastoupeny kraje Karlovarský, Královehradecký a Plzeňský.

Jak jsme již uvedli, věk participantů se pohyboval ve věku 20-35 let. Pro lepší názornost jsme vytvořili tři kategorie věkového rozložení. Osm participantů se nacházelo v rozpětí 30 a více let. **Průměrný věk** odpovídal **30,6 let**. Nejmladšímu páru bylo 23 let, nejstaršímu 35 let.

Vzorek tvořilo **8 žen a 2 muži**. Druhý mužský pár dvojčat jsme do výzkumu nezařadili kvůli nevyhovující věkové kategorii.

Zajímavým údajem vnímáme počet dětí, především u participantek. Vysoký věk matek a nízký počet jejich dětí nebo gravidní stav nasvědčuje výskytu fenoménu dnešní doby, tzv. **emerging adulthood** (viz kap. 2.4). Naopak nás překvapil gravidní stav nejmladších participantek, které již obě jedno dítě vychovávají. Podrobný přehled základních údajů o participantech přikládáme v příloze 2.

6.6 Průběh výzkumu

Oslovení dospělých dvojčat probíhalo písemnou formou. Nejdříve jsme kontaktovali první tři páry dvojčat, které autorka osobně znala. S rozhovorem souhlasily dva z nich, jeden pár mužů a jeden žen, třetí pár nevyhovoval požadované věkové kategorii. Oslovili jsme skupiny dvojčat na sociálních sítích, ve kterých jsou členy dospělá dvojčata i rodiče dvojčat. Poskytnout možnost zapojit se do výzkumu i rodičům dvojčat nám přišlo

významné, protože v některých případech se dvojčata stávají sama rodiči vícerčat. Tento předpoklad se nám později ověřil u jednoho páru, který nám poskytl rozhovor. Požádali jsme o sdílení na svých webových stránkách kluby dvojčat v Praze, Olomouci, Plzni a Brně. S pozitivní odezvou jsme se setkali u klubu v Praze a Olomouci, avšak ani v jednom hledaná dvojčata nebyla členy. Domníváme se, že příčinou může být skutečnost, že kluby dvojčat dnes slouží převážně ke sdílení zkušeností rodičům dvojčat. Skupiny v Brně a Plzni mohou fungovat spíše na sociálních sítích nebo jejich emailová adresa již není aktuální. Požádali jsme o předání kontaktu také známé, pokud by sami vhodné participanty znali.

Na základě inzerátu se nám ozvali čtyři zájemci o účast ve výzkumu, jeden z nich však nesplňoval kritérium vlastní rodiny. Zpravidla nás kontaktovalo jedno z dvojčat a následně proběhla domluva o následném postupu a schůzce s druhým dvojčetem. Další dva potenciální páry dvojčat nevyhovovaly požadavkům výzkumu nebo neprojevíly o účast zájem (3 páry). Celkem se tedy výzkumu zúčastnilo **10 participantů z pěti párů jednovaječných dvojčat** ve věkovém rozmezí 23-35 let. Proběhly 2 společné rozhovory, celkem tedy **8 interview**.

7 PREZENTACE VÝSLEDKŮ

Sledovali jsme vývoj vztahu mezi dvojčaty od dětství až do období mladé dospělosti. Domníváme se, že dětství společně s primární rodinou významným způsobem ovlivňuje vztah dvojčat v průběhu celého života, výběr partnera a v neposlední řadě také pohled na výchovu vlastních dětí. Do interview jsme z tohoto důvodu zařadili otázky týkající se také širších témat než pouze výzkumných otázek, na které odpovíme v kap. 7.6.

V následující kapitole představíme výsledky našeho výzkumu. Doplnují je doslovné citace participantů. Kvůli obsáhlosti je zpravidla neuvádíme celé, předcházející nebo následující výpovědi značíme třemi tečkami. Pro kompletnost uvádíme také významné paraverbální jevy, které dokreslují význam odpovědi, v závorkách kurzívou.

Okruhy získané interpretativní fenomenologickou analýzou představují názvy podkapitol (viz 7.2 až 7.5). **Kategorie** jsou vyznačeny tučně a podtrženy, *subkategorie* tučnou kurzívou, *doslovné ukázky rozhovorů* psané kurzívou. Podtrženy jsou další důležité myšlenky.

Okruhy	Kategorie
Vývoj vztahu mezi dvojčaty	vztah v dětství a sociální význam období dospívání období rozdělení období dospělosti subjektivní význam vztahu
Vnímání dvojčat okolím	nerozlišování srovnávání
Význam rodiny	důležitost primární rodiny vztah k dalšímu sourozenci vztah mezi dvojčaty po založení vlastní rodiny
Vztah k partnerovi	rozdílná rovina vztahu s partnerem a dvojčetem dvojče z pohledu partnera témata komunikace vztah k partnerovi dvojčete

Tab. 1: Přehled okruhů a kategorií

7.1 Charakteristika párů dvojčat

***Dominika a Monika* – 23 let**

Dominika a Monika byly nejmladšími dvojčaty našeho výzkumu. Při narození je od sebe dělily pouhé 2 minuty. V dětství spolu vycházely velmi dobře, staly se silnou dvojicí. V období školy se Dominika vyznačovala větší zodpovědností, Monika nepociťovala nijak zvláštní potřebu se učit. Přesto si po celou dobu studia pomáhaly s předměty, ve kterých druhá z dvojčat byla slabší. Společně hrály fotbal a basket, na konci základní školy se ve svých zájmech rozdělily. Společně absolvovaly osmileté gymnázium, ačkoli nejdříve Monika nechtěla. Po složení maturitní zkoušky se Monika přestěhovala za přítelem do Plzně, kde žije již čtvrtým rokem, a Dominika zůstala s manželem ve východních Čechách. Obě vychovávají 2,5 roční dítě a rovněž jsou gravidní. Také partneri obou dvojčat se shodou náhod jmenují stejně. Již zde jsme si všimli významné, až téměř abnormální, podobnosti v životech dvojčat (viz kap. 7.2.5). Obě dvě studium na vysoké škole z důvodu těhotenství ukončily, první děti se jim narodily pouze s měsíčním rozestupem. Nyní tráví čas na mateřské dovolené v očekávání druhého dítěte a obě dálkově studují, Dominika obor zdravotní sestra a Monika radiologický asistent.

Oba rozhovory probíhaly ve velmi příjemné atmosféře. Monika působila velmi energicky, chvílemi až rázně. O vztahu se svým dvojčetem vyprávěla naprosto otevřeně a upřímně. Dominika se zdála opatrnější, v životě i při našem rozhovoru, výpovědi více promýšlela. Zajímavostí je, že oba rozhovory proběhly ve stejný den, pouze na opačných koncích republiky. V některých výpovědích se jejich vzpomínky na minulost velmi rozcházely nebo je každá vnímala z vlastního úhlu pohledu.

***Daniela a Karolína* – 30 let**

Daniela a Karolína k sobě v dětství měly skutečně blízko. V období základní školy trávily veškerý čas společně, ve třídě, na kroužcích i ve volném čase. Spolu hrály volejbal, navštěvovaly skautský oddíl. Velmi si rozuměly, pomáhaly si, oblékaly se stejně. Zároveň se samy navzájem srovnávaly a soutěžily mezi sebou, aby se jedna druhé vyrovnala. Stejnou třídu navštěvovaly i na gymnáziu, kde však jejich vztah zažíval krizi. Obě vystudovaly obor všeobecné lékařství, každá na jiné univerzitě. V období vysoké školy se vztah mezi nimi opět urovnal, volné víkendy doma trávily společnými aktivitami a do školy jezdily stejným vlakem. Daniela odešla za prací do zahraničí, kde již třetím rokem s parterem žije a nyní očekávají narození prvního dítěte.

Interview s Danielou i Karolínou proběhlo z časových důvodů prostřednictvím moderních technologií. Oba rozhovory se odehrávaly ve velmi přátelské atmosféře, Daniela na konci hovořila také o své zkušenosti s prací ve zdravotnictví v zahraničí. Překvapila nás její plynulá, spisovná a velmi bohatá čeština, navzdory dlouhodobému pobytu mimo Českou republiku. Odpovědi obou participantek se v mnoha případech až překvapivě naprosto shodovaly, obsahem i formulacemi.

Dita a Diana – 31 let

Dita s Dianou spolu prožily poměrně harmonické dětství. V období povinné školní docházky si navzájem pomáhaly, s přípravou úkolů i během vyučování. Svě podobnosti však nikdy záměrně nevyužívaly. Ve třídě zažily i šikanu mířenou proti nim, což jejich vztah upevnilo. Ze zájmů společně tancovaly a hrály na keyboard, Dita později přešla na výtvarný obor. Střední školy navštěvovaly již odlišné, Dita gymnázium a Diana střední obchodní školu, kvůli spolužákům. Obě dvě vystudovaly vysokou školu. Jak uvedly, odloučení zpočátku představovalo těžké chvíle, ale nebyla jedna na druhou extrémně fixovaná, takže si poměrně rychle zvykly vést každá vlastní život. Dita zůstala v Brně a vychovává 2,5 roční dvojvaječná trojčata. Diana se přestěhovala do Prahy a nyní s partnerem očekávají jednovaječná dvojčata. Než se Dítě narodila trojčata, podnikaly i s manžely společné aktivity, poslední tři roky se však kvůli dětem a rizikovému těhotenství stýkají méně často.

Rozhovor s Ditou se stal pro autorku skutečně specifickým. Otevřeně sdílela spoustu zážitků z pohledu „mít a být“ sama dvojčetem, rovněž zkušenosti jako rodič vícerčat. Přestože výchova tří stejně starých dětí je velmi náročná, Ditu neopustil optimismus a pozitivní přístup k životu. Několikrát se hovor stočil k dětem, což nabídlo novou perspektivu fenoménu vícerčat. Domníváme se, že dvojčecí zkušenost by mohla pozitivně ovlivnit také výchovu vlastních trojčat.

Interview s Dianou kvůli jejímu rizikovému těhotenství proběhl prostřednictvím moderních technologií. Participantka působila spíše introvertně. Nenavázali jsme tak přátelský vztah jako s její sestrou a odpovědi byly více strohé. Ačkoli dvojčata samozřejmě neslyšela výpovědi své sestry, jejich názory se shodovaly, zmiňovaly shodné zážitky, dokonce několikrát formulovaly i stejné věty. Odpovědi na některé otázky se vzájemně doplňovaly, což nám umožnilo poměrně komplexní pohled na vztah mezi sestrami a k jejich partnerům.

Petra a Pavla – 34 let

Petra a Pavla popisovaly vztah mezi sebou v dětství jako úžasný. Ačkoli drobné výtržnosti v chování nepatřily mezi výjimky, ve vážných a důležitých chvílích stály vždy pevně při sobě. Drželo je spolu silné pouto. Společně tancovaly, dokonce Pavla po odchodu Petry odešla také. Dvakrát se s rodiči stěhovaly na opačný konec republiky. Výchova již od raného dětství probíhala velmi striktně. Už na druhém stupni základní školy bylo rodičům doporučeno, aby každá navštěvovala odlišnou školu (důvod participantky nechtěly uvádět). Přestože věk pro odloučení dvojčat se nám zdá poměrně nízký, obě uváděly, že ho negativně neprožívaly a skutečnost považovaly za neměnnou. Zároveň však Pavla uvedla, že po nástupu na novou školu osamocení hodně pocítila. Lidé v jejich okolí si dívky často pletli, v důsledku čehož se snažily od sebe odlišit rozdílným oblečením a životním stylem. Petra se vyučila kosmetičkou, Pavla kuchařkou. Obě se v rozestupu jednoho měsíce provdaly a jely na společnou svatební cestu. Pavla žije již několik let v Německu a Petra v Praze. Obě se o dítě pokouší a shodují se, že „...čekají na tu druhou.“

Interview s Petrou a Pavlou patří mezi dva rozhovory, které proběhly s oběma dvojčaty najednou. Jak autorka již zmínila (viz kap. 6.1), je si vědoma možného negativního ovlivnění míry sdílení a otevřenosti v důsledku přítomnosti druhého dvojčete. Zaznamenali jsme, že Petra hovořila častěji nebo k danému tématu více. Jednu z příčin však spatřujeme v rozdílné úrovni kontaktu s autorkou – s Petrou jsme hovořili osobně a s Pavlou přes Skype. Pavla hovořila o některých událostech v minulosti více obecně nebo je nechtěla dále rozvádět, což jsme samozřejmě respektovali. Příčinu spatřujeme spíše v osobně těžkém tématu než v přítomnosti sestry při rozhovoru.

Zaujala nás rovněž komunikace mezi dvojčaty. Na položenou otázku zpravidla odpověděla jedna z žen a druhá ji doplnila. Několikrát také vedly dialog mezi sebou, opravovaly se navzájem v časových údajích vzpomínek nebo sdílely i rozdílný názor a vlastní úhel pohledu („Žárlily jsme vůbec někdy na sebe, Pájo?“). Na rozdíl od většiny ostatních rozhovorů ve výpovědích oslovovaly dvojče křestním jménem, nikoli „sestra“ nebo „ségra.“

Mírek a Marek – 35 let

Mírek s Markem společně absolvovali základní školu ve stejné třídě i lavici, byli na sebe hodně fixováni. Celou školní docházku se vydrželi stejně oblékat a dodnes se

shodnou na stylu oblečení, knížky i hudby. Rozdělilo je další studium, Mirek se vyučil kuchařem a Marek řezníkem, stále se však potkávali na chodbách jedné školy. Ve společné cestě životem pokračovali i nadále, ve stejném restauračním zařízení. Oba se shodli, že jeden pro druhého představují skutečného „partáka,“ se kterým se spolupracuje nejlépe. Oba přesně ví, na co druhý v danou chvíli myslí, jak by v práci potřeboval zrovna pomoci. Rozdělili se teprve před šesti lety, když se Marek odstěhoval s rodinou do Prahy. Oba však odloučení prožívali velmi těžce, navzájem si stále chybí. Jsou si vědomi závazků, ke kterým se ve svých městech zavázali, především rodině. Těší se však na stáří, které plánují prožít společně. Vztah mezi sebou popisují po celý život jako velmi významný, i v dospělosti považují dvojče za nejdůležitější osobu. Ačkoli v dětství vyrůstali ještě se starším bratrem a vztah s ním hodnotí jako dobrý, nepotřebují se stýkat stejně často jako spolu a v rozhovoru se o něm pouze zmínili.

Mirka s Markem bychom mohli považovat za nejvíce specifický pár v našem výzkumu. Nejen, že jako jediní zastupují mužské pohlaví, ale spojuje je také největší pouto, které jsme mohli pozorovat ve výpovědích obou participantů, ale také ve vzájemné interakci. Několikrát se v průběhu rozhovoru kamarádsky špičkovali, zároveň z něho vyznívala obrovská důležitost jednoho pro druhého, empatie a také upřímnost. Jak sami Mirek s Markem uvedli, znamenají pro sebe „druhé manželky“ a upřímné názory dvojčete uznávají dokonce smířlivěji.

7.2 Vývoj vztahu mezi dvojčaty

Vývoj vztahu mezi dvojčaty jsme rozdělili do podkapitol podle nejdůležitějších vývojových období – dětství, dospívání a dospělost. U dvojčat považujeme za významné rovněž období rozdělení, které zpravidla vztah mezi dvojčaty výrazně ovlivňuje. V závěru se zaměříme na subjektivní význam vztahu z pohledu dvojčat.

7.2.1 Vztah v dětství a sociální význam

Odpovědi naprosto všech dvojčat na otázku vztahu mezi nimi v **období dětství** se shodují, všechna ho hodnotila *velmi kladně*. Ač se jednotlivé formulace lišily, vyjadřují spokojenost. Dominika i Monika považovaly vztah mezi sebou dokonce za „o dost lepší než teď.“ U dalších participantů se objevily odpovědi: „Byly jsme si hodně blízké,“ „Měly jsme se hodně rády,“ „Skvělý, fajn vztah,“ „Měly jsme k sobě hodně blízko, proto jsem taky vždycky chtěla mít dvojčata,“ „Když jdu kolem školky, jako první si vybavím bráchu.“

Dva páry dvojčat vypovídaly o **ambivalentním vztahu**. Na jednu stranu vedly časté spory mezi sebou, avšak vůči ostatním se vždy postavily jedna za druhou.

„Dokázaly jsme se servat jako koně. Ale na druhou stranu jsme se měly jako hodně rády, nedaly jsme jedna na druhou dopustit... Kdyby se zase mělo něco tý jedný jakoby něco stát, tak bysme stály za sebou“ (Dominika).

Být a mít dvojče velmi ovlivňuje **sociální oblast** jedince. Polovina participantů označila dvojče doslova za „**nejlepšího kamaráda**“, pro Danielu stála v životě její sestra Karolína na prvním místě. Kromě Petry a Pavly absolvovala všechna dvojčata povinnou školní docházku společně, většina seděla i společně v lavici, a trávila **převážnou část času spolu**.

„Chodili jsme do stejné třídy, až do konce základky seděli spolu a chodili i stejně oblíkaní“ (Mírek).

Za největší přínos považují, že se stále mohla spolehnout na oporu a kamaráda, přestože vstupovala například do neznámého prostředí, kde ostatní děti nikoho neznaly. Dvojčata pro sebe navzájem představují **jistotu kamarádství** a vytváří **pocit bezpečí v neznámém kolektivu**.

„Měla jsi ve třídě tu nejlepší kamarádku. Vlastně odpadlo hledání nového kamaráda, protože už jsi ho tam prostě měla“ (Daniela).

Díky **podobnému uvažování** si dvojčata také dokázala efektivně pomáhat s přípravou domácích úkolů i ve škole samotné. Určitou formu **spolupráce** nebo vzájemné podpory uvedlo sedm participantů.

„Řešení nějakých úkolů jsme vždycky řešily spolu. Když třeba jedna něco nevěděla, chtěla pomoci nebo jsme si i kontrolovaly výsledky z matematiky“ (Daniela).

„Tím, že jsme chodily do stejné třídy a braly to samý, tak jsme si vzájemně pomáhaly. Když jedna něčemu nerozuměla, tak ségra přesně věděla, jak mi to má vysvětlit....“ (Dominika).

Pohled na **podobnost nebo rozdílnost školních výsledků** se u jednotlivých párů dvojčat lišil. U jednoho páru dvojčat se jejich povahy odlišovaly a představovaly spíše **protiklady** – v přístupu ke škole, ve školních výsledcích, v profesním zaměření.

„Někdy jsme se doplňovaly, někdy mi ségra nadávala, že jsem úplně blbá, a že na školu hrozně kašlu... Já jsem pořád pařila doma a ségra seděla doma a učila se. Byla chytřejší, chtěla být doktorka, já jsem měla za cíl, že půjdu na učňák“ (Dominika).

Dva páry se ve škole převážně doplňovaly, což jim mnohdy studium usnadňovalo.

„Jako taky se umíme pohádat, ale nám to pak dlouho nevydrží. Řekneme: Bobane, hele sorry. Co nemá Mírek, mám zase já. Mírek se líp vyzná v elektronice, takže vím, že se to nepotřebuju učit. Těžko říct, kdo je z nás dvou dominantnější, asi každý v něčem“ (Marek).

Daniela i Karolína shodně uvedly, že je škola bavila a známky získávaly velmi vyrovnaně, stejný názor zastávala i Dita.

„Známky jsme měly víceméně podobné. Nebo ne ze stejné písemky, ale ani jedna jsme neměla ani samé jedničky ani čtyřky“ (Dita).

Ačkoli podle všech participantů převažují pozitivní stránky „mít dvojče,“ všichni rovněž vnímali určité **nevýhody**. Nejvíce dvojčata mrzelo, že se ochudila o více kamarádů nebo si vytvořila kamarádství společná. Zpravidla však o přátelství stála, ale spolužáci je vnímali jako „silnou dvojici.“ Navštěvovat stejnou třídu na jedné straně posiluje vazbu mezi dvojčaty, na straně druhé snižuje rozvoj sociálních kompetencí.

„Tím, že ti odpadá ta potřeba hledat si někoho blízkého, tak jsme si prostě do dospělosti zůstaly nejlepšími kamarádkami. Možná, že jsme se tím připravily o nějaká super přátelství s někým jiným“ (Daniela).

„...záviděla jsem kámoškám, které byly každá z jiný rodiny, navštěvovaly se, spaly u sebe a předpokládaly, že mám prostě tu nejlepší kámošku doma“ (Karolína).

„Nevýhoda byla, že člověk ztratí tu komunitu kamarádů. I když já si osobně myslím, že oni nás vnímali, ale my jsme to brali trochu jinak“ (Mírek).

7.2.2 Období dospívání

V období dospívání se vynořuje mezi klíčovými tématy **hledání vlastní identity**. U dvojčat se potřeba jedinečnosti umocňuje, často i v důsledku přístupu okolí k dvojčatům jako k „jednotce“ (dále kap. 7.3.1). Osm participantů uvedlo, že ve věku mezi 15. až 19. rokem jejich **dvojčecí vztah prošel krizí**, během které se snažili dát vyniknout vlastní individualitě. Podle výpovědí se může jednat o jedinečný průběh u každého páru, od klidného až po poměrně bouřlivý.

Mírek s Markem v návaznosti na velmi harmonický vztah v dětství prožili také poměrně poklidné období dospívání, které jejich vztah neohrozilo. Rovněž Karolína pohlíží na studium na střední škole pozitivně: *„Nevadilo mi, že jsme byly ve třídě společně.*

Připadala jsem si jako někdo výjimečný, kdo tam má dvojče. My jsme na gymplu byly jediná dvojčata... Ale seděly jsme každá s někým jiným.“

Úzkou vazbu se sestrou, stejně jako u Moniky s Dominikou, narušil až partnerský vztah: „*Asi bych ani neuvažovala, že bych chtěla být v jiné třídě než moje ségra. Možná jen, až začala chodit s naším spolužákem, bych si to možná přála být ve vedlejší. Vadilo mi, že spolu tráví tolik času... a on byl prostě i se mnou jakoby furt“* (Daniela).

Diana i Dita mluvily spíše o „ponorce“ na konci základní školy, která vyvolala potřebu nového prostředí, kde by je spolužáci nesrovnávaly se sestrou. Karolína zažila podobný pocit v závěru střední školy.

„Ne že bychom si nerozuměly, to ne, ale jakože abychom prostě nebyly furt spolu“ (Diana).

Petře s Pavlou vadilo nejvíce: „*...že si nás kluci pletli. Když jsme měly takové ty dětské lásky, tak si mě její kluk pletl. Už jsme každá trochu jiná, ale v tom období jsme se oblíkaly stejně. Pak byly takový trapný situace, tak přišel takový zlom, kdy jsme ani nechtěly vypadat stejně“* (Petra).

Srovnávání ze strany okolí se dvojčata snaží předcházet rozdílnými zájmy, jinou školou, vlastním stylem oblékání.

7.2.3 Období rozdělení

Participantů jsme se ptali na období, kdy se od sebe jako dvojčata rozdělili. U čtyř párů se stala **důvodem škola**. Petru s Pavlou poslali každou na jinou školu rodiče již na druhém stupni základní školy, Diana se rozhodla pro odlišnou střední školu kvůli spolužákům, Daniela s Karolínou si vybraly vysokou školu podle rozdílných preferencí, Mirek s Markem se vyučili v jiném oboru. Jen Monika se přestěhovala do jiného města především **za svým přítelem**.

Výpovědi o subjektivním vnímání a zvládání **období rozdělení** se v rozhovorech velmi různily, a to nejen mezi páry, ale také mezi jednotlivými dvojčaty. Mohli bychom je rozdělit na dvě protichůdné zkušenosti.

Rozdělení může mnoho nedorozumění nebo krizí **ve vztahu dvojčat zlepšit**. Představuje možnost **osamostatnění**, vystoupit ze stínu dvojčete, vytvořit si vlastní sociální síť. Dvojčatovství přijmou za součást vlastní identity, více si uvědomí důležitost vzájemné vazby ve svém životě. Zároveň přebírají skutečně plnou zodpovědnost za vlastní život, do tohoto okamžiku totiž po většinu času stála poblíž „druhá část dvojčecího já.“

Podle Daniely: „...to bylo dobře. Asi už jsme obě potřebovaly být každá sama, zažít si ten privát nebo koleje samy a poznat úplně nové lidi... Brala jsem to jako takové dobrodružství, že jsem konečně sama a stavím se na svoje nohy.“

Na druhou stranu rozdělení znamená pro mnoho jednovaječných dvojčat poměrně **velkou psychickou zátěž**. Pět participantů hovořilo o doslova „divném pocitu“, který zpočátku zažívali, a někteří ho jen stěží dokázali konkretizovat. Mohli bychom ho pochopit jako **pocit neúplnosti**.

Podle Marka: „Já jsem měl pocit, že mi pořád někdo chybí a že musím vzít něco s sebou. To byl ten pocit, že tam nemám toho bráchu, měl jsem ho celou dobu... To je prostě něco, jako když odložíš tašku.“

Podle dalších výpovědí považují dvojčata za nejtěžší **osamocení, ztrátu jistoty, bezpečí a podpory** ze strany dvojčete.

„Bylo to jiný (posmutněle). Když budu mluvit za sebe, tak to bylo takový, že už jsem neměla spojence“ (Petra).

Za funkční **zvládací mechanismy** považovala všechna dvojčata možnosti dnešních moderních technologií. Shodně odpovídala, že důležitý pro ně zůstal častý kontakt prostřednictvím telefonu, důležitou roli hrály také sociální sítě. Většina dvojčat díky stálému sdílení aktuálních informací považovala rozdělení pouze na fyzické rovině.

„Já si třeba nemyslím, že bysme se nějak extrémně rozešly. Zůstaly jsme pořád spolu, jen prostě máme každá svůj život...“ (Pavla).

Dominika nepovažovala rozdělení za náročné období: „Obě jsme v té době kouřily, takže když jsme si chtěly jít zakouřit na balkon, tak jsme si zavolaly, abychom nešly přece kouřit samy. Přijde mi, že jsme si ani moc nechyběly.“ Její mladší sestra však období vnímala odlišně: „Volaly jsme si fakt často. A všechno, jakmile ji někdo naštvál, tak volala mně.“

Někteří participanté se těšili na návrat domů a další společně prožité chvíle.

„Nejvíce jsem se těšila domů, i ségra se snažila jezdit ze školy každý víkend. A v neděli jsme jezdily vždycky spolu stejným vlakem. To jsme nejvíce pokecaly...“ (Karolína).

Pět dvojčat rovněž uvedlo, že si našla nové kamarády nebo partnera, který částečně nahradil každodenní kontakt s dvojčetem, většinu volného času vyplňovala škola nebo další aktivity.

„Byli tam přátelé a lidi z gymplu kolem mě, které znám. To mi určitě pomáhalo. Ale ta škola ze začátku zabírala hodně času, takže o tom člověk nestihl moc přemýšlet“ (Daniela).

Zdá se, že pokud zůstává jedno z dvojčat ve známém prostředí, např. doma, a druhé odchází, **hůře** odloučení snáší paradoxně **dvojče, které zůstává**.

„Když šel Marek do Prahy, tak jsem to kousal hodně. Pak jsem si teda zvyknul. Marek tu krizi překonal ze začátku docela dobře. On byl čerstvě zamilovanej, tak ten odchod byl pro něj jako dobrej. Tolik to nepocítoval. První dítě, svatba, práce....“ (Mirek).

„Já bych řekla, že jsem ségře hodně chyběla. Málo jsme se viděly. A neměly jsme tolik prostoru spolu mluvit, něco podniknout. Možná jsme i o sebe měly strach“ (Monika).

V případě, kdy obě dvojčata při odloučení mění známé prostředí, vzrůstá **důležitost vztahu**. Často se tak děje při vstupu na rozdílné školy nebo do zaměstnání. Dvojčata spolu sdílí zážitky i aktuální problémy. Většina dvojčat hovořila o zlepšení vztahu a o benefitech, které přináší.

Daniela po neshodách se svojí sestrou v období dospívání vnímala vztah během studia na vysoké škole *„...zase jako velké pozitivum, že už jsem byla sama. I když obor jsme měly stejný, takže co se týče školy, jsme si stejně pořád pomáhaly. A porovnávaly jsme fakulty a města a tak.... Takovou příležitost zase řešit trochu jiné věci mezi námi než to, co bylo do té doby.“*

7.2.4 Období dospělosti

Všechna dvojčata se ve výpovědích shodla, že každé nyní žije již **vlastní život**, vztah s dvojčetem se zpravidla ustálil spíše na úrovni, která by se dala připodobnit k **nejlepšímu kamarádovi nebo kamarádce**.

Daniela popisuje vazbu ke Karolíně: *„...jako bys komunikovala se svojí nejlepší kamarádkou. Když jdu do obchodu a nemůžu se rozhodnout, tak to vyfotím a pošlu ségře... Možná je to opravdu tím, že jsme stejně staré a jsme odmalinka spolu. Kdybych ji neměla, tak budu mít nějakou stejně starou kamarádku....“*

U všech pěti párů žijí dvojčata ve **velké vzdálenosti** od sebe, nejbližší od sebe bydlí Marek s Mirkem (140 km). Největší překážku osobních návštěv představují omezené časové možnosti. Dvojčata zůstávají i nadále v **častém kontaktu**, některá i v každodenním, a snaží si **najít čas i příležitost ke společnému setkání**. Většina participantů však zmínila, že jim společné zážitky chybí a rádi by se stýkali více.

„Jako mám blízké kamarádky, ale rozhodně nejsem s nikým jiným denně v kontaktu jako se svojí sestrou... Ale je to super, nebo aspoň mně to přijde super“ (Daniela).

Petra i Karolína oceňují komunikaci prostřednictvím moderních technologií především z důvodu, že se jejich sestry přestěhovaly do zahraničí a vidí se poměrně málo.

„Několikrát do týdne si napíšeme, zavoláme. V kontaktu, že bychom se potkaly, se povedlo tak jednou za dva až 3 měsíce, teď už míň... Ale stejně to bylo o tom, že jsme se potkaly ve větší skupině... Nikdy to nebylo na nějaké detailnější soukromější rozhovory“ (Karolína).

Mírek s Markem se setkávají přibližně jednou za dva týdny a oba se shodli, že je to pro ně strašně málo. Ani **telefonická komunikace zcela nenahradí osobní kontakt**.

„Vždycky ho moc rád vidím. Ale už má rodinu, takže třeba o víkendu ho vidím jen dvě hodiny... Kdybychom byli blíže, byl by ten vztah ještě lepší“ (Marek).

7.2.5 Subjektivní význam vztahu

Všechna dvojčata oceňovala vazbu mezi sebou především v souvislosti se školou. Nejen, že spolupracovala na vypracování úkolů a testů, pomáhala si, ale také se **vzájemně podporovala a motivovala**.

„Na gymplu jsme jako jediné začínaly s angličtinou. Tak jsme seděly v jedné lavici obě stejně blbě a vzájemně se podporovaly, že to nebude tak hrozný“ (Dominika).

Tendence pomoci přetrvávala u všech pěti párů do dospělosti. Diana oceňuje především usnadnění náročné péče o malá trojčata, i když jen občasné: „Když jsem byla týden doma u našich, tak ona byla se mnou. Což teda bylo hodně velké plus, když tam nebyl manžel, tak by člověk ještě toho jednoho potřeboval... Takže nemít tam tu ségru, tak tam vydržím asi dva dny a jedu zpátky (smích).“

V případě, že jedno z dvojčat řeší vážný problém nebo složitou životní situaci, stává se druhé pro něj **velkou oporou**. Svoji zkušenost popsala Monika: „Když zemřel ségře tchán, tak v tom jsme se se ségrou docela stmelily. Jela jsem jenom kvůli ségře, aby tam nebyla sama... jeden večer tam a druhý den hned zpátky.“

Polovina participantů rovněž uvedla určitou formu **starostlivosti** nebo přímo **strach o dvojče**. Dominika s Monikou se o sebe vzájemně staraly po operaci, kterou podstoupily obě nezávisle na sobě během jednoho měsíce.

„Doma se o ni neměl kdo starat, tak hned jak ji pustili, tak přijela vlakem. A užily jsme si tady několik dní spolu... Měla jsem volný byt, tak jsem se nenudila a ségra poznala Plzeň. No, a na konci měsíce jsem byla na operaci já (smích)“ (Monika).

Mirek s Markem se potýkají dokonce až s otázkou smrti dvojčete a strachem z osamocení na konci života. Shodují se, že to je zatím pro ně nepředstavitelná psychická bolest: „Nechci, aby zemřel Marek jako první. Z toho mám občas i noční můry. Kdyby zemřel nebo se mu něco stalo, tak bych reagoval možná hůř, než kdyby se to stalo někomu jinému blízkému“ (Mirek).

Karolína, Monika i Pavla zmínily až příliš ochranitelské tendence svých starších sester: „Občas jsem měla pocit, a mám ho dodnes, že mi ségra dělá takovou opatrovatelku, maminku“ (Karolína).

V rozhovorech se objevilo také téma **empatie a pochopení**.

„Mrzí mě Mirkovy prohry. My jsme dělali dlouhý čas spolu, tak když jsem třeba viděl, že se v práci trápí.... Nesl jsem to těžce i za něj. Chtěl jsem mu jakoby pomoci a i bych se za něj rval....“ (Marek).

Zaujalo nás, že všechny páry dosáhly vždy **stejně úrovně vzdělání**. V průběhu rozhovorů jsme navíc pozorovali více či méně zřejmé **pouto mezi dvojčaty**, u některých párů jen stěží racionálně vysvětlitelné. Mezi nejpozoruhodnější patřili Mirek s Markem a Dominika s Monikou.

Mirek: „Je pravda, že když má teď Marek starosti v práci a nespí, tak já taky nespím. Už mu říkám: Prosím tě, už se vyspi, já se taky potřebuju vyspat. Normálně to cítím, to vím. Já jsem třeba v klidu a přitom se cítím, jako bych byl pod stresem.“

Monika s Dominikou: „...odešly na vysokou a v lednu obě zjistily, že jsme těhotné. Nezávisle na sobě a obě nechtěně. Termín porodu jsme měly tři dny od sebe“ (Monika).

Petra s Pavlou si svatbami téměř splnily společný dětský sen: „Jako děcka jsme si říkaly, že budeme mít svatbu spolu, tak nakonec ne úplně, ale skoro to vyšlo. Braly jsme se jen měsíc od sebe a jen na místech vzdálených 50 km od sebe, přitom ségra bydlí v Německu a plánovali to už tři roky“ (Pavla).

„...já jsem šla za svědka jí a ona mně. A co úplně nejvíc, máme všichni čtyři stejné nacionály“ (Petra).

Některá dvojčata si skutečně rozumí i beze slov a považují se za **nejlepší spolupracovníky** a doslova „partáky“ na celý život.

„Když makáme spolu, tak se mi nejlíp dělá s Markem, protože vím, přesně to vidím, my si nemusíme ani říct a přesně to uděláme, jdeme ruku v ruce“ (Mirek).

„Člověk má pořád někoho, komu může říct tak nějak všechno“ (Dita).

Závěrem rozhovorů spousta dvojčat zmínilo, že si **váží „být a mít“ dvojče**. Život bez něj si již nedokáží představit, stalo se od narození jeho nedílnou součástí a až do období rozdělení tvořilo významnou část jejich společné identity.

„Ono se to hrozně těžko posuzuje, protože já v podstatě nevím, jak to vypadá být jedináček... Nepamatuju si situaci, u které bych řekla, že u toho moje ségra nebyla nebo se neúčastnila. Snad až v dospělosti, když jsme šly na výšku, protože jsme šly každá do jiného města. Jsem ráda, že jsem měla, nebo teda pořád mám, dvojče“ (Daniela).

7.3 Vnímání dvojčat okolím a vliv na vzájemný vztah

Podle našeho názoru se významným faktorem utváření vztahu mezi dvojčaty, především v dětství, ukazuje přístup okolí. Drtivá většina párů během života zažije srovnávání a neschopnost ostatních lidí je od sebe odlišit. Především jednovaječná dvojčata se stávají „jednotkou,“ což nejvíce ovlivňuje formování jejich vlastní identity. V této kapitole se zaměříme právě na tyto dvě kategorie: nerozlišování okolím a srovnávání, ostatními i dvojčaty mezi sebou.

7.3.1 Nerozlišování

Dvojčata provází problém okolí je od sebe rozpoznat zpravidla většinu života. Nejvíce pozorovatelný je v období základní školy, především pokud navštěvují stejnou třídu. Některá dvojčata však zažívají „trapné situace“ i v dospělosti. Zdá se, že nejvíce záleží na vzhledu, který se stává zpravidla nejdůležitějším poznávacím znakem.

Mnoho lidí si však situaci snaží ulehčit a dvojčata považují za „**jednotku**.“ Oslovují je pouze příjmením, „*dvojčata*“ nebo „*holky/kluci*,“ aby jména nezaměnili. Ve skutečnosti dvojčata o vyniknutí sama sebe velmi stojí a občas i vyloženě usilují. Pokud dvojčata nedostávají od ostatních lidí příležitost k rozvoji vlastní identity, jejich **vzájemný vztah je narušen** a může vést k větší snaze o odlišení nebo rozdělení.

„V tomhle mám pocit, že jsme nebyly moc jako individuál. Spoustu lidí nám třeba říkala i jenom 'dvojčata' a ani ne jmény. Nebo když se psal seznam žáků, tak jsme zas byly jen příjmením.“ (Daniela).

Diana se kvůli spolužákům rozhodla nastoupit na odlišnou střední školu: „Já jsem původně taky uvažovala o gymplu. A spolužáci všichni, že půjdeme určitě spolu, takže jsem se sekla, že teda nechci, aby zas neměli takové řeči.“

„Měly jsme málo takových těch vrstevníků, většina byla starší v okolí našeho baráku. Všechno jsme dělaly spolu, ven jsme chodily spolu. Jednu dobu mi to přišlo i líto, pak na gymplu všichni předpokládali, že když mám ségru-dvojče, tak že budu s ní“ (Karolína).

Někteří spolužáci ve škole nechtěli dvojčata urazit, když je od sebe nedokázali rozeznat. Domníváme se však, že většina dvojčat však spíše ocení snahu okolí je odlišovat, přestože je osloví nesprávným jménem.

„Oni se s náma moc nebavili, protože se báli, aby nás neoslovili špatně. Měli problémy, jestli jsem Mirek nebo Marek, co řekli mně a co bráchovi“ (Mirek).

Dvojčata ve výzkumu vnímala spíše **převažující pozitivní**. Navíc, pokud dvojčata podobnost zachovávají dobrovolně, jejich **vztah zpravidla není příliš ohrožen**.

Daniela i Karolína mluvily spíše o pozitivním přínosu mít dvojče ve stejné třídě: „Prostě já jsem já a nemám tu ségru přišitou k sobě... Ale takových situací bylo málo“ (Daniela).

„Ostatní, kteří nás neviděli tak často, nás dost pletli A mně to přišlo jako sranda.“

Z výpovědí participantů vyplynulo, že spíše než spolužáci je ve škole **nedokázali rozeznat učitelé**. Své podobnosti využívaly především Dominika s Monikou, ostatní páry se bály prozrazení: „...kdyby nás jednou nepráskla spolužačka, vyšlo by to i při zkoušení. Psala za mě i testy. Bylo úplně jedno, že jsem měla krátké vlasy a ségra dlouhé“ (Monika).

Ditu s Dianou nepoznávali vyučující po celou základní školu: „Spolužáci nás poznávali. Spíš jako třídní měl problém. Ten měl dlouho problém, až vlastně do devítky.“

„...i když to teda nechápu, protože jsme fakt každá jiná. Ale nikdy jsme toho nevyužívaly... Já bych na to vůbec neměla odvalu. A když jsme to neuměly, tak ani jedna“ (Dita).

Marek rovněž zmínil problémy vyučujících: „...učitelky s náma moc nekomunikovaly. Ony se bály, protože nevěděly, s kým mluví. Radši nás neoslovovaly, ale asi nás měly rády.“

7.3.2 Srovnávání okolím a mezi dvojčaty

Porovnávání dvojčat souvisí pravděpodobně nejvíce s problémem většiny lidí je od sebe rozpoznat. Nabízí se jako pomůcka pro usnadnění, jak jedince od sebe odlišit a zapamatovat si správná jména. Většina si však stěží uvědomuje, jak jejich přístup vnímají samotná dvojčata a jakým zásadním způsobem může ovlivnit jejich vztah. Dvojčata se potýkají s neustálým **srovnáváním okolím**. Nejedná se pouze o *fyzickou konstituci těla*, ale také jejich *charakter a vlastnosti*.

„Mě doma měli za toho klid'ase, na ségru se muselo vždycky trochu opatrněji“ (Monika).

„Vždycky má ta jedna kulatější hlavu a druhá trochu oválnější“ (Dita).

S podobným označením se však nesetkaly jen Dita s Dianou. Většina dvojčat se potýká s nálepkami vyšší nebo menší, tlustější, průbojnější, chytřejší. Pokud probíhá srovnávání příliš často nebo s negativními konotacemi, může vzniknout až komplex méněcennosti nebo na sebe dvojčata začnou žárlit.

„Jednu dobu, ještě na základce, jsem na ségru žárlila, protože měla delší vlasy (smích). Vypadala prostě jako holčička a já měla krátké vlasy“ (Karolína).

Zajímavostí však je, že „lepší“ dvojče mnohdy samo sebe za lepšího nepovažuje.

„...mně vždycky přišlo, že ségra je víc taková ta průbojnější nebo ta ochrannitelská. Já jsem si připadala jako ustrašánek, když jsem byla menší“ (Pavla). Petra však zastávala opačný názor: „Celej život jsem se bála já jí (smích).“

Tlak na dvojčata zvyšuje okolí také **očekáváním** dosahování stejných výsledků.

Monika popsala svoji negativní zkušenost ze střední školy: *„... ségra byla hrozně chytrá na biologii, tak se to očekávalo i ode mě. Učitelka ji nečekaně vyzkoušela, dostala jedničku a učitelka si řekla: Tak si vyzkouším i tu druhou, když to tak hezky umí. No, a druhá měla většinou za pět, někdy za čtyři, výjimečně za tři... A pak opačně jsme to měly na fyzice.“*

Srovnávání okolím však podněcuje **porovnávání mezi dvojčaty** samotnými a **potřebu se jedno druhému vyrovnat**.

„Ségra byla vždycky taková o dost inteligentnější než já. Já jsem k ní vždycky vzhlížela, že ona je ta chytrá a já ta černá ovce rodiny, která to stejně nikam nedotáhne“ (Monika).

Domníváme se, že pokud dvojčata dosahují stejných nebo podobných výsledků, srovnání působí spíše motivačně a jedno pro druhé se stává „tahounem,“ především ve škole nebo mimoškolních aktivitách.

„Potřebovaly jsme se jedna druhé vyrovnat i jsme se porovnávaly mezi sebou. My jsme vždycky chtěly být stejně dobré jako ta druhá“ (Daniela).

„Já jsem chtěl jít třeba za školu a Mirek řekl, že ne! Tak jsme nemohli. Mělo to výhodu i nevýhodu. Nechtěl strhnout zase toho druhýho“ (Marek).

Pokud však jedno z dvojčat výrazně vyniká, působí na druhé spíše demotivačně.

„Mě to od učení odpuzovalo, úplně strašně. Mně přišlo strašný, jak může svůj život naplnit tím, že sedí nad učebnicí“ (Monika).

7.4 Význam rodiny

Jak jsme se v předchozích kapitolách mohli přesvědčit, okolí významně ovlivňuje vztah mezi dvojčaty, především v období dětství a dospívání. Naprosto klíčovým se však pravděpodobně stává přístup rodičů.

7.4.1 Důležitost primární rodiny

Domníváme se, že k základním kamenům zdravého a pevného pouta mezi dvojčaty patří **rovnocenný**, ale zároveň **spravedlivý přístup rodičů**. Tři páry se shodly, že minimálně v období jejich dětství se rodiče skutečně snažili žádné z dvojčat neupřednostňovat.

„Co jsme byly vlastně jen my dvě, tak myslím, že nás brali úplně stejně“ (Karolína).

Marek a Dominika vnímali **drobné preference jednoho z rodičů** ke svému dvojčeti.

„Máma nás brala spravedlivě. I když si teda myslím, že měla radši Mirka“ (Marek).

„Já si třeba myslím, že můj taťka upřednostňuje ségru. Nebo ted' už ne, dřív jo. Ona je tak jako víc chlap. On to teda asi tak nemyslel, ale na mě to tak působilo“ (Dominika).

Podle Dity se snaha o spravedlivý přístup rodičů **změnila po jejím odchodu z domu** na vysokou školu: „To bylo takové trochu jiné. Ona byla doma furt a musela to tam tak nějak jako... a já jsem dojížděla jednou za tři týdny, mě tam měli tak svátečně.“

Rovněž Pavla přidává vzpomínky, že v období dospívání vnímala rozdílný přístup rodičů: „Pak když už jsme byly teenageri, tak z mého pohledu to teda bylo úplně jinačí.“

Důležitým faktorem se rovněž jeví **dobrovolnost při výběru**, ať už se jedná o fyzickou podobnost se svým dvojčetem nebo například mimoškolní aktivity.

„Vždycky to bylo tak, že když nějaký koníček, tak jsme tam chodily obě. Tak nějak to vždycky vplynulo, asi jsme obě chtěly. Nikdy to nebylo, že bychom musely“ (Daniela).

Naopak problém může nastat v případě, že rodiče dvojčata nutí do stejného vzhledu nebo zájmového kroužku. Zpravidla se dvojčata spíše snaží více od sebe odlišit.

„...sestra chtěla hrát na hudební nástroj. Ale naši pod podmínkou, že budeme hrát obě. Ze začátku jsem i celkem chtěla, ale pak mě to rychle přešlo....“ (Dita).

Karolína i Daniela vyzdvihovaly **význam celé rodiny**. Rodiče ji se sestrou vedli k vřelým vztahům, které v rodině přetrvávají do současnosti: *„Z rodinných vztahů čerpám strašně moc. Já vím, že když je opravdu velký problém, že se mám na koho obrátit. Vím, že bych tam vždycky měla oporu“ (Daniela).*

Důležitost dobrých vztahů v rodině si uvědomují také Marek s Mirkem: *„My jsme byli dlouho spolu, ale i rodiče nás k tomu hodně vedli“ (Mirek).*

7.4.2 Vztah k dalšímu sourozenci

V našem výzkumu uvedly dalšího sourozence čtyři páry. Všechny však vypovídaly, že v dětství s ním neměly příliš dobrý vztah a většinou **se zlepšil až v dospělosti**.

Daniela s Karolínou se shodly, že v dětství: *„mladší sestra byla rozmazlená a naši ji protežovali, v tom jsme byly za jedno vůči té mladší ségře... Pak se to změnilo,...ted' v dospělosti nás všech máme asi nejlepší vztah.“* Karolína přidává názor, že: *„...vnímám ji stejně blízko jako to dvojče.“*

Mirek s Markem mají staršího bratra, tedy pocházejí také ze tří dětí stejného pohlaví. Ačkoli vycházejí s bratrem aktuálně bez konfliktů, větší pouto zůstalo mezi nimi: *„Máme ještě staršího brácha o tři roky a s ním teda tak dobrej vztah nemáme. Řekl bych, že až poslední dobou spolu víc komunikujeme“ (Mirek).*

Podle Moniky se vztah se starší sestrou ustálil i díky společným problémům a odloučení dvojčat od sebe: *„...zase si myslím, že se jí na úkor toho zlepšil vztah se starší ségrou, tehdy. Našla si náhradu i v tom, že nevolala se vším mně, ale jí.“*

Většina participantů se v rozhovoru o sourozenci zmínila pouze „mezi řečí.“ I v jejich slovních odpovědích se nám potvrdila domněnka, že i přes klidný vztah se sourozencem si dvojčata zůstávají mnohem bližšími a **sourozence zdánlivě nepotřebují.**

„Já si myslím, že to s námi taky neměla moc lehké... Byla v podstatě jedináček. My jsme byly spolu a ona byla sama“ (Daniela).

„Nebyli jsme s bráchou nijak rozhádání nebo tak, ale nějak nebylo potřeba. Všechno, co potřebuju vyřešit, řeším s Markem“ (Mirek).

7.4.3 Vztah mezi dvojčaty po založení vlastní rodiny

Názory na vztah v dospělosti se velmi různily. U většiny participantů jsme si všimli, že po mnohdy bouřlivějším období dospívání se vazba mezi dvojčaty vrátila do podobné roviny jako v dětství. Zpravidla mezi dvojčaty nenastal **v dospělosti žádný výrazný zlom.** Důležitost vztahu zůstává na základě vazby vytvořené v dětství.

Podle Dity „...se ani nic nezměnilo. A asi díky těm technologiím se nezměnilo. Když já jedu tam nebo ona sem, tak se strašně těšíme. Když jsme doma a mám zrovna někoho, že pohlídá na hodinu, tak jdeme spolu. Ale nějakou změnu...?“

Marek, Mirek i Petra se shodli, že intenzitu vztahu ovlivňují aktuální události, ale v celkovém pohledu se vztah mezi nimi nezměnil.

„Suma sumárum to jde pořád jakoby stejnou linií. Takovou dálnicí. Jestli přejedeš do levýho nebo do pravýho pruhu, to už je jedno“ (Marek).

„Je úplně jedno, jestli jsme mladý nebo teď dospělí, myslím, že to bylo vždycky stejné. Akorát se to odvíjelo od různých životních zkušeností“ (Petra).

Čtyři participanté vnímali, že vlastní rodina nezměnila vztah mezi dvojčaty, spíše **limituje** časové možnosti častějších osobních **setkání s dvojčetem.**

„Když se narodily sestře děti. To mě mrzí, že jsme od sebe dál. Ona se nedostane hned tak do Prahy s těma třema“ (Diana).

„Kromě toho, že jsme se vídaly míň, protože čas samozřejmě nebyl, tak vůbec“ (Dita).

Pouze Dominika i Monika se shodly, že je **těhotenství** a následně **mateřství od sebe trochu odcizilo**: „Co se týče rodičovství, se hodně rozcházíme. Co děti můžou a co ne... Ale jinak si myslím, že si jako rozumíme pořád stejně“ (Dominika).

Z rozhovorů vyplynulo, že ačkoli všichni participanti žijí již vlastní život se svými rodinami, **rodina dvojčete je pro rovněž velmi důležitá**. Záleží jim, aby si jejich děti i partneři spolu rozuměli.

„*Ona je má strašně ráda odmala*“ (Dita).

„*Myslím, že to zatím není žádný velký rozdíl. Vztah k ní se mi určitě nezměnil. Možná, jak je to teprve to těhotenství, tak to není nějak poznat. Ale nemyslím si, že to bude mít nějaký vliv... Bude jen další člověk do mojí rodiny a ona ho bude mít určitě ráda*“ (Daniela).

Výjimečné pouto mezi Mirkem a Markem se projevilo i v rodinném životě: „*Já Mirkovu rodinu beru jako svoji rodinu. My jsme si řekli, že kdyby se nám něco stalo, že se postaráme i o tu druhou rodinu*“ (Marek). Mirek doplnil, že „*my máme jakoby smečku a moje děti, tvoje děti, neřešíme.*“

Monika během rozhovoru několikrát vyjádřila **lítost**, že se sestrou nyní nemají harmoničtější vztah: „*Hrozně ráda bych, kdyby nám půjčili našeho synovce... Doufám, že se to třeba trochu změní, až děcka vyrostou....*“

7.5 Vztah k partnerovi a dvojčeti

Rozdílný vztah k partnerovi a dvojčeti se stal v podstatě základem našeho výzkumu. Zajímalo nás, nakolik skutečnost „mít dvojče“ ovlivňuje v dospělosti nejen celé rodiny, ale zaměřili jsme se také na vztah s partnerem. V tomto okruhu jsme ve výsledcích vymezili čtyři kategorie, které dále představíme: rozdílná rovina vztahu s partnerem a dvojčetem, dvojče z pohledu partnera, témata komunikace a vztah k partnerovi dvojčete.

7.5.1 Rozdílná rovina vztahu s partnerem a dvojčetem

Dvojčata shodně odpovídala, že **vztahy ke svému dvojčeti a partnerovi** nebo manželovi ***nelze srovnávat*** a vnímala je spíše ***odlišné kvalitativně***. Většina participantů považuje **obě osoby v životě za velmi důležité**.

„*Manželka to kouše, že mám vztah s bráchou v nějaké jiné dimenzi než v té manželské. V takové duchovní bych to nazval*“ (Marek).

„*Já bych řekla, že to vyjde asi nastejno. Kdybych si měla vybrat mezi nima dvěma, tak nevím. Asi bych si vybrala oba a neupřednostnila bych ani jednoho*“ (Dominika).

Daniela s Karolínou zastávají názor, že nejdůležitějšími se pro ně staly již **vlastní rodiny**, možná i z důvodu velké vzdálenosti, která je od sebe v současnosti dělí.

„Sestra i já máme toho partnera na prvním místě. Řešíme spolu strašně moc věcí, ale spíš ve chvíli, kdy jsme je už prodiskutovaly s tím partnerem...“ (Karolína).

7.5.2 Dvojče z pohledu partnera

Participantů jsme se ptali, jak podle nich **partner vnímá jejich dvojče**. Zajímavě vnímáme shodný pohled vždy obou dvojčat. Čtyři páry uvedly, že podle jejich názoru spolu vycházejí **bez konfliktů**. Dva páry se domnívají, že jejich partneři vnímají dvojče **jako její nejlepší kamarádku nebo sestru**.

„...myslím, že naši partneři netrpí, v uvozovkách, naším blízkým vztahem, že to prostě respektují. Stejně jako by respektovali vztah s nejlepší kamarádkou“ (Daniela).

Vztah Dominiky a Moniky s partnery sestry narušují **rozdílné názory**, na čemž se shodly v průběhu rozhovorů obě dvě: *„Přijde mi, že se se ségrou moc vzájemně nemusí. Spíš tím, jak se rozcházíme se ségrou v názorech na tu výchovu a rodinný život celkově...“* (Dominika).

Dva páry popisovaly zkušenost se **žárlením** partnerů na dvojče. Marek se dokonce domnívá, že silné pouto k Mirkovi se stalo jednou z příčin ukončení jeho předchozích vztahů ze strany partnerek: *„Ty holky nezvládly jakoby moje pracovní tempo. Ale i tohle byl jeden důvod“* (Marek). Oba dva své dvojče nazývají „*druhou manželkou*.“

Podle Petry nedokáží jejich partneři pochopit vzájemné pouto a potřebu sdílení s dvojčetem: *„Jakmile máme společný téma, to je na dlouhý hodiny, nebo když nějaký okamžik prožíváme společně... Nám naši manželé nesmí absolutně nic říct, to jsou pak těžké hádky... Oni si prostě myslí, že se spolu jen hádáme, ale my se nehádáme, to není ani výměna názorů. Já nevím, jak bych to popsala.“*

Monika řešila podobný problém pouze na začátku, než si Dominika našla také partnera: *„Ze začátku to byl trochu boj, jestli on nebo ona... U nás se to pak změnilo, jak si ségra našla přítele a teď je to prostě úplně jiný.“*

Partneři překvapivě **dokáží dvojčata od sebe odlišit**, aniž by si je výrazně pletli. Mnoho participantů rovněž uvedlo, že ačkoli se na první pohled mohou zdát se svým dvojčetem stejní, svého partnery fyzicky přitahuje vždy pouze on.

„Aji říkal, že moje ségra ho tolik fyzicky nepřitahuje, jako já. Takže musí být asi ještě něco, co na ty lidi působí, že se nakonec dají dohromady. Jsme stejné a přesto jiné“ (Karolína).

Všechna dvojčata se však shodují, že **vazba mezi nimi je slovy nepopsatelnou životní zkušeností**, kterou dokáží pochopit skutečně pouze dvojčata.

„On to popravdě nikdo moc nechápe, ale tomu může rozumět zase jen dvojče s dvojčetem. Máme nějaký takový ten svůj svět. My jsme totiž asi něco jako ufoři (smích)“ (Petra).

7.5.3 Témata komunikace

Co se týče rozdělení témat a problémů, která řeší dvojčata společně a která především se svými partnery, rovněž odpovídala téměř shodně. Podle výpovědi s dvojčetem nejčastěji nastávají dvě možnosti. První z nich představují **nedůležitá témata a nové informace**, která dvojčata společně sdílí.

Podle Karolíny: „Když spolu mluvíme takhle jednou za čas, je to častěji téma Vánoc, co kdo řeší, jak se kdo má, nějaký novinky. Hodně taky řešíme členy rodiny, jak se kdo má. Ale když přijde nějaká vážná věc a chceme se vypovídat, tak si zavoláme hnedka.“

Některá témata jsou **pro partnery citlivá**, o nichž dvojčata **příliš hovořit nemohou nebo nechtějí**. Nejčastěji se jedná pravděpodobně o konflikty v partnerském vztahu, společná témata mezi dvojčaty nebo týkající se těhotenství.

„...jinak když máme problém zrovna s chlapem nebo s tchýní“ (Dominika).

Petra s Pavlou se shodují, že spolu řeší úplně všechno: „Hlavně to, co jsou prostě největší kraviny. A pak ty hodně důležité věci, ...bavíme se o různých blbostech, i když pro nás třeba důležitých, což ostatní moc nechápou“ (Petra).

Danielu s Karolínou spojuje navíc stejné povolání: „Vztahové věci, naše chlapy, když je něco v práci, když se potřebuje vypovídat“ (Daniela).

Diana nyní řeší se sestrou nejvíce otázky k očekávání dvou potomků: „Většinou teď asi spíš s tou sestrou, protože partner je v práci, takže když náhodou něco, tak řeknu spíš nejdřív té sestře. Ale dřív to tak nebylo.“

Mírek s Markem i v otázce společné komunikace potvrdili, že důležitější si jsou pro sebe navzájem: „Takový banality řešíme s manželkou a ty vážný věci s bráchou“ (Marek).

Některým partnerům se může zdát, že ho dvojče v některých momentech obchází a řešení tématu se vyhybá, ačkoli to zpravidla není záměrem dvojčat.

„Manžel byl naštvanej, že to s ním nechci probrat. Ale já to s ním chci probrat, ale prostě jsou věci, který radši řeším se ségrou a něco zase musím probrat s ním“ (Pavla).

Nejvíce se s žárlivostí potýkali Mirek s Markem: „Vadí jí, že to Mirek ví první a že to s ní jako neproberu. Ale já to s ní proberu, tak to prostě je a ona to ví“ (Marek).

Čtyři participantky uvedly, že pro ně nyní stojí **na prvním místě partner**, ale přesto v podstatě všechny záležitosti probírají později také s dvojčetem.

„Když se nějakým způsobem různí naše názory s partnerem, tak volám spíš ségře. Co mě trápí v práci nebo jinde řeším asi spíš s partnerem a pak si třeba ještě voláme se ségrou. Partner je pro mě určitě takovou největší vrbou“ (Karolína).

„Primárně jdu asi za přítelem, protože v něm už mám primární oporu...“ (Monika).

Podle výpovědí dvojčat se snaží telefonovat v nepřítomnosti partnera, protože většinu partnerů dlouhé hovory mezi dvojčaty iritují.

„Určitě je ségra první člověk před všema ostatníma... Manžel to neví, ten není doma, že jo. Já jí volám, když se nudím. Což teď teda moc často nebývá, teď se zase nudí ségra“ (Dita).

„Se ségrou jsme měly nějaké extra společné téma a manžel říká: Vždyť se spolu bavíte čtyři hodiny, to není normální. Ano, bavíme, tak jsem šla do ložnice...“ (Petra).

7.5.4 Vztah k partnerovi dvojčete

Ačkoli se Dominika ani Monika s názory partnera sestry příliš často neshodnou, obě uvedly, že se **vzájemně respektují** a výběr partnera sestře **nerozmlouvají**. Ostatní participantky se opět shodly, že oni sami mají **partnery svého dvojčete rádi**.

„Pak jsme se asi nějak szili spolu, nikdy jsem se je třeba nesnažila rozdělit“ (Dominika).

7.6 Odpovědi na výzkumné otázky

Pro náš výzkum jsme si stanovili čtyři výzkumné otázky, jejichž odpovědi prezentujeme v následující části.

Jakými vlastnostmi se podobá a odlišuje partner od vlastností dvojčete?

Většina dvojčat svoji podobnost nevnímá, ačkoli ostatní lidé nedokáží rozlišit některá dvojčata ani v dospělosti. Troje dvojčata si byla naopak vědoma svých rozdílných charakteristik, s čímž by mohl souviset i výběr partnera. Povahy některých dvojčat

ve výzkumu se podobaly více a u některých naopak méně, všichni participanti se však shodli, že jejich partneři se vyznačují převážně opačnými charakteristikami v porovnání s jejich dvojčetem. Z rozhovorů vyplynulo, že si dvojčata hledají spíše partnera, který je doplňuje, a nepovažují ho za náhradu svého dvojčete.

Někteří mohou přirovnávat partnery ke svým rodičům, v našem výzkumu se jednalo o otce. Pro jednu z dvojčat představoval otec při výběru partnera vzor pozitivní, pro její sestru naopak negativní. Jeden pár dvojčat se nezávisle na sobě shodl, že partneři se od své sestry diametrálně odlišují v názorech i charakteru, což zpočátku způsobovalo mezi nimi i vzájemné neshody. V rozhovorech jsme mohli pozorovat spíše podobnosti mezi partnery dvojčat, vždy však jako nezáměrnou náhodu. Jednalo se například o stejné jméno nebo profesní zaměření, shodné iniciály.

Jak dvojčata vnímají vztah ke svým partnerům a jak vztah k druhému dvojčeti?

Vztah mezi dvojčaty v dospělosti se zpravidla velmi podobá vztahu v dětství. Po kritickém období dospívání se vztah díky odloučení většinou ustálí, dvojčata si jsou pro sebe vzájemně více vzácná. V dospělosti je od sebe mnohdy dělí velká vzdálenost, chybějící osobní kontakt je proto nahrazen téměř každodenním kontaktem skrz telefon, sociální sítě nebo jiné moderní technologie. Dvojčata mnohdy popisují pocit rozdělení pouze na fyzické úrovni, protože si o sobě sdělují stále mnoho informací. Většina dvojčat v tomto období zdůrazňuje již vlastní životy, přesto dvojče tvoří jeho významnou součást. Partneři zpravidla chápou potřebu dvojčat být stále v kontaktu, stejně jako jiné partnerky s blízkými kamarádkami. Specifické pouto nebo dlouhé hovory mezi dvojčaty se však nesnaží nebo nedokáží pochopit. Samotná dvojčata se shodují, že tak úzkou vazbu pochopí opět jen dvojče, ačkoli by se snažila ji jakémukoli jinému člověku co nejvíce přiblížit.

Koho a proč dvojčata považují za nejbližší osobu po založení vlastní rodiny?

Přestože pro všechna dvojčata zůstává dvojče velmi významnou osobou, pro polovinu participantů v našem výzkumu se nejbližší osobou stal jejich partner. Vnímají to jako přirozenou součást individuálního vývoje související s odloučením od své primární rodiny a založení vlastní. Příčinu připisují také velké vzdálenosti, při níž partner představuje člověka i fyzicky nejbližšího. Důležitým však nezůstává pouze dvojče, ale mnohdy celá primární rodina.

Některá dvojčata vnímají vztah s partnerem a dvojčetem spíše kvalitativně, avšak stěží srovnatelně, odlišný. Vymezují rovněž rozdílná témata, která řeší raději

s partnerem nebo naopak s dvojčetem. Všechna se shodují, že k dvojčeti se obracejí především s problémem v oblasti vztahů, u žen se často jedná o sdílení zkušeností z těhotenství. Dvojčata se navzájem informují o aktuálních událostech ve svých rodinách, povídají si o společných tématech. Partner se stává zpravidla nejdůležitějším při řešení pracovních, rodinných a aktuálních záležitostí.

Někteří partneři žárlí na druhé dvojče, že společně probírají některá témata nejdříve spolu a teprve poté s partnerem. Dvojčata se ovšem shodují, že partnery nechtějí obcházet. Stejně funguje vztah i opačně, pokud dvojče hovoří o problému s partnerem, dvojčata poté rovněž diskutují i společně. Zůstává tedy potřeba sdílení jak s dvojčetem, tak s partnerem.

V čem dvojčata vnímají změnu vztahu mezi sebou po založení vlastní rodiny?

Většina dvojčat po založení vlastní rodiny příliš velké změny nepocituje a vztah vnímá jako stále stejně dobrý. Některá dvojčata však přiznávají, že jim chybí častější osobní kontakt. Největším limitujícím faktorem se zdá nedostatek času z důvodů velké vzdálenosti mezi místy bydliště a péče o děti, které si mnoho mladých dospělých pořizuje až kolem třicátého roku věku.

Některá dvojčata odlišují názory na výchovu dětí, představa o trávení volného času nebo o výběru partnera, čímž se po založení vlastní rodiny mohou zdánlivě trochu odcizit. Momentální vztah mezi dvojčaty ovlivňují rovněž aktuální starosti a odlišné problémy, které každé z nich právě řeší. Důležitost původní rodiny můžeme však i u nich spatřovat stále. Dvojčata v rámci možností věku svých dětí podnikají společné akce jako celé rodiny, ať už se jedná o krátké výlety nebo vzájemné návštěvy, zpravidla tráví spolu alespoň část vánočních svátků.

8 DISKUZE

V této části práce se zaměříme na prezentaci výsledků, které jsme získali pomocí polostrukturovaných interview, a jež považujeme za nejdůležitější. Zároveň je porovnáme s výsledky již dříve realizovaných výzkumů zabývajících se tématem vztahu mezi dvojčaty. Zhodnotíme limity našeho výzkumu, kterých jsme si vědomi, rovněž jako přínosy práce. V neposlední řadě se zamyslíme nad náměty pro další zkoumání. Pro přehlednost jsme tedy diskusi rozdělili do menších částí.

Výsledky a porovnání s dalšími výzkumy

Pro lepší pochopení a možnost sledovat vývoj vztahu v průběhu života jsme se ptali také na vztah mezi dvojčaty v dětství a v dospívání. Všechna vztah v dětství popisovala jako více či méně harmonický, většina svoje dvojče označovala za nejlepší kamarádku či kamaráda. Při nástupu do nové školy si vzájemně dodávala odvalu, vytvářela pocit bezpečí a jistotu kamarádství.

Období dospívání bychom naopak mohli označit ve většině vztahů za kritické. Příčinu lze spatřovat nejčastěji ve snaze adolescentů o vytvoření vlastní identity, která je navíc u dvojčat, která tráví většinu času společně, umocněna. Lze tedy mezi dvojčaty pozorovat zvýšenou tendenci k separaci prostřednictvím rozdílných zájmů nebo hledání vlastních kamarádů. Stejně jako popsala Rulíková (2002), od dětství se v podstatě všechna dvojčata v našem výzkumu potýkala se srovnáváním a nerozlišováním od sebe. Nálepkování a přílišné porovnávání výsledků působí na vztah dvojčat jednoznačně negativně, může vést k žárlivosti a demotivaci.

Rozdělení pro mnoho dvojčat představuje poměrně náročné období, jehož zvládnutí velmi ovlivňují další okolnosti. Patří k nim věk, vzdálenost mezi dvojčaty po odloučení, časové možnosti osobního kontaktu a velmi důležitou roli hraje také předchozí vztah mezi dvojčaty. Zdá se, že vazbu mezi dvojčaty v pozdějším věku významnou mírou určuje doba, po jakou spolu dvojčata vyrůstala, a přístup rodičů. Rovněž jako ve výzkumu Mudrové (2016) se i v našem objevil jeden pár dvojčat, která se odloučila již během základní školní docházky, na základě doporučení učitelů. Považovala to tedy spíše za nezměnitelnou

situaci, avšak shodně s ostatními participanty popisovala období jako pocit, že jim chybí část „já.“ Některá dvojčata vnímala rozdělení jako osamocení nebo ztrátu jistoty.

Nejsilnější pouto k sobě popisovala dvojčata, která se rozdělila až v dospělosti, zároveň se jejich rodiče chovali k oběma spravedlivě a nechávali dvojčata se rozhodovat, nakolik se sobě chtějí podobat a trávit čas ve škole i mimoškolních aktivitách společně. Odloučení dvojčat od sebe jejich vztah zpravidla spíše urovná, zlepšuje a ustálí. Poskytuje příležitost vlastního sebezvoje, převzetí plné odpovědnosti za vlastní život. Pokud dvojčata studují na odlišných středních školách nebo univerzitách, avšak obě stejnou úroveň vzdělání, spojují je podobné problémy, které obohacují vztah o novou dimenzi, kterou bychom mohli přirovnat k velmi blízkému přátelství.

Ve vztahu mezi dvojčaty v dospělosti lze spatřit určitou podobnost ke vztahu v dětství (Klein, 2003). Všechny páry popisovaly své dvojče jako velmi blízkého člověka. Podle názoru participantů se vztah mezi nimi oproti dětství příliš nezměnil. Důležitá se jeví empatie, emoční i materiální podpora, potřeba sdílení. Díky využití moderních technologií zůstávají dvojčata v neustálém kontaktu, některá téměř v každodenním. Díky tomu vztah vnímají spíše jako fyzické odloučení. Přesto dvojčatům chybí častější osobní kontakt a společné zážitky.

Stejně jako v předchozích výzkumech se všechna dvojčata shodla, že pouto mezi nimi je natolik specifické, že pro okolí je v podstatě nepochopitelné (Dudková, 2016; Večeřová, 2010). Dvojčata si důležitost sestry nebo bratra velmi uvědomují, někteří v interview popisovali i strach o něj. Zajímavé bylo pozorovat i zjevné, avšak v některých případech obtížně vysvětlitelné pouto, které však vztah mezi nimi stále posiluje (Vítková Rulíková, 2016). Jeden pár popisoval subjektivní pocity stresu, který právě prožívá jeho dvojče. Dvě ženy otěhotněly obě neplánovaně téměř ve stejnou dobu, jiné spojovalo vícečetné těhotenství, další vystudovaly na vysoké škole stejný obor nebo odjely společně na svatební cestu. Rovněž při společných rozhovorech byla patrná specifická rovina vztahu, slovy těžko popsatelná. Dvojčata chvílemi vedla rozhovor mezi sebou, vtipkovala, nebála se vzájemné upřímnosti, za kterou se však druhé z dvojčat neurazilo.

Partnerským vztahem trpí dvojčata nejvíce v pubertě, během které druhé dvojče získává pocit méněcennosti, osamocení, může se snažit rovněž si najít partnera. Mnohdy dvojče bez partnera žárlí, že sestra nebo bratr s ním netráví tolik času jako dříve a upřednostňuje někoho jiného. Po ustálení partnerského vztahu se vrací větší

rovnocennost mezi dvojčetem a partnerem, narůstá starostlivost o dvojče a větší potřeba častějších návštěv, což potvrzuje také výzkum Nevτίpilové (2015).

Zajímavým fenoménem, který můžeme dobře pozorovat, je tzv. vynořující se dospělost (Arnett, 2000). Ačkoli věk čtyř z pěti párů dvojčat se pohyboval v rozmezí 30 až 35 let, pouze jeden participant vychovával děti starší pět let. Právě on popisoval pocit začínajícího stereotypu, při kterém pouto mezi dvojčaty začíná nabývat důležitosti a vyrovnává se rovině partnerské.

Zdá se, že čím silnější pouto mezi dvojčaty existuje, tím partneri skutečnost hůře snášejí. Největší zkušenost popisoval mužský pár (Mirek s Markem), který zároveň z našich participantů spojovala nejužší vazba. Jejich partnerky na bratra žárlí, protože si jsou vědomy, že se dělí o pozornost partnera s jeho dvojčetem. Oba se dokonce shodli, že dvojče považují za „druhou manželku.“ Stejně jako Vítková Rulíková (2016) se domníváme, že větší tendenci žárlit na dvojče projevují spíše ženy než muži. Také další partneri hůře snášejí, že některá témata dvojčata řeší raději spolu. Polovina dvojčat ve výzkumu uvedla, že nevnímají vztah s dvojčetem jako lepší a horší, spíš jako neporovnatelný a specifický. Oba pro ně představují stejně důležité osoby, se kterými hovoří o stejně intimních tématech. Všechny problémy však diskutují s dvojčetem i partnerem, jen podle jeho charakteru v rozdílném pořadí. Pro druhou polovinu participantů se stal nejbližší osobou již partner, kterému mají první možnost se svěřit. Důležití jsou rovněž blízcí přátelé. Jedná se nejvíce o dvojčata, která od sebe dělí skutečně velká vzdálenost nebo trvalý pobyt jednoho z nich v zahraničí, v důsledku čehož vzájemné návštěvy nejsou příliš časté.

Podle dvojčat dokáže specifické pouto mezi nimi pochopit pouze partner pocházející rovněž z dvojčat. Nejvíce některým partnerům vadí především dlouhé telefonické rozhovory dvojčat. Partneri však potřebu kontaktu s dvojčetem respektují, stejně jako dvojčata partnery své sestry nebo bratra. Skoro všichni popisovali kladný vztah s partnerem dvojčete, v jednom páru jsou příčinou neshod rozdílné názory.

V souladu s teoretickým ukotvením období mladé dospělosti, které Erickson (2002) popisuje jako konflikt mezi intimitou a izolací, všechna dvojčata uvedla, že každé vnímá již vlastní život. Pozornost se od primární rodiny přesunuje k vlastnímu partnerovi a později dětem. Dvojčata často díky stejné úrovni vzdělání spojují požadavky nového zaměstnání a přechod ze studia do profesního života. Na druhou stranu řeší odlišné

problémy týkající se bydlení, mateřství. Jeden pár uvedl, že je od sebe po založení vlastní rodiny odcizily názory na výchovu dětí, stejně jako je po celý předchozí život odlišovaly rozdílné charakteristiky.

Participantů mají děti svého dvojčete velmi rádi, někteří je považují téměř za vlastní. Vnímají za důležité, aby spolu vycházely bez konfliktů.

V závěru všechna dvojčata vyjádřila, že v dospělosti jsou velmi spokojena, že pocházejí z jednovaječných dvojčat, situaci by rozhodně neměnila a přejí si, aby si harmonický vztah spolu uchovala i nadále nebo ho ještě zlepšila.

Limity výzkumu

K našemu výzkumu jsme zvolili kvalitativní přístup, který umožňuje pochopení životních zkušeností jednotlivých participantů více do hloubky. Na druhou stranu jsme si vědomi, že výše prezentované výsledky nelze zobecnit na celou populaci. V některých výpovědích se všechna dvojčata shodovala, v jiných se odlišovala i mezi sebou v jednom páru.

Velmi pozitivně hodnotíme, že se výzkumu zúčastnila vždy obě dvojčata, přestože některá žijí i v zahraničí nebo jsou časově velmi vytížena, ať již z rodinných nebo pracovních důvodů. Na druhou stranu díky metodě samovýběru, kterou jsme kromě dalších při sestavení výzkumného souboru rovněž použili, můžeme předpokládat, že mimo námi oslovených dvojčat se do výzkumu přihlásila především dvojčata, která vztah mezi sebou hodnotí jako kladný a spojuje je poměrně silné pouto. Tento fakt dokládá názor jedné z participantky, podle níž se dvojčata mohou několikrát pohádat, ale vždy se po krátké době opět usmíří.

Při realizaci interview jsme se snažili zajistit podobné podmínky všem participantům co možná nejvíce. Preferovali jsme při rozhovoru osobní kontakt, což se nám však nepodařilo se všemi participanty, jak jsme již uvedli výše (kap. 6.1). Domníváme se, že menší sdílnost některých z nich způsobila však spíše časová tíseň nebo jejich osobnostní charakteristiky. Nestejné podmínky vnímáme také v průběhu rozhovorů, kdy dva páry se z organizačních důvodů zúčastnily společně, po souhlasu obou dvojčat.

Přínosy výzkumu

Ačkoli o vztahu mezi dvojčaty pojednává již poměrně hodně výzkumů, snažili jsme se pohled na něj obohatit o vliv partnera a vlastní rodiny. Práce by mohla přiblížit odlišné

roviny vztahu mezi dvojčaty a partnery. Přestože pouto mezi dvojčaty je naprosto jedinečné, nsnadno popsateľné a těžko pro okolí pochopitelné, pokusili jsme se přiblížit důležitost obou osob v životě dospělých dvojčat. Partnerům by výzkum mohl zprostředkovat pohled dvojčat na potřebu kontaktu mezi dvojčaty, která zůstává v podstatě po celý život. Zároveň v období mladé dospělosti přichází touha po vlastní rodině. Většina dvojčat se v tomto věku již plně osamostatní a vedou svůj život. Přesto dvojče zůstává jeho součástí a spojuje je více či méně silné pouto.

Náměty pro další zkoumání

Podle výsledků i předchozích výzkumů partnerství vztah mezi dvojčaty významně ovlivňuje. Rozšířením našeho výzkumu o další pohled by se mohly stát rozhovory také s partnery dvojčat. Jak jsme již zmínili, pro některé participanty dvojče i v dospělosti znamená nejbližšího člověka, mnozí se bojí naprostého osamocení po jeho úmrtí. Dalším tématem, které vyplynulo z odpovědí a mohlo by se stát základem výzkumu, je vyrovnání se se ztrátou dvojčete. Překážkou realizace by se mohl stát významně emoční náboj a riziko, že se participant s danou situací dosud nesmířili, což by realizaci zkomplikovalo.

9 ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývá vztahem jednovaječných dvojčat ke svému sourozenci a partnerovi v období mladé dospělosti z pohledu dvojčat. Vycházeli jsme z teoretických východisek proměny vztahu mezi dvojčaty od dětství až po dospělost. V této závěrečné části práce zjištěné výsledky provedených interview shrneme.

Mnoho dvojčat v období adolescence prochází „krizí,“ během které se od sebe snaží odlišit. Po odloučení, ke kterému často dochází na počátku mladé dospělosti, se vztah zpravidla stabilizuje a velmi se podobá vztahu v dětství. Pokud dětství proběhlo harmonicky, v dospělosti považují dvojče za nejlepšího kamaráda či kamarádku a „být dvojče“ vnímají jako pozitivní výsadu.

Významný vliv hraje primární rodina a nejbližší okolí, které vztah mezi dvojčaty formuje především stálým porovnáváním nebo naopak poskytnutím volného prostoru pro rozvoj vlastní individuality. Osobní každodenní kontakt dvojčata již nepotřebují a často není ani možný, důležitější zůstává spíše potřeba sdílení, která je umožněna prostřednictvím moderních technologií.

Pro většinu dvojčat se stává nejdůležitější jejich vlastní rodina, dvojče však tvoří její významnou součást. Vztah k partnerovi nelze porovnávat z pohledu „horší“ nebo „lepší,“ jedná se spíše o odlišné úrovně. Dvojčata rozlišují témata, která diskutují přednostně se svým partnerem nebo s dvojčetem. Snaha o nahrazení dvojčete partnerem z rozhovorů nevyplývala, partneři v porovnání s dvojčaty představují spíše opak.

Partneři zpravidla přejímají vztah od dvojčete k jeho sourozenci. Partneři dokáží dvojčata poměrně bez problémů rozeznat a úzkou vazbu mezi nimi respektují, rovněž dvojčata chápou, že partner se postupně stane pravděpodobně jejich největší oporou. Čím důležitější osobu však představují dvojčata pro sebe navzájem, zpravidla tím více můžeme u jejich partnerů pozorovat tendenci na dvojče žárlit. Ačkoli se některá dvojčata pokouší svým partnerům specifické pouto mezi nimi přiblížit, shodují se, že ho ostatní nemohou pochopit zcela.

Na základě rozhovorů se zdá, že s počínajícím stereotypem ve vlastní rodině se u dvojčat zvyšuje potřeba častějšího společného kontaktu a mohou se objevit také obavy o dvojče, jeho zdraví nebo dokonce i strach z jeho úmrtí.

Z výzkumu vyplynulo, že partner a založení vlastní rodiny u většiny dvojčat vztah mezi nimi nezmění. Vazba mezi nimi se oslabuje spíše velkou vzdáleností, méně častým osobním kontaktem, aktuálními rozdílnými starostmi v práci i rodině. Dvojčata považují vlastní život za zdravý vývoj vztahu i dvojčat samotných, přesto si navzájem chybí. Výzkum by partnerům mohl pomoci pochopit právě přetrvávající potřebu kontaktu se svým dvojčetem i v dospělosti, rovněž jako důležitost vlastní rodiny.

SOUHRN

Předkládaná bakalářská práce se věnuje tématu jednovaječných dvojčat v mladém dospělí, vztahům mezi nimi a jejich partnery a v neposlední řadě jeho ovlivnění založením vlastní rodiny. Inspirací k realizaci výzkumu se stala především vlastní zkušenost autorky, která sama z dvojčat pochází. Mnoho autorů se věnuje vztahu mezi dvojčaty v období dětství nebo vývoji jejich vlastní identity, zatímco pozdějšími věkovými kategoriemi se zabývalo studií výrazně méně.

V teoretické části jsme vycházeli z českých i zahraničních literárních zdrojů a v minulosti provedených výzkumů. Zaměřili jsme se na klíčové téma naší práce, dvojčata. Stručně uvádíme informace o vzniku jednovaječných dvojčat a rozdíl oproti dvojvaječným, české i mezinárodní organizace sdružují víceročata. Již od prvních okamžiků života se mezi dvojčaty vytváří jedinečné pouto. Téměř polovina párů dvojčat se dorozumívá pomocí vlastní řeči, tzv. kryptofází (Segal, 2009). Proměna vztahu mezi dvojčaty může nastat po vstupu do školy, kdy je okolí začne mnohem více porovnávat. Typická je jednotná identita (Siemon, 1980), ale zároveň se může objevit také sourozenecká rivalita, projevující se pocity méněcennosti nebo žárlivostí na protežovanější dvojče (Rulíková, 2002).

Dále pojednáváme o období mladém dospělí. Různí autoři ji vymezují odlišně, ale všichni v určitém rozmezí 20 až 35 let (Langmeier & Krejčířová, 2006; Švancara, 1974; Vágnerová, 2007). Rozvádíme charakteristiky tohoto období a emoční prožívání. Erikson (2002) za hlavní vývojový úkol považuje konflikt mezi intimitou a izolací. Poměrně novým fenoménem se stal koncept tzv. vynořující se dospělí, podle kterého jsou jedinci ve věku 18 až 25 let považováni za dospělé, ale sami se necítí úplně odpoutáni od primární rodiny a založení vlastní oddalují (Arnett, 2000).

Uvádíme také poznatky o vztahu mezi partnery. Zmiňujeme volbu partnera, různé pohledy na důležitost intimity, fáze partnerského vztahu. V neposlední řadě se zabýváme tématem rodičovství, které přidává do vztahu mezi partnery novou dimenzi, ale působí také jisté změny. V závěrečné kapitole teoretické části nastiňujeme některé již realizované výzkumy o vztahu mezi dvojčaty v dospělí, které jsme v diskusi porovnali s našimi získanými výsledky.

V empirické části předkládáme realizovaný výzkum. Za cíl jsme si stanovili popsat specifické kvality vztahů jednovaječných dvojčat ke svému sourozenci a partnerovi

v období mladé dospělosti z pohledu dvojčat. V souladu s ním jsme si položili čtyři výzkumné otázky:

1. *Jakými vlastnostmi se podobá a odlišuje partner od vlastností dvojčete?*
2. *Jak dvojčata vnímají vztah ke svým partnerům a jak vztah k druhému dvojčeti?*
3. *Koho a proč dvojčata považují za nejbližší osobu po založení vlastní rodiny?*
4. *V čem dvojčata vnímají změnu vztahu mezi sebou po založení vlastní rodiny?*

Vzhledem k povaze výzkumu, ve kterém jsme se snažili o pochopení vlastní zkušenosti participantů „být a mít dvojče,“ jsme zvolili kvalitativní přístup, který mimo jiné umožňuje navázat s participanty důvěrnější vztah, což jsme při našem výběru tématu považovali za důležité. Pro samotnou tvorbu dat byla vybrána metoda polostrukturovaného interview. Její hlavní výhodou spatřujeme ve flexibilitě a možnosti přizpůsobit rozhovor osobitým přístupem podle odpovědí každého participanta. Rozhovory byly po souhlasu participantů nahrávány na diktafon, doslovně přepisovány a následně upraveny pomocí redukce prvního řádu (Miovský, 2006).

Pro zpracování a analýzu dat jsme využili metodu interpretativní fenomenologické analýzy (Lyons & Coyle, 2007; Koutná Kostínková & Čermák, 2013). Výzkumný soubor tvořilo pět párů jednovaječných dvojčat v období mladé dospělosti, kterou jsme si vymezili věkem 20 až 35 let (Vágnerová, 2007), tedy osm žen a dva muži. Dvojčata musela splňovat kritérium, aby alespoň jedno z nich již mělo vlastní rodinu. Pro účely výzkumu jsme si rodinu definovali jako uzavřené manželství, rodičovský stav nebo graviditu ženy. Naším záměrem bylo provést rozhovory s dvojčaty samostatně, což se bohužel u dvou párů dvojčat z organizačních důvodů nepodařilo.

Podle výpovědí participantů se vztah mezi dvojčaty v dospělosti ve srovnání s adolescencí stabilizuje a podobá se vztahu v dětství. Utváření pevné a zdravé vazby mezi dvojčaty tedy významně formuje rovnocenný přístup rodičů, neporovnávání a dostatečný prostor pro každé z dvojčat pro vytvoření vlastní identity. Pokud je jedno z nich výrazněji upřednostňováno, u druhého často vzniká pocit méněcennosti a žárlí. Větší část dvojčat pro sebe navzájem představuje velmi významné osoby po celý život. V mladé dospělosti zpravidla každé z nich již vede vlastní život nebo ho začíná utvářet, což neumožňuje stejně častý osobní kontakt jako dříve. Přetrvává však potřeba sdílení aktuálních informací i diskutování problémů. Většina dvojčat díky moderním technologiím zůstává téměř v každodenním kontaktu, díky kterému popisují pocit odloučení pouze na úrovni fyzické.

Primární oporou se stává spíše vlastní rodina. Vztah k partnerovi a dvojčeti nabývá odlišných kvalit a nelze je vzájemně srovnávat. Partneri respektují úzkou vazbu mezi dvojčaty a rovněž dvojčata chápou důležitost vlastní rodiny. Hovoří o stejných záležitostech a problémech se svým dvojčetem i partnerem, mezi nimi odlišují pouze pořadí prvotní diskuse dle témat. Zdá se, že čím užší pouto mezi dvojčaty přetrvává do dospělosti, tím více jejich partneri žárlí. I přes snahu dvojčat přiblížit význam specifické vazby partnerům, je vztah mezi dvojčaty skutečně jedinečný a pro ostatní lidi téměř nepochopitelný. Dvojčata si cení vzájemné empatie, podpory, pomoci a v neposlední řadě také společného prožívání životně důležitých momentů. Všechna dvojčata v našem výzkumu spojovaly určité konkrétní aspekty, v mnoha případech těžko vysvětlitelné a podobající se spíše velké náhodě.

Po založení vlastní rodiny trpí vztah mezi dvojčaty pravděpodobně nejvíce v důsledku nedostatku času. Přesto se snaží navštěvovat, při starším věku dětí podnikat společné akce a záleží jim na kladném vztahu mezi jejich partnery i dětmi. Přes vnímanou důležitost vztahu mezi dvojčaty partner většinou nepředstavuje v životě jeho zastoupení. Dvojčata si hledají spíše partnery s odlišnými charakteristikami.

Některá dvojčata se od sebe mohou odcizit právě v důsledku rozdílné volby partnera a jeho ovlivnění názorů na výchovu dětí, trávení volného času a další. Pocit většího odloučení zažívají také při odlišných životních nebo rodinných událostech a aktuálních problémech. Přesto se mohou na oporu v dvojčeti stále spoléhat. Pokud si dvojčata vytvořila v dětství skutečně pevné pouto, potřeba společného kontaktu v průběhu života znovu stoupá. Objevuje se také strach o dvojče, obavy z jeho úmrtí nebo nejistota z následné budoucnosti.

Výsledky bakalářské práce mohou být využitelné v poradenské psychologické praxi. Díky ní by partneri dvojčat mohli lépe pochopit pro dvojčata významnou specifickou vazbu a zároveň subjektivní důležitost jejich vlastní rodiny.

LITERATURA

- Adler, A. (1999). *Porozumění životu*. Praha: Aurora.
- Arnett, J., & Taber, S. (1994). Adolescence terminable and interminable: When does adolescence end? *Journal of Youth & Adolescence*, 23, 517-537.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469-480.
- Baštecká, B., Mach, J. et al. (2015). *Klinická psychologie*. Praha: Portál.
- Beníšková, T. (2008). *Netypické situace – Když jdou do školy dvojčata či trojčata*. Získáno 27. června 2017 z <http://www.vasedeti.cz/skolka/zs/netypicke-situace-kdyz-jdou-do-skolydvojcata-ci-trojcata/>
- Blašková, I. (2008). *Opožděný vývoj řeči u dvojčat*. (Nepublikovaná diplomová práce). Brno: Masarykova univerzita.
- Břicháčková, V., & Břicháček, V. (2002). Hledání partnerských vztahů (zkušenost třígeneračních kurzů). In Plaňava, I., & Pilát, M. (Ed.). *Děti, mládež a rodiny v období transformace: sborník prezentací na sympoziu pořádaném ve dnech 19. - 21. září 2002 Fakultou sociálních studií Masarykovy univerzity Brno*. Brno: Barrister and Principal, 20-24.
- Carstensen, L. L., Posupathi, M., Mayr, U., & Nesselroade, J. (2000). Emotional experience in everyday life across the adult life span. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79, 644-655.
- Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks, Calif.: SAGE Publications Ltd.
- Český statistický úřad. (3. října 2017). *Demografická ročenka České republiky – rok 2016*. Získáno 1. listopadu 2017 z <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-ceske-republiky-2016>
- Český statistický úřad. (21. března 2017). *Pohyb obyvatelstva – rok 2016*. Získáno 30. září 2017 z <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/pohyb-obyvatelstva-rok-2016>
- Český statistický úřad. (2014). *Počet narozených jedináčků, dvojčat, trojčat a čtyřčat v ČR*. Získáno 2. února 2018 z http://www.eprehledy.cz/pocet_narozenych_jedinacku_dvojcat_trojcat.php.

- Davis, D. L. (2015). *Twins Talk: What Twins Tell Us About Person, Self, and Society*. Ohio, USA: Ohio University Press.
- Erikson, E. H. (2002). *Dětství a společnost*. Praha: Argo.
- Faber, A., & Mazlish, E. (2009). *Sourozenci bez rivalry*. Brno: Computer Press.
- Farková, M. (2009). *Dospělost a její variabilita*. Praha: Grada Publishing.
- Festinger, L. (1954). A Theory of Social Comparison Processes. *Human Relations*, 7, 117-140.
- Fierro, P. P. (2012). *The Everything Twins, Triplets, and More Book: From pregnancy to delivery and beyond-all you need to enjoy your multiples*. Adams Media.
- Fierro, P. P. (2. února 2017). Increase in Twins: Examining the Rise in the Twin Birth Rate. Získáno 11. listopadu 2017 z <https://www.verywell.com/increase-in-twins-2447118>
- Fierro, P. P. (2. března 2017). Ten Reasons to Keep Twins Together in the Same Class. Získáno 28. června 2017 z <http://multiples.about.com/od/twinsinschool/tp/keptwinstogetherinschool.htm>
- Fierro, P. P. (15. srpna 2017). Twin talk (Idioglossia). Získáno 11. listopadu 2017 z <http://multiples.about.com/od/twintoddlers/a/twintalk.htm>
- Fierro, P. P. (17. října 2017). Why Are Identical Twins Different? Získáno 11. listopadu 2017 z <https://www.verywell.com/why-are-identical-twins-different-2447125>
- Goode, W. (1963). *World Revolution and Family Patterns*. New York: Free Press.
- Hartl, P., & Hartlová, H. (2010). *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál.
- Holoubková, M. (2010). *Kvalitní partnerské vztahy*. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Miroslavy Holoubkové.
- Chicaud, M. B. (2002). *Sebedůvěra: průvodce výchovou v rodině*. Praha: Portál.
- Intimita. (nedat). Získáno 17. listopadu 2017 z http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?cizi_slovo=intimita&typ_hledani=prefix.
- Kačerová, E. (1. ledna 2012). Analýza: vícečetné porody. Získáno 13. listopadu 2017 z http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=792
- Klein, B. (2003). *Not all twins are alike: psychological profiles of twinship*. Westport, USA: Praeger Publishers.

- Koutná Kostínková, J., & Čermák, I. (2013). Interpretativní fenomenologická analýza. In Čermák, I., Řiháček, T., Hytych, R. et al. (2013). *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita.
- Kozlak, J. B. (1978). Identical twins: Perceptions of the Effects of Twinship. *Humboldt Journal of Social Relations*, 5, 2, 105-130.
- Křížová, H. (2014). *Vývoj partnerských vztahů v období vynořující se dospělosti z hlediska triangulární teorie lásky*. (Nepublikovaná diplomová práce). Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Kučera, M. (2000). Představy o postavení sňatku a narození dětí v životní dráze mladých svobodných lidí. In Fialová, L., Hamplová, D., Kučera, M., & Vymětalová, S. (2000). *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 45-66.
- Lacinová, L., & Neužilová Michalčáková, R. (2014). Citová vazba a naplňování základních psychických potřeb v partnerských vztazích v období dospělosti. *Psychologie pro praxi, Karolinum*, 49, 1-2, 99-109.
- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing.
- Leman, K. (2006). *Sourozenecké konstelace*. Praha: Portál.
- Leman, K. (2016). *Sourozenecké konstelace: nové, přepracované vydání*. Praha: Portál.
- Lomíčková, T. (2003). *Dvojčata. Moderní babičtví*, 2. Získáno 27. června 2017 z <https://www.levret.cz/publikace/casopisy/mb/2003-2/?pdf=155>
- Lyons, E., & Coyle, A. (Ed). (2007). *Analysing Qualitative Data in Psychology*. London: SAGE Publications Ltd.
- Matějček, Z. (2005). *Výbor z díla*. Praha: Karolinum.
- Matějček, Z., & Langmeier, J. (2011). *Psychická deprivace v dětství*. Praha: Karolinum.
- Matoušek, O. (2003). *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- McCubbin, H. I., & Patterson, J. M. (1983). The Family Stress Process. *Marriage & Family Review*, 6, 1-2, 7-37.
- Millerová, A. (2001). *Cesty života*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

- Mikulinger, M., & Shaver, P. R. (2007). *Attachment in adulthood. Structure, Dynamics, and Change*. New York: The Guilford Press.
- Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing.
- Možný, I. (2008). *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Mudrová, A. (2016). *Utváření identity u dvojčat*. (Nepublikovaná diplomová práce). Praha: Univerzita Karlova.
- Murstein, B. I. (1970). Stimulus. Value. Role: A Theory of Marital Choice. *Journal of Marriage and Family*, 32, 3, 465-481.
- Němečková, M. (2016). Vícečetných porodů je méně. *Měsíčník Českého statistického úřadu*. 11-12/2016. Získáno 13. listopadu 2017 z <http://www.statistikaamy.cz/2016/12/vicacetnych-porodu-je-jiz-mene>
- Nevtípilová, J. (2015). *Sourozenecký vztah dvojčat*. (Nepublikovaná diplomová práce). Brno: Masarykova univerzita.
- Novák, T. (2007). *Sourozenecké vztahy*. Praha: Grada Publishing.
- Parsons, T., & Bales, R. F. (1956). *Family, Socialization and Interaction Process*. London: Routledge and Kegan Paul Ltd.
- Plaňava, I. (2000). *Manželství a rodiny: struktura, dynamika, komunikace*. Brno: Doplněk.
- Pons, J. C., & Frydman, R. (1998). *Dvojčatá*. Bratislava: Sofa.
- Preedy, P. (2011). Jak se mohou dvojčata lišit od ostatních dětí. In *Sborník textů z 1. Mezinárodní konference Život s dvojčaty*, 44-48. Získáno 28. června 2017 z http://www.dvojcata-asociace.cz/wp-content/uploads/2012/12/Sbornik_z_konference_2012_n1.pdf
- Register, L. M., & Henley, T. B. (1992). The phenomenology of intimacy. *Journal of Social and Personal Relationship*, 9, 467-481.
- Rulíková, K. (2002). *Dvojčata. Jejich vývoj a výchova*. Praha: Portál.
- Říčan, P. (2006). *Cesta životem*. Praha: Portál.
- Segal, N. L. (2009). *Nedělitelná dvěma: Životy výjimečných dvojčat*. Praha: Triton.

- Segal, N. L. (2011). Psychologické aspekty života dvojčat v dospělém věku. In *Sborník textů z 1. Mezinárodní konference Život s dvojčaty*. Získáno 28. června 2017 z http://www.dvojcata-asociace.cz/wp-content/uploads/2012/12/Sbornik_z_konference_2012_n1.pdf
- Segal, N. L., & Bouchard, T. J. (1993). Grief Intensity Following the Loss of a Twin and Other Relatives: Test of Kinship Genetic Hypotheses. *Human Biology*, 65, 1, 87-105.
- Siemon, M. (1980). The Separation-Individuation Process in Adult Twins. *American Journal of Psychotherapy*, 34, 3, 387-400.
- Smith, J. A. (Ed.). (2015). *Qualitative Psychology. A practical guide to research methods*. London: SAGE Publications Ltd.
- Smith, J. A., Flowers, P., & Larkin, M. (2009). *Interpretative phenomenological analysis: Theory, method and research*. London: SAGE Publications Ltd.
- Sobotková, I. (2012). *Psychologie rodiny*. Praha: Portál.
- Stef, D. (nedat.). The Phenomenon of Twin Talk. Získáno 27. června 2017 z <https://www.everydayfamily.com/phenomena-of-twin-talk/>
- Sternberg, J. R. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93, 119-135.
- Stráníková, V. (2016). *Sourozenecký vztah identických dvojčat v průběhu života*. (Nepublikovaná diplomová práce). Brno: Masarykova univerzita.
- Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál.
- Tomassini, C., Billari, F. C., Rosina, A., & Christensen, K. (2001). Born together-die together. Live together-die together. The role of the partner and of the co-twin on longevity at very old ages. *Genus*, 57, 3-4, 63-82.
- Trestrová, O. (2011). *Intimita a závazek v partnerských vztazích v mladé dospělosti*. (Nepublikovaná diplomová práce). Brno: Masarykova univerzita.
- Trias, L. I. (2006). *Inter-twin and parent-twin relationships and mental health: a study of twins from adolescence to young adulthood*. (Disertační práce). Získáno 19. listopadu 2017 z University of Oulu repository (ISBN: 951-42-8216-7).
- Vágnerová, M. (2007). *Vývojová psychologie II., Dospělost a stáří*. Praha: Karolinum.

- Vanderkooy Vos, C. J., & Hayden, D. J. (1985). Birth-Order Complementarity and Marital Adjustment. *Journal of Marriage and Family*, 47, 3, 723-727.
- Večeřová, E. (2010). *Specifika utváření identity u žen dvojčat v období vynořující se dospělosti*. (Nepublikovaná diplomová práce). Brno: Masarykova univerzita.
- Vítková Rulíková, K. (2011). Organizace rodin zabývajících podporou rodin s dvojčaty. In *Sborník textů z 1. Mezinárodní konference Život s dvojčaty*. Získáno 25. června 2017 z http://www.dvojcata-asociace.cz/wp-content/uploads/2012/12/Sbornik_z_konference_2012_n1.pdf
- Vítková Rulíková, K. (2016). *Dvojčata: péče o děti, jejich zdravý vývoj a výchova*. Brno: CPress.
- Vymětalová, S. (2000). Partnerský vztah. In Fialová, L., Hamplová, D., Kučera, M., & Vymětalová, S. (2000). *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 99-134.
- Výrost, J., & Slaměník, I. (2008). *Sociální psychologie. 2. přepracované a rozšířené vydání*. Praha: Grada Publishing.
- Winch, R. F., Ktsanes T., & Ktsanes, V. (1954). The Theory of Complementary Needs in Mate-Selection: An Analytic and Descriptive Study. *American Sociological Review*, 19, 3, 241-249.
- § 31 zákona č. 1963/94 Sb., Zákon o rodině. Získáno 11. listopadu 2017 z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1963-94>

ABSTRAKT DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Vztah jednovaječných dvojčat ke svému sourozenci a partnerovi v období mladé dospělosti.

Autor práce: Veronika Kocmanová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Irena Sobotková, CSc.

Počet stran a znaků: 88, 157 818 znaků

Počet příloh: 4

Počet titulů použité literatury: 82

Abstrakt (800–1200 znaků)

Bakalářská práce se zabývá tématem jednovaječných dvojčat. Teoretická část se zaměřuje na kvalitativní aspekty vztahu mezi jednovaječnými dvojčaty v průběhu života, charakteristiky vývojového období mladé dospělosti a na problematiku partnerství a rodičovství. Cílem výzkumu bylo popsat specifické kvality vztahů jednovaječných dvojčat ke svému sourozenci a partnerovi v období mladé dospělosti. Výzkumný soubor tvořilo pět párů jednovaječných dvojčat ve věku 20-35 let, kdy aspoň jedno z dvojčat mělo již vlastní rodinu. Metodou tvorby dat bylo polostrukturované interview s oběma dvojčaty, data byla následně zpracována interpretativní fenomenologickou analýzou (IPA). Z výsledků vyplynulo, že vztah mezi dvojčaty se v období mladé dospělosti spíše zlepšil a založení vlastní rodiny omezilo spíše časové možnosti osobního kontaktu než vztah samotný. Vztah k dvojčeti a partnerovi považují dvojčata za kvalitativně odlišný a neporovnatelný. Přestože vlastní rodina představuje primární oporu, dvojče zůstává významnou součástí života.

Klíčová slova: dvojčata, vztah mezi dvojčaty, mladá dospělost, partnerství, rodičovství

ABSTRACT OF THESIS

Title: The relationship of identical twins to each other and their partners during the period of early adulthood.

Author: Veronika Kocmanová

Supervisor: doc. PhDr. Irena Sobotková, CSc.

Numberofpages and characters: 88, 157 818 characters

Numberofappendices: 4

Numberofreferences: 82

Abstract (800–1200 characters)

This bachelor thesis focuses on the identical twins. The theoretical background of the thesis deals with the changes of relationship between twins from the childhood to their adulthood, characteristics of the young adulthood, partnership and parenthood. The aim of the research is to describe a psychological phenomenon of the specific bond between twins and their partners in the time of the young adulthood. The research sample consists of five couples of identical twins aged 20-35 years when either one or both of them have already established their own family. The data were processed by using interpretative phenomenological analysis (IPA). The results showed that the twins' relationship improved in adulthood compared to the period of adolescence. Furthermore, establishing their own family limited mainly the possibilities of a personal contact. Qualitative differences were found between the relationship with the twin and partner. In conclusion, the relationship between twins remained an important part of their lives despite of their own families.

Key words: twins, twinning bond, young adulthood, partnership, parenthood

PŘÍLOHY

Seznam příloh

1. Informovaný souhlas
2. Přehled informací o participantech
3. Otázky k rozhovoru
4. Ukázka transkriptu a kódování rozhovoru

Příloha 1: Informovaný souhlas

Univerzita Palackého
v Olomouci

Informovaný souhlas o účasti ve výzkumné části BP

Já, níže podepsaný/á, souhlasím s poskytnutím údajů a dat pro účel výzkumné části bakalářské práce (dále BP), kterou realizuje Veronika Kocmanová, na téma Vztah jednovaječných dvojčat ke svému sourozenci a partnerovi v období mladé dospělosti pod vedením doc. PhDr. Ireny Sobotkové, CSc. Rovněž souhlasím s pořízením zvukového záznamu rozhovoru a beru na vědomí, že s údaji poskytnutými pro účely tohoto výzkumu bude nakládáno anonymně dle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. Data mohou být použita v anonymní podobě (bez osobních údajů) v BP, při prezentaci na konferencích nebo dalších odborných setkáních.

Jsem obeznámen/a s výzkumným záměrem popsat specifické kvality vztahů jednovaječných dvojčat ke svému sourozenci a partnerovi v období mladé dospělosti. Výsledky mohou být využitelné v poradenské psychologické praxi, partneři dvojčat také lépe pochopí specifické pouto mezi dvojčaty a jeho vliv na partnerský vztah.

Výzkumu se účastním dobrovolně a jsem si vědom/a, že mám právo z výzkumu odstoupit kdykoli v jeho průběhu i po jeho skončení. Pokud bych se tak svobodně rozhodl/a, svoje rozhodnutí oznámím emailem na adresu: verca.kocmanova@seznam.cz

Moje kontaktní údaje:

Email:

Telefon:

Dne:Xi.....

Jméno:

Podpis:

Příloha 2: Přehled informací o participantech

Charakteristika výzkumného souboru						
JMÉNO	VĚK	VZDĚLÁNÍ	POŘADÍ	STAV	DĚTI	KRAJ
Dominika	23	studium VŠ	starší (2 min)	vdaná	syn (2,5 roku) + gravidita	Královeský
Monika	23	studium VŠ	mladší	s partnerem	dcera (2,5 roku) + gravidita	Plzeňský
Daniela	30	VŠ	starší (7 min)	s partnerem	gravidita	Rakousko
Karolína	30	VŠ	mladší	s partnerem	-	Jihomoravský
Diana	31	VŠ	starší (3 min)	vdaná	gravidita	Praha
Dita	31	VŠ	mladší	vdaná	trojčata (2,5 roku)	Jihomoravský
Petra	34	SOU	starší (10 min)	vdaná	-	Praha
Pavla	34	SOU	mladší	vdaná	-	Německo
Mírek	35	SOU	starší (15 min)	ženatý	2 dcery (10 a 6 roků)	Praha
Marek	35	SOU	mladší	ženatý	syn (1 rok)	Karlovarský

Příloha 3: Otázky k rozhovoru

Otázky k rozhovoru

I. DĚTSTVÍ

1. Jak byste popsal/a váš vztah v dětství?
2. Vytvořili jste si v období batolete vlastní řeč? Jak vypadala?
3. Jak jste spolu vycházeli v období školy? (*pomoc X rivalita atd.*)
4. Jak jste spolu vycházeli mimo školu?
5. Jak jste vnímal/a přístup rodičů k vám?
6. Žárlili jste na sebe někdy?
7. Kvůli čemu? (*škola / úspěchy / přístup rodičů / kamarádi*)
8. V jakém období (nejvíce)?
9. Měli jste stejné nebo rozdílné zájmy? Jaké?
10. Až do kdy a proč jste šli na škole spolu? (*ZŠ/SŠ/VŠ*)
11. V čem vidíte klady být ve stejné třídě? V čem zápory?
12. Proč jste se rozdělili? (*jiný obor / jiné město / chtěli rodiče*)
13. Jak jste rozdělení prožíval/a?
14. Co pro Vás bylo nejtěžší?
15. Co Vám pomáhalo odloučení od dvojčete zvládnout?

II. DOSPĚLOST

16. Jak přibližně dlouho žijete každý odděleně?
17. Jak daleko od sebe bydlíte?
18. Jak si myslíte, že se proměnil vztah s Vaším dvojčetem, když jste se odloučili, oproti dětství?
19. Jak myslíte, že odstěhování se od sebe změnilo vztah s Vaším dvojčetem?
20. Jak často jste spolu v kontaktu a jakými prostředky? (*telefon, Email, Skype atd.*)
21. Podnikáte společné akce? (*dovolená, Vánoce apod.*)
22. Podle čeho jste si vybíral/a svého partnera / partnerku?
23. Vnímáte nějakou podobnost nebo rozdílnost vlastností mezi dvojčetem a Vaším partnerem? Jakou?
24. Jak si myslíte, že vnímá Váš partner / ka Vaše dvojče?
25. Jak vycházíte s partnerkou / partnerem svého dvojčete?

26. Co všechno řešíte se svým dvojčetem?
27. Když se dostanete do potíží, za kým jdete jako prvním – partnerem/kou, dvojčetem nebo ještě někým jiným? Proč?
Pokud za dvojčetem → Jak to vnímá partner/ka? (*žárli / pochopení / zvykl/a si...*)
28. Změnilo Váš vztah založení vlastní rodiny? Jak?
29. Některá dvojčata si mohou zůstat nejbližšími sobě navzájem po celý život. Co myslíte, že by mohlo pomoci partnerům dvojčat lépe pochopit jejich vzájemný vztah, že mohou mít bližší vztah k dvojčeti než k partnerovi?
30. Chtěl/a byste zmínit na závěr něco důležitého pro Vás?

Příloha 4: Ukázka transkriptu a kódování rozhovoru

Prvotní poznámky	Text rozhovoru	Vynořující se témata
<p>soutěživost</p> <p>potřeba se dvojčeti vyrovnat "tahouni"</p>	<p><i>Ty jsi zmiňovala, že jste na sebe se ségrou (dvojčetem) na střední žárlily. Myslíš, že i někdy předtím?</i></p> <p>Určitě. My jsme byly takové soutěživé. Vím, že třeba u babičky a dědy jsme hrály takovou hru „Početní král.! Říkaly se příklady, člověk musel odpovídat co nejrychleji a vyhrál ten, kdo došel první do cíle. Náš děda to měl hrozně rád a dával nám právě takové příklady, takže jsme to hrály i doma, a byly jsme docela soutěživé mezi sebou. Potřebovaly jsme se jedna druhé vyrovnat a i jsme se porovnávaly mezi sebou. My jsme vždycky chtěly být stejně dobré jako ta druhá.</p>	<p>srovnávání mezi sebou</p>
<p>dvojče jako daný fakt</p>	<p><i>Jo, tomu docela rozumím. Mám pocit, že když žiješ vedle téměř stejného člověka, takže k tomu srovnání to vede téměř nevyhnutelně.</i></p> <p>Ono se to hrozně těžko posuzuje, protože já v podstatě nevím, jak to vypadá být jedináček. Takže já to vnímám normálně, že jsem vedle sebe furt měla někoho, kdo vypadal stejně, kdo byl oblečený stejně, kdo prostě dělal všechno to samé co já.</p>	<p>součást identity</p>
<p>společné zážitky</p> <p>od VŠ vlastní život</p>	<p><i>Přesně. Pro nás se ségrou to bylo automatický.</i></p> <p>Ano, přesně tak. Hodně věcí u nás bylo takových automatických. Nepamatuju si situaci, u které bych řekla, že u toho moje ségra nebyla nebo toho se neúčastnila. Snad až v dospělosti, když jsme šly na výšku, protože jsme šly každá do jiného města.</p>	<p>součást života</p>
<p>nerozlišování</p>	<p><i>A co spolužáci a učitelé ve škole, poznávali vás?</i></p> <p>No, na začátku samozřejmě ne (smích). A někteří s tím měli problém celou dobu našeho studia. Ale děcka, kdo s námi byly od začátku základky až třeba po konec gymplu, tak nás poznaly bezpečně.</p>	<p>přístup okolí</p>
<p>podobnost až do dospělosti</p> <p>uvádění do rozpaků</p>	<p><i>Byly jste si podobné se ségrou podobné?</i></p> <p>Velmi. My jsme si pořád dost podobné. Když nás cizí člověk vidí vedle sebe, tak to není tolik znát, jako když nás potká samostatně. To většinou lidí říkají, že když nás potkají, tak prostě neví, která jsme která. A stoupneme si vedle sebe, tak to jde poznat a po nějaké době pak už třeba ani nemají problém.</p>	<p>přístup okolí</p>
<p>stejná škola jako daný fakt</p>	<p><i>Ty jsi zmiňovala, že jste šly společně i na střední. A potom na výšku jste se rozdělily?</i></p> <p>Hm, jasný. Ta střední... Nevím, jestli to bylo dané úplně tím, že jsme dvojčata nebo tak, ale u nás byl jenom jeden gympl. Takže moc výběr nebyl, člověk, když chtěl jít na gymnázium a potom na vysokou, tak měl jen jednu možnost.</p>	<p>období dospívání</p>

<p>stejná třída jako daný fakt krize ve vztahu mezi dvojčaty</p>	<p>A do stejné třídy jste taky musely, že se otvírala jen jedna třída nebo jste chtěly?</p> <p>Byla jen jedna třída. Ale asi bych ani neuvažovala, že bych chtěla být v jiné třídě než moje ségra. Možná až potom, co začala chodit s tím našim spolužákem, to bych si možná na chvíli přála být ve vedlejší třídě. Ale jinak prostě, jak říkáš, to byla automatika.</p>	<p>období dospívání</p>
<p>ustálení vztahu snaha si na sebe najít čas</p>	<p>A pak jste se ségrou k sobě zase vrátily?</p> <p>To už se pak nějak prostě usadilo. Pak už mi tolik nevadil, možná díky té vysoké jsme spolu netrávili tolik času. Takže když jsme přijely domů na víkend, tak jsme si ségrou na sebe udělaly vždycky čas a on u toho nemusel být, protože oni spolu byli na vysoké, nebo resp. ve stejném městě. A už jsme zase rády trávily čas společně.</p>	<p>vztah v dospělosti potřeba kontaktu "F2F"</p>
<p>stejná úroveň vzdělání stejný obor odpovědnost sama za sebe vzájemná pomoc porovnávání snaha si na sebe najít čas</p>	<p>... A pak na tu vysokou jste už asi chtěly každá sama na jiný obor a jinam, že jo?</p> <p>No, my obor máme stejný, ale ty města pak aji vyplynuly tak nějak z výsledků přijímacích zkoušek. A myslím si, že to ale bylo dobře. Protože ta výška... Asi už jsme to obě potřebovaly být každá sama, zažít si ten privát nebo koleje samy a poznat úplně nové lidi než jen pořád ty samé ze základní a střední školy. Takže pak tady to období té vysoké školy zase hodnotím jako velké pozitivum., že už jsem byla sama. I když obor jsme měly stejný, takže co se týče školy, jsme si stejně pořád pomáhaly. A porovnávaly jsme fakulty a města a tak.</p> <p>Vím, že jsme se ségrou vždycky jezdily večer spolu stejným vlakem, ona sice byla na bytě už před osmou a já teda až v noci, ale jely jsme spolu, aspoň tu půl hodinu (smích). Mně cestování nikdy nevadilo.</p>	<p>studium na VŠ</p>
<p>"dobrodružství" potřeba osamostatnění pozitivní pohled zvládací mechanismy nová perspektiva vztahu</p>	<p>Jak jsi prožívala, že jste šly se ségrou každá na jinou školu a do jiného města?</p> <p>Hmm, nevím, jak ségra, ale já jsem to brala jako takové dobrodružství, že jsem konečně sama a stavím se na svoje nohy, už to prostě budu jenom já. Bude záležet jen na mě, jak se protlačím nebo ne. Takže spíš jsem se na to těšila. A každý víkend jsme obě jezdily domů, takže na nějaké stesky ani nebylo moc času, protože přes týden jsme měly stále co dělat. Spíš jsme se fakt jako těšily domů, že si budeme moc říct, co bylo a nebylo za týden. Ona vlastně vždycky začínala o něco dřív, vždycky byla o něco dopředu a věděla, co se budeme učit, nebo už to uměla a já ještě ne. Takže jsem v tom spíš viděla...já nevím. Takovou příležitost zase řešit trochu jiné věci mezi námi než to co bylo do té doby.</p>	<p>období rozdělení</p>
	<p>Myslíš, že na tom pro Tebe bylo i něco těžkého?</p>	

<p>odchod od celé rodiny</p> <p>odpovědnost sama za sebe</p> <p>ztráta soc. zázemí</p>	<p>To ani ne. Jako rozhodně ne jenom ve vztahu k ségře. Tím, jak my jsme prostě hodně orientováni na tu naši rodinu, tak prostě jasně, že je to velká změna. Člověk už není každý den doma a jezdí až na víkend a prostě nemá tam vždycky ty rodiče, když potřebuje, občas je mu smutno. Ale rozhodně mi nebylo smutno jen po té mojí ségře, nebo že bych to teď vnímala tak, škoda že nejsme zpátky na základce, tam jsme měla vedle sebe aspoň ségru nebo tak, to zase ne.</p>	
<p>sociální sítě</p> <p>přátelé a kamarádi</p> <p>příprava do školy</p>	<p>... Měla jsi něco, co Ti pomáhalo zvládnout, že jste se vídaly jen o víkendu?</p> <p>Tak určitě internet, člověk když chce, tak může být ve spojení s kýmkoli kdykoli chce. A šla jsem na koleje se svojí kamarádkou z gymnázia, takže asi to, že tam byli přátelé a lidi kolem mě, které znám. Tak to mi určitě pomáhalo. Ale ta škola na začátku zabírala hodně času, takže člověk o tom ani neměl moc čas přemýšlet, najednou byl konec týdne a už jel zase domů....</p>	<p><i>zvládací mechanismy</i></p>
<p>zlepšení vlastní život</p> <p>vliv aktuálních událostí</p> <p>důležitost rodiny</p>	<p>... Myslíš, že se nějak změnil Tvůj vztah se ségrou, když ses odstěhovala do zahraničí?</p> <p>Myslím, že se trochu zlepšil. Že prostě, když potřebujeme, tak si zavoláme nebo napíšeme a pomáháme si. Ale už jsme prostě dospělé... a máme každá teď trochu jiné starosti. Ale jsme vždycky rády, když si na sebe najdeme čas. Jak jsem říkala, jsme hodně na tu rodinu, takže máme vždycky nějaké setkání nebo oslavu a na to snažíme vždycky přijet. To platí pro celou rodinu...</p>	<p><i>vztah po založení vlastní rodiny</i></p>
<p>potřeba sdílení "nejlepší kamarádka"</p> <p>"parťák na celý život"</p>	<p>Voláte si často?</p> <p>Když si zrovna nezavoláme, tak minimálně jsme v kontaktu přes nějaký chat, třeba Viber a tak. Je to prostě, jako kdybys komunikovala se svojí nejlepší kamarádkou. Já si myslím, že lidi, kteří nemají dvojče, tak tohle mají v někom jiném stejně starém. A já když jdu do obchodu a nemůžu se rozhodnout, tak to vyfotím a pošlu ségře... Ale možná je to opravdu tím, že jsme dvojčata, jsme stejně staré a jsme odmalinka spolu. Kdybych ji neměla, tak možná budu mít nějakou kamarádku, se kterou budu dělat stejné věci.</p>	<p><i>rovina přátelství</i></p>
<p>každodenní kontakt</p>	<p>Myslím si, že je strašně těžký někoho tak strašně blízkého, jako je to dvojče. Takže když už někoho takového máš, tak proč hledat někoho dalšího...</p> <p>Jo, je to pravda. Já asi nemůžu říct, že bych měla nějakou....</p> <p>Jako mám blízké kamarádky, ale rozhodně nejsem s nikým jiným denně v kontaktu jako se svojí sestrou.</p>	<p><i>význam vztahu</i></p>
<p>protiklad</p>	<p>... Myslíš, že třeba Tvůj partner a Tvoje ségra si jsou v něčem podobní?</p> <p>Musím říct, že můj partner je úplně jiný než moje ségra. Ale možná je to tím, že jsme si hodně podobné i vlastnostmi, tak jsem si k sobě možná hledala naopak někoho jiného. Nebo</p>	<p><i>rozdílnost dvojčete a partnera</i></p>

	hledala... ono se to spíš tak jako stalo (<i>smích</i>)... Možná ji spíš doplňuje... Jo, asi tak no.	
dvojče jako sestra schopnost dvojčata rozpoznat fyzická přitažlivost drobné rozdíly	Řešili jste někdy s partnerem, jak vnímá Tvoji ségru, že jsi z dvojčat? Ani ne. On to prostě bere tak, že jsme ségry... Jako rozhodně nás rozezná už od začátku. Nevím teda, jak to dělá, ale asi je to jako normální. I ségřin manžel si mě nikdy nijak nespletl se ségrou. Ani mě to nenapadlo se ho zeptat, jestli to vnímá nějak jinak... On hlavně není z okruhu našich společných kamarádů a známých, takže mu to ani nepřišlo. Aji říkal, že jak jsme se třeba bavili, takže moje ségra ho tolik nepřitahuje, jako prostě já. Takže musí asi ještě něco, co na ty lidi působí, že se nakonec dají dohromady. To je zajímavý. Jsme stejné a přece jiné...	z pohledu partnera
kladný	A jak Tvůj partner se ségrou vychází? Jo, vychází spolu skvěle, si myslím. I když možná líp s mojí mladší sestrou, ale to je spíš stylem humoru, který oba mají, takový sarkastický... Možná proto si víc rozumí s ní, ale se ségrou vychází taky v pohodě.	vztah mezi dvojčetem a partnerem
partner primární oporou co nelze řešit s partnerem, sdílení	Ty jsi zmiňovala, že jste spolu každý den v kontaktu. Řešíte i nějaké vážnější problémy? Určitě. Vztahové věci, naše chlapy, když je něco v práci, když se potřebujeme vypovídat. Ona je prostě první člověk, který mě napadne, když potřebuju někomu něco říct, teď teda asi po mém partnerovi. Když třeba to naopak nemůžu řešit s partnerem, tak ona je první člověk, se kterým to řeším.	komunikace
význam fyzické vzdálenosti?	Možná když řešíš něco v tu chvíli, tak ten partner je blíž... Jo, teď už určitě. My to s partnerem máme postavené tak, že fakt spoustu věcí spolu řešíme a komunikujeme, takže v tomhle jakoby ségru převyšuje.	rozdílná rovina vztahu
beze změny vlastní život	Myslíš, že se něco ve vztahu s Tvoji ségrou, když teď čekáš miminko? Myslím, že to zatím není žádný výrazný rozdíl, bych řekla. Jako vztah k ní se mi určitě nezměnil. Jestli její vztah ke mně, to nemůžu říct. Ale rozhodně se ke mně nechová jinak a myslím si, že se moc těší. Možná, jak je to teprve to těhotenství, tak to není nijak poznat. Ale nemyslím si, že ti bude nějaký velký vliv, protože přece jenom už máme každá svoje životy a jsou tam její manžel a můj partner, tak už se ty naše životy „rozdělily.“ Tak to už bude spíš jen další člověk do mojí rodiny a ona ho bude mít určitě ráda.	vztah mezi dvojčaty po založení vlastní rodiny
	Některá dvojčata si mohou zůstat nejbližšími sobě navzájem po celý život. Co myslíš, že by mohlo pomoci partnerům dvojčat lépe pochopit jejich vzájemný vztah,	

<p><i>partner na prvním místě</i></p> <p><i>respektování partnerem</i></p> <p><i>důležitost vlastní rodiny</i></p>	<p>že mohou mít bližší vztah k dvojčeti než k partnerovi?</p> <p>No, to je těžká otázka, protože si myslím, že to není náš případ, protože sestra i já máme toho partnera na prvním místě. Sice spolu řešíme strašně moc věcí, ale spíš ve chvíli, kdy jsme je už prodiskutovali s tím partnerem... Kdybych měla tu příležitost, tak bych psala asi nejdříve jemu. A takhle bych to teď řešila už asi s každou situací, že bych prostě první byla v kontaktu s mojímu mužem a pak až se ségrou. Myslím si, že naši partneři „netrpí“ našim blízkým vztahem, že to prostě respektují. Stejně jako by respektovali blízký vztah svojí ženy se svojí nejlepší kamarádkou. A i by to tak asi mělo být. Člověk má pak už svoji rodinu a i když je nějaká rodina širší, tak ta úzká by měla být na prvním místě.</p>	<p><i>rozdílná rovina vztahu</i></p>
<p><i>respektování sestrou</i></p> <p><i>kladný vztah</i></p>	<p>Myslím si, že fajn, že se ségrou máte pořád dobrý vztah a zároveň žijete každá svůj život.</p> <p>A je to i opačně, že moje sestra respektuje, že na prvním místě je můj manžel. A já zas respektuju, že na jejím prvním místě je její první manžel. Že je to i oboustranné. Myslím, že někdy trpí jedno dvojče tím, že si to druhé našlo partnera, tak jak já jsme třeba trpěla v té pubertě, když jsem z toho ještě neměla pořádně rozum, ale teď už je to opravdu jiné. A rozdíl je i v tom, že jejího manžela teď mám fakt ráda. ...</p>	<p><i>vztah k partnerovi dvojčete</i></p>